

Nr 113

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående anslag till statistiska centralbyrån för budgetåret 1962/63, m. m.; given Stockholms slott den 2 mars 1962.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF ADOLF

G. E. Sträng

Propositionens huvudsakliga innehåll

I anslutning till riksdagens beslut år 1960 om den statliga statistikens framtida organisation framlägges i propositionen förslag till överföring till statistiska centralbyrån av verksamheten vid kommerskollegiets statistiska byrå, socialstyrelsens prisstatistiska verksamhet och vissa statistiska arbeten vid konjunkturinstitutet.

I samband härmed föreslås en omorganisation av statistiska centralbyrån, innebärande att verket organiseras på sju ämnesbyråer, varav två nyorganiserade, ett utredningsinstitut och en administrativ byrå, den sistnämnda motsvarande det nuvarande kansliet jämte biblioteks-, arkiv- och upplysningsavdelningen. Till administrativa byrån föreslås bli förlagt ett på affärsmässig basis drivet offsettryckeri avsett för verkets behov. Därjämte förutsättes folkbokföringsbyrån och maskincentralen tills vidare komma att kvarligga inom verket.

Den till centralbyrån överförda statistiken föreslås i huvudsak bli förlagd till de två nyorganiserade ämnesbyråerna, en för industristatistik och en för handels-, samfärdsel- och prisstatistik.

Vidare föreslås att verksledningen förstärkes med en produktionschef i Be 3 med huvudsaklig uppgift att leda och samordna ämnesbyråernas löpande verksamhet. Med hänsyn till planeringsverksamhetens centrala betydelse för statistikens utveckling och effektivisering föreslås dessutom en särskild avdelning med uppgift att biträda verkschefen vid planeringen och samordningen av statistikproduktionen.

I propositionen redovisas också förslag till utbyggnader och förbättringar av den statistikproduktion som under budgetåret 1962/63 avses bli för-

lagd till statistiska centralbyrån. I första hand föreslås en upprustning av verkets ekonomiska statistik, dels genom upprättande av ett centralt företagsregister, dels genom utbyggnad av korttidsstatistiken.

För budgetåret 1962/63 äskas till avlöningar, omkostnader och särskilda undersökningar 7 363 000 kr., 4 640 000 kr. respektive 1 000 000 kr. Därutöver begäres ett engångsanslag om 125 000 kr. för utrustning av offsettryckeriet. Bortsett från den anslagsökning som motsvaras av besparingar hos andra verk, från kostnadsökningar av automatisk natur och från vissa engångskostnader i samband med centraliseringen innebär detta en anslagsökning för den berörda verksamheten om 930 000 kr.

*Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Maj:t
Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 2 mars
1962.*

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden NILSSON, STRÄNG, ANDERSSON, LINDSTRÖM, LINDHOLM, KLING, SKOGLUND, EDENMAN, JOHANSSON, AF GEIJERSTAM, HERMANSSON.

Efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter anför chefen för finansdepartementet, statsrådet Sträng, följande.

Vid min anmälan i årets statsverksproposition av de under sjunde huvudtiteln uppförda anslagen Statistiska centralbyrån: Avlöningar till personal för verksamheten i allmänhet, Statistiska centralbyrån: Omkostnader för verksamheten i allmänhet samt Statistiska centralbyrån: Särskilda undersökningar framhöll jag, att jag senare ämnade framlägga förslag om proposition till 1962 års riksdag angående omorganisation av statistiska centralbyrån på grundval av ett av delegationen för statistikfrågor framlagt förslag. Kungl. Maj:t har vidare på min hemställan under nyssnämnda huvudtitel, punkterna 10, 11 och 12, föreslagit riksdagen att, i avbidan på ifrågavarande proposition, för budgetåret 1962/63 beräkna till Statistiska centralbyrån: Avlöningar till personal för verksamheten i allmänhet ett förslagsanslag av 4 459 000 kr., till Statistiska centralbyrån: Omkostnader för verksamheten i allmänhet ett förslagsanslag av 1 950 000 kr. samt till Statistiska centralbyrån: Särskilda undersökningar ett reservationsanslag av 250 000 kr.

Jag anhåller nu att få anmäla fråga angående *anslag till statistiska centralbyrån för budgetåret 1962/63, m. m.*

I. Inledning

Med bifall till Kungl. Maj:ts proposition 1960: 104 (SU 84; rskr 210) har riksdagen bl. a. godkänt de i propositionen tillstyrkta riktlinjerna för den statliga statistikens organisation. Beslutet innebär, att sådan statlig statistik, som inte av administrativa skäl är bunden till ett visst verk, skall koncentreras till statistiska centralbyrån. Omläggningen avses genomföras successivt enligt en fastställd tidsplan under loppet av en femårsperiod. För att leda detta arbete och i samband därmed verka för den statliga statistikproduktionens samordning och rationalisering inrättades från och med den 1 juli 1960 delegationen för statistikfrågor.

Till statistiska centralbyrån skall enligt beslutet överföras under budgetåret 1962/63 från kommerskollegium de arbetsuppgifter som nu åvilar dess statistiska byrå, från socialstyrelsen utarbetandet av konsumentprisindex samt från konjunkturinstitutet dess pris- och volymindexberäkningar för utrikeshandeln, under budgetåret 1963/64 de uppgifter som nu åligger socialstyrelsens byrå för löne- och sysselsättningsstatistik liksom även arbetsmarknadsstyrelsens sysselsättningsstatistik samt under budgetåren 1964/65 och 1965/66 den ytterligare statistiska verksamhet varom beslut kan komma att fattas på grundval av delegationens förslag. Som allmän riktlinje för bedömningen av om en statlig statistisk verksamhet skall överföras till centralbyrån har i proposition 1960:104 framhållits, att ett mycket påtagligt samband mellan statistik och administrativ verksamhet bör erfordras för att motivera en förläggning utanför det centrala statistikverket.

Till ledamöter i delegationen för statistikfrågor har Kungl. Maj:t den 30 juni 1960 förordnat verkställande direktören i Sveriges jordbrukskasseförbund B. H. Åstrand, tillika ordförande, numera generaldirektören och chefen för statistiska centralbyrån P. T. I. Ohlsson, tillika vice ordförande, docenten vid universitetet i Stockholm T. E. Dalenius, direktören i Luossavaara-Kiirunavaara aktiebolag G. A. Henrikson, professorn vid universitetet i Stockholm S. G. Malmquist, numera riksgäldsdirektören K. G. Ringström samt föreståndaren för Jernkontorets statistikavdelning E. H. Ruist. Vidare har byråchefen hos konjunkturinstitutet E. L. Fastbom förordnats att vara chef för delegationens kansli.

I skrivelse den 31 augusti 1961 har statistiska centralbyrån inkommit med förslag om medelsanvisningar för budgetåret 1962/63.

Delegationen för statistikfrågor har den 11 november 1961 framlagt förslag rörande bl. a. centralbyråns organisation och verksamhet samt förslag till anslagsäskanden för verket för budgetåret 1962/63.

Yttranden över delegationens förslag har efter remiss avgivits av socialstyrelsen, arbetsmarknadsstyrelsen, riksförsäkringsverket, statskontoret, statistiska centralbyrån, konjunkturinstitutet, kommerskollegium, Landsorganisationen i Sverige (LO), Tjänstemännens centralorganisation (TCO), Sveriges akademikers centralorganisation (SACO) samt gemensamt av Svenska arbetsgivareföreningen, Sveriges industriförbund och Industriens utredningsinstitut.

Jag ämnar i det följande ge en översikt över delegationens för statistikfrågor förslag och remissinstansernas synpunkter samt till Kungl. Maj:ts prövning framlägga de förslag, som synes mig påkallade.

II. Nuvarande organisation och verksamhet m. m.

Såsom bakgrund till sina ståndpunktstaganden ger delegationen för statistikfrågor inledningsvis en kortfattad redogörelse för den nuvarande organisationen av den berörda verksamheten inom statistiska centralbyrån, kommerskollegium, socialstyrelsen, konjunkturinstitutet och arbetsmark-

nadsstyrelsen. Framställningen har inom denna ram i huvudsak begränsats till den del av verksamheten som beröres av första etappen i den beslutade omorganisationen. I första hand behandlas den löpande verksamheten i anslutning till arbetsuppgifter som bedömts vara av permanent karaktär samt förslag till ny organisation av det nuvarande kansliet samt biblioteks-, arkiv- och upplysningsavdelningen vid statistiska centralbyrån. Vidare redogöres för vissa förslag till bestående ändringar av statistiken, vilka aktualiserats genom centralbyråns petita och genom utvecklingsarbeten inom kommerskollegii statistiska byrå m. m.

I statsutskottets förenämnda utlåtande framhölls, att »vissa avvikelser från inom statsförvaltningen gängse praxis i fråga om benämningen på ämbetsverkets olika organisationsenheter aktualiseras, därest verket självt alltjämt skulle benämnas byrå». Delegationen föreslår, att självständiga organisationsenheter inom verket i framtiden benämnas byrå, men anser, att detta förhållande inte utgör hinder för att ämbetsverket behåller sitt nuvarande namn.

I övrigt togs i proposition 1960: 104 ställning till statistiska centralbyråns framtida organisation endast på ett fåtal punkter. Sålunda har verkschefstjänsten från och med den 1 juli 1961 ombildats från överdirektörs- till generaldirektörstjänst. Vidare har Kungl. Maj:t i 1962 års statsverksproposition (X ht s. 252) föreslagit en överflyttning från och med den 1 juli 1962 från centralbyrån till patent- och registreringsverket av handläggningen av namnären.

1. Statistiska centralbyrån

Centralbyrån är organiserad på en kanslibyrå, fem ämnesbyråer, tre servicebyråer samt en byrå för folkbokföringen. Därtill kommer verkschefen direkt underställd expertis på metodfrågor samt en i anslutning till 1960 års folkräkning särskilt organiserad folkräkningsbyrå.

Verkschefen är generaldirektör i lönegrad Bp 6. I fråga om lönegradsplaceringen av chefstjänsterna för de i verket permanent ingående enheterna gäller att byråerna för befolknings-, jordbruks- och ekonomisk statistik samt maskincentralen och byrån för folkbokföring förestås av byråchefer i lönegrad B 1. Byråerna för rätts- respektive undervisningsstatistik samt utredningsinstitutet förestås av byrådirektörer i lönegrad A 26 och kansliet samt bibliotek, arkiv- och upplysningsbyrån av byrådirektörer i lönegrad A 24. Samtliga nu angivna chefer är direkt underställda verkschefen.

Ansvaret för insamling, bearbetning, tabellering och därmed i vissa fall förknippad analysverksamhet åvilar, vad gäller inom centralbyrån utarbetad statistik, ämnesbyråerna. Sådan verksamhet för såväl det egna verkets räkning som för utomstående kunder förekommer även inom utredningsinstitutet, vilket liksom maskincentralen är ett på affärsmässig basis drivet serviceorgan. Alla kunder — inklusive övriga enheter inom verket — debiteras för utförda arbeten. Även biblioteks-, arkiv- och upplysningsbyrån är

ett serviceorgan, vars tjänster dock ställes till förfogande kostnadsfritt. Kansliet är beträffande vissa arbetsuppgifter ett serviceorgan inom verket och beträffande andra ett stabsorgan för verkschefen.

Byrån för folkbokföringen har inte i egentlig mening statistiska arbetsuppgifter, ehuru vid dess verksamhet framkommande data utnyttjas som underlag för det statistiska arbetet vid byrån för befolkningsstatistik. Den behandlas inte i det följande.

Byrån för befolkningsstatistik handhar följande statistiska arbetsuppgifter, nämligen löpande befolkningsstatistik omfattande årlig statistik över folkmängden inom administrativa områden, årlig och månatlig statistik över befolkningsrörelsen och årlig statistik över dödsorsaker, befolkningsregistret, statistiska frågor kring det centrala bilregistret samt valstatistik.

Byrån svarar också för de förberedelsearbeten till folkräkningarna som utföres innan en speciell enhet för genomförandet av respektive räkning tillfälligt organiseras.

Byråns personal enligt 1961/62 års stat består av en byråchef i Bo 1, en byrådirektör i A 24, en förste aktuarie i A 21, två amanuenser, tre förste kansliskrivare i A 12, en kansliskrivare i A 10, en kontorist i A 9, tio kanslibiträden i A 7 samt 23 kontorsbiträden. Byrån kan sägas innehålla tre sektioner, nämligen en för statistiken över befolkningsrörelsen och dödsorsaker, en för befolkningsregistret och befolkningsprognoserna och en, periodiskt återkommande, för valstatistiken. Byrådirektören är byråchefens ställföreträdare och har ansvaret för arbetet med befolkningsregistret och befolkningsprognoserna. Förste aktuarien ansvarar för arbetet med statistiken över befolkningsrörelsen och över dödsorsaker.

I *statistiska centralbyråns statskrivelse* upptages följande personal- och tjänsteförändringar vid byrån.

1. Minskning med 1 1/2 kontorsbiträde på befolkningsregistret till följd av rationalisering.

2. Ökning med en förste aktuarie i Ae 21, avsedd att ansvara för den löpande verksamheten vid det centrala bilregistret, samt överföring till övergångsstat av en vid registret placerad kansliskrivartjänst i Ao 12 och personalminskning i övrigt med ett kontorsbiträde. Personalminskningarna är föranledda av fortlöpande rationalisering.

3. Ändring av tjänsteställningen för kansliskrivaren i Ao 12 för dödsorsaksstatistiken till kanslist i A 9/13.

Inom byrån för jordbruksstatistik utarbetas allmän jordbruksstatistik, innefattande statistik över jordbruk och boskapsskötsel, årsväxtstatistik, årlig fiskestatistik samt statistik över yrkesfiskares och jordbrukares inkomster och utgifter. Byrån svarar även för genomförandet av de objektiva skördeuppskattningarna, vilken statistik är av grundläggande betydelse för det permanenta skördeskadeskyddet. För detta har ett kansli upprättats inom byrån. Såväl kansliet som de objektiva skördeuppskattningarna bekostas med medel från nionde huvudtiteln. Innevarande budgetår genomföres därjämte en jordbruksräkning, för vilken medel ställts till för-

fogande genom särskilt anslag. Slutligen utför byrån olika specialundersökningar på jordbrukets område.

Byråns personal består enligt 1961/62 års stat av en byråchef i Bo 1, en byrådirektör i A 26, två byrådirektörer i A 24, en förste aktuarie i A 23, tre förste aktuarier i A 21, tre amanuenser, en kanslist, en förste kansliskrivare i A 12, fyra kontorister i A 9, tio kanslibiträden i A 7 samt 22 kontorsbiträden. Byrån är organiserad på en sektion för allmän jordbruksstatistik och en för objektiva skördeuppskattningar samt ett kansli för det permanenta skördeskadeskyddet och en tillfälligt inrättad sektion för 1961 års jordbruksräkning. Arbetet med den allmänna jordbruksstatistiken sker med »flytande» planering, så att stora delar av den tillgängliga personalen sättes in på en statistikgren i taget.

I *statistiska centralbyråns statskrivelse* upptages följande personal- och tjänsteförändringar vid byrån.

1. För den centrala ledningen av de objektiva skördeuppskattningarna föreslås inrättande av följande tjänster:

- 1 byrådirektör i Ae 26
- 1 statsagronom i Ae 24
- 1 förste aktuarie i Ae 21
- 1 amanuens eller 1 assistent i högst Ae 17
- 1 kansliskrivare i Ae 10
- 1 kanslibitråde i Ae 7
- 2 kontorsbiträden.

Personalen för de objektiva skördeuppskattningarna avlönas för budgetåret 1961/62 med medel från det under nionde huvudtiteln uppförda reservationsanslaget Kostnader i samband med permanent skördeskadeskydd. Nu återgivna förslag avser en överföring till verkets avlöningsanslag av den del av personalen som verket bedömt med säkerhet vara permanent erforderlig. Den faktiska förändring beträffande personalen som förslaget innebär är dels ändring av tjänsterna från extra till extra ordinarie, dels höjning av en tjänst från lönegrad A 24 till A 26, en från A 23 till A 24 och en från A 9 till A 10. — Verket har vid sin beräkning av personalbehovet förutsatt, att vid behov ytterligare personal skall kunna anställas med utnyttjande av förenämnda anslag under nionde huvudtiteln.

2. För arbetet med det permanenta skördeskadeskyddets administration föreslås inrättande av följande tjänster:

- 1 byrådirektör i Ae 26
- 1 förste aktuarie i Ae 21
- 1 kanslibitråde i Ae 7.

På denna punkt föreligger samma anslagsmässiga förhållanden som beträffande de objektiva skördeuppskattningarna. Beträffande de faktiska förändringarna innebär förslaget ändring av tjänsterna från extra till extra ordinarie samt höjning av en amanuensjänst till förste aktuarietjänst i A 21.

3. Verket har upptagit en uppflyttning av tjänsten som chef för byrån från Bo 1 till Bo 3 med hänsyn bl. a. till att byråns arbete ökat starkt i omfattning.

4. Verket föreslår vidare höjning av en förste aktuarietjänst på den allmänna jordbruksstatistiken från Ae 21 till Ae 23 med motivering att ifrågasvarande tjänsteman avses skola fungera som ledare för några av de viktigare statistikgrenarna inom byrån.

5. Slutligen föreslås att en kanslisttjänst på den allmänna jordbruksstatistiken ändras från Ag 12 till Ao 12.

Inom byrån för ekonomisk statistik utarbetas följande statistikgrenar, nämligen kommunalstatistik — innefattande en årlig statistik över kommunala finanser, prognosstatistik över kommunala finanser, kreditmarknadsstatistik för kommuner samt årsbok för Sveriges kommuner — vinststatistik, sparbanksstatistik, årlig taxerings- samt inkomst- och förmögenhetsstatistik, statistik över personal i statlig och statsunderstödd verksamhet samt varuskattestatistik.

Byråns personal består enligt gällande stat av en byråchef i Bo 1, tre förste aktuarier i A 23, en förste aktuarie i A 21, tre amanuenser, en förste kansliskrivare i A 12, en kansliskrivare i A 10, fyra kontorister i A 9, nio kansli-biträden i A 7 samt 13 kontorsbiträden.

Var och en av byråns tre förste aktuarier i A 23 ansvarar för en statistikgren eller del av sådan. En av dessa tre tjänstemän fungerar också som byråchefens ställföreträdare. Förste aktuarien i A 21 handhar taxerings- samt inkomst- och förmögenhetsstatistiken jämte sparbanksstatistiken och delar av kommunalstatistiken.

I *statistiska centralbyråns statskrivelse* upptages följande personal- och tjänsteförändringar vid byrån.

1. Utökning med en förste aktuarie i Ae 23 avsedd att huvudsakligen arbeta med nationalräkenskapens användning som samordningsram för den ekonomiska statistiken.

2. Höjning av en förste aktuarietjänst i Ao 23 till byrådirektörstjänst i Ao 24. Innehavaren av ifrågasvarande tjänst skall fungera som byråchefens närmaste man och vid behov vikariera för denne. Motsvarande tjänst på jordbruksstatistiska avdelningen har uppflyttats till byrådirektörstjänst i A 24.

3. Uppflyttning av en kontoristtjänst i Ao 9 vid den kommunala finansstatistiken till kansliskrivartjänst i Ao 10. Medel härför beräknas friställas genom rationalisering vid inkomststatistiken.

4. Höjning av en kanslibiträdestjänst i Ag 7 vid den statliga personalstatistiken till kontoristtjänst i Ae 9, då innehavaren anses ha arbetsuppgifter jämförliga med kontoristers.

5. Utbyte av en amanuentjänst i A 15/19 mot en kanslisttjänst i A 9/13 för granskningsarbete.

Den statistiska verksamheten vid byrån för rättsstatistik omfattar följande grenar, nämligen processtatistik, kriminalstatistik, konkurs- och växelstatistik, fastighetsprisstatistik och vägtrafikolycksstatistik. Vidare är det s. k. äktenskapsregistret förlagt till byrån.

En utbyggnad av kriminalstatistiken genomfördes under budgetåret 1960/61 i en första etapp och planeras innevarande budgetår fortsättas med bl. a. en översyn och planering av återfallsstatistiken. Under innevarande budgetår kommer vidare översyn av processtatistiken att ske i syfte att tillgodose önskemål från justitiedepartementet om förbättrat underlag vid budgetarbetet för beräkningar av behovet av viss personal.

Byråns personal består enligt staten 1961/62 av en byrådirektör i Ao 26, en förste aktuarie i A 23, två förste aktuarier i A 21, en amanuens, två förste kansliskrivare i A 12, en kansliskrivare i A 10, 1 1/2 kontorist i A 9, tio kanslibiträden i A 7 samt 17 kontorsbiträden. Arbetet vid byrån är organiserat på två sektioner för rättsstatistiken och en för vardera av de övriga angivna grenarna samt äktenskapsregistret. Förste aktuarien i A 23 svarar för kriminalstatistiken, och den ene förste aktuarien i A 21 omhänderhar äktenskapsregistret samt processtatistiken och konkurs- och växelstatistiken. Den andre förste aktuarien i A 21 svarar för vägtrafikolycksstatistiken.

I *statistiska centralbyråns statskrivelse* upptages följande personal- och tjänsteförändringar vid byrån.

1. Tillfällig förstärkning med 14 biträdesmånader vid processtatistiken för att den för var tredje tvåårsperiod återkommande publikationen med fullständig redovisning av det processtatistiska materialet skall kunna utarbetas för redogörelseåren 1961 och 1962.

2. Tillfällig förstärkning med åtta biträdesmånader vid fastighetsprisstatistiken för genomförande av en extra bearbetning av denna statistik som förberedelse till den allmänna fastighetstaxeringen år 1964.

3. Uppflyttning av tjänsten som chef för byrån från Ao 26 till Bo 1.

4. Vid kriminalstatistiken föreslås, att en förste aktuarietjänst i Ag 23 ändras till Ao 23, en förste kansliskrivartjänst i Ag 12 till Ao 12 och en kanslibiträddestjänst i Ag 7 till Ao 7 till följd av att den första utbyggnadsetappen av statistiken nått sin definitiva utformning.

Inom byrån för undervisningsstatistik utarbetas skolstatistik och statistik över högre studier.

Byråns personal består enligt staten för 1961/62 av en byrådirektör i Ao 26, en förste aktuarie i A 23, två förste aktuarier i A 21, två amanuenser, en förste kansliskrivare i A 12, två kontorister i A 9, fem kanslibiträden i A 7 samt 8 1/2 kontorsbiträden. Verksamheten vid byrån är arbetstekniskt organiserad på två sektioner med gemensamt kansli. Förste aktuarien i A 23 har det närmaste ansvaret för skolstatistiken, den ene förste aktuarien i A 21 biträder förste aktuarien i dennes arbete, medan den andre förste aktuarien i samma lönegrad har det närmaste ansvaret för statistiken över högre studier.

I *statistiska centralbyråns statskrivelse* upptages följande personal- och tjänsteförändringar vid byrån.

1. Tillfällig förstärkning av personalen vid sektionen för statistik över

högre studier med ett kontorsbiträde för bearbetning av vart femte år inhämtade uppgifter beträffande samtliga personer som avlägger studentexamen eller motsvarande.

2. Höjning av tjänsten som ledare för statistiken över högre studier från förste aktuarie i Ae 21 till förste aktuarie i Ae 23 till följd av ökat planerings- och analysarbete.

3. Höjning av en amanuens tjänst vid skolstatistiken till förste aktuarie tjänst i Ae 21. De två tjänstemän som svarar för var sin del av skolstatistiken bör enligt centralbyrån vara förste aktuarier i A 21, varför byrån anses böra utrustas med ännu en sådan tjänst.

Statistiska centralbyråns nuvarande bibliotek, arkiv och upplysningsbyrå har att svara för följande arbetsuppgifter, nämligen bibliotek, arkiv och upplysningsverksamhet enligt 6 § 3 mom. allmänna verksstadgan, centralbyråns skriftväxling med utlandet enligt vad därom särskilt föreskrives, kommunikéer till och kontakter med press, radio och TV, publikationerna Statistisk tidskrift, Statistisk årsbok och Historisk statistik samt distribution och lagerhållning m. m. av det statistiska trycket.

Byrån förestås av en byrådirektör i Ao 24, och dess personal enligt 1961/62 års stat består i övrigt av en förste aktuarie i A 23, en bibliotekarie i A 21, 2 1/2 amanuenser, två kontorsskrivare i A 13, en kansliskrivare i A 10, en kontorist i A 9 samt två kanslibiträden i A 7. Härutöver har ett kanslibitråde och ett kontorsbiträde tillfälligt ställts till byråns förfogande.

I *statistiska centralbyråns statskrivelse* framlägges förslag till ny organisation av verksamheten vid denna byrå, vilken av delegationen föreslås benämnd dokumentationsbyrån. Centralbyrån har vid utformningen av förslaget till framtida organisation och personal tagit hänsyn även till de arbetsuppgifter som kommer att åvila verket efter de överföringar från kommerskollegium och socialstyrelsen som skall äga rum 1962/63. Enligt förslaget skulle verksamheten vid byrån i framtiden fördelas på fyra sektioner, nämligen bibliotek (chef bibliotekarie i Ao 23), arkiv (chef arkivarie i Ao 23), redaktion (chef redaktör i Ao 23) samt informationssektion (chef byrådirektör i Ao 24).

Redaktionen skulle enligt förslaget svara för utarbetandet av Statistisk tidskrift, Statistisk årsbok och Historisk statistik samt en föreslagen ny publikation, benämnd Allmän månadsstatistik.

Den föreslagna informationssektionen skulle svara för utåtriktad information, internationellt statistiskt samarbete, upplysningstjänst samt avgiftsbelagd statistiktjänst. Under en övergångstid skulle sektionen även svara för redaktionen av Statistisk årsbok. Statistiktjänsten är till en början tänkt som en inom ramen för de i centralbyråns instruktion givna befogenheterna arrangerad verksamhet, vilken på längre sikt skulle utformas som en ekonomiskt helt självförsörjande funktion. Verket föreslår, att verksamheten tills vidare ledes av en från dess avlöningsanslag avlönad förste aktuarie i lönegrad Ae 21 vid informationssektionen med huvudsakligen andra arbetsuppgifter.

Centralbyrån betonar, att personalen på den nuvarande byrån är klart underdimensionerad på vissa punkter. I förhållande till nuvarande personaluppsättning innebär förslaget enligt centralbyråns beräkning en utökning av antalet permanenta tjänster enligt följande:

a) Biblioteket:

ett biblioteksbiträde i Ae 7, innebärande en permanentning av en av centralbyrån tillfälligtvis genomförd förstärkning;

ett kanslibiträde i Ag 7 på halvtid för arbetsuppgifter i samband med distribution av det statistiska trycket.

b) Arkivet:

en arkivarie i Ao 23, chef för arkivet;

en expeditivakt i Ae 7 för materialets lokala ordnande och betjäning av arkivexpeditionen.

c) Redaktionen:

en redaktör i Ao 23, chef för redaktionen;

en kanslist i Ae 13 för arbeten i samband med Allmän månadsstatistik;

en kontorist i Ag 9 för ritning av diagram och flödesplaner;

ett kanslibiträde i Ae 7

ett kontorsbiträde i Ag 5 } för arbeten i samband med Allmän månadsstatistik.

d) Informationssektionen:

en förste aktuarie i Ae 21, vilken skall biträda avdelningschefen med aktiv informationsverksamhet och tills vidare även ansvara för den betalda statistiktjänsten;

två kanslibiträden i Ae 7, det ena för bl. a. arbeten i samband med den internationella kontaktverksamheten, det andra för arbeten i samband med Statistisk årsbok (motsvarande en av centralbyrån tillfälligt genomförd förstärkning).

Vidare föreslår centralbyrån tjänsteförändringar enligt följande:

1. Verket har upptagit en uppflyttning av tjänsten som chef för dokumentationsbyrån från Ao 24 till Ao 26.

2. En bibliotekarie i Ao 21 till Ao 23 (chef för biblioteket);

en biblioteksamanuens i Ae 19 till bibliotekarie i Ae 21 med uppgift att vara föreståndare för låneexpeditionen på biblioteket.

3. En kansliskrivare i Ag 10 till Ae 10 för arbete med Statistisk tidskrift.

4. En förste aktuarie i Ao 23 till Ao 24 (chef för informationssektionen).

Härtill kommer vissa föreslagna tillfälliga förstärkningar:

1. En bibliotekarie med arvode motsvarande högst A 21 för genomförande av en katalogrevision inom biblioteket.

2. 2 000 kr. för arbeten med överföringen av arkivmaterial m. m. i samband med centraliseringen.

3. En amanuens för att biträda redaktören vid omläggningen av tidskriftsverksamheten.

De föreslagna permanenta personalförstärkningarna anses till övervägande del motiverade redan i dagens läge. Utbyggnaden av redaktionsverksamheten är dock så gott som helt motiverad av centraliseringen och motsvaras

— bortsett från de tillfälliga förstärkningarna — av besparingar inom kommerskollegium och socialstyrelsen.

Utredningsinstitutets ordinarie arbetsuppgifter omfattar uppläggning och/eller genomförande av statistiska specialundersökningar, tillhandahållande av intervjuorganisation för urvalsundersökningar samt statistisk konsultationsverksamhet inom och utom verket beträffande problem vid urvalsundersökningar. Innevarande budgetår pågår dessutom arbete med förberedelse av en omläggning av det s. k. basurvalet.

Institutet är organiserat med en enhet för den centrala ledningen av fältorganisationen och en enhet för övriga arbetsuppgifter. Genomsnittligt omfattar personalen — fältorganisationen oräknad — omkring 24 personer varav cirka 12 med lön motsvarande A 15 och högre. Chefen är byrådirektör i Ae 26. Personalen är anställd å extra ordinarie eller extra stat eller mot arvode. Verksamheten bedrivs anslagstekniskt sett på affärsmässig basis. Debitering för utförda arbeten sker beträffande såväl utomstående kunder som övriga enheter inom verket.

I *statistiska centralbyråns statskrivelse* har upptagits en höjning av chefs-tjänsten vid institutet från byrådirektör i Ae 26 till byråchef i Be 1.

Statistiska centralbyråns nuvarande kansli har enligt verkets arbetsordning att svara för allmänna administrativa ärenden, allmänna organisationsärenden samt inre service, anslagsfrågor och medelsförvaltning samt personalärenden.

Byrån förestås av en byrådirektör i Ao 24. I övrigt utgöres personalen av en förste byråsekreterare i A 21, en amanuens, två kontorsskrivare i A 13, fyra kontorister i A 9, sex kanslibiträden i A 7 samt sex kontorsbiträden. Förste byråsekreteraren i Ag 21 avlönas delvis med medel från maskincentralen, utredningsinstitutet, de objektiva skördeuppskattningarna m. fl. utredningar. Därutöver har personal tidvis ställts till förfogande för förstärkning av kansliet samt utomstående arbetskraft på annat sätt anlitats.

I *statistiska centralbyråns statskrivelse* betonas, att kansliet sedan flera år varit starkt underdimensionerat. Kansliets personella resurser har enligt verket ökat i väsentligt långsammare takt än dess totala personal. Därtill kommer att vissa av de administrativa rutinerna blivit mer arbetskrävande som följd av allmänna sjukförsäkringen m. m. Centralbyrån har framlagt preliminärt förslag till organisation av den administrativa enheten inom centralbyrån från och med budgetåret 1962/63. I avsaknad av direkta uppgifter om verkets kommande organisation har verket dock inte kunnat taga slutgiltig ställning till vare sig frågan om den administrativa enhetens organisation eller dimensioneringen av personalen. Verket föreslår, att ett offsettryckeri inrättas och organisatoriskt inordnas i den administrativa enheten. Bortsett härifrån utgår centralbyrån från att den administrativa enheten i det framtida verket skall svara för samma slag av arbetsuppgifter som åligger det nuvarande kansliet. Den högre personalen har i förslaget dimensionerats så, att den skall kunna leda arbetsenheter av den storlek och kvalitet som erfordras i det utökade verket, men någon bedömning av behovet av kansli-

och kontorsbiträdes- samt vaktmästarpersonal har inte gjorts av verket. Förslaget innebär, att den administrativa enheten skulle fördelas på två sektioner, den ena för inre tjänster, omfattande sex detaljer, nämligen registratur och blankettarkiv, material- och inköpsdetalj, offsettryckeri, skrivenhet, expeditionsvaktgrupp och telefonväxel, den andra en ekonomisektion, omfattande tre detaljer, nämligen driftkontrolldetalj, personalregistrerings- och avlöningsdetalj samt kassa- och bokföringsdetalj. Varje sektion skulle förestås av en förste byråsekreterare i Ae 23. Därjämte skulle i enheten ingå två förste byråsekreterare i Ae 21, den ene med ansvar för organisationsärenden, den andre med ansvar för personalärenden.

I förhållande till nuvarande personaluppsättning föreslås en utökning av antalet tjänster enligt följande:

1. Utanför sektionsindelningen:

två förste byråsekreterare i Ae 21 för organisations- respektive personalärenden (ersätter en förste byråsekreterare i Ag 21).

2. Inom sektionen för inre tjänster:

en förste byråsekreterare i Ae 23, chef för sektionen;

en materialförvaltare i Ae 11;

en kansliskrivare i Ae 10, chef för registratur och blankettarkiv;

en expeditionsvakt i Ae 7;

växelpersonal motsvarande en kostnadsökning för verket med 33 166 kr.;

personal för offsettryckeri, avlönad genom utnyttjande av anslaget för publikationstryck samt eventuella andra inkomstmedel.

3. Inom ekonomisektionen:

en förste byråsekreterare i Ae 23, chef för sektionen.

Vidare upptager centralbyrån tjänsteförändringar enligt följande:

1. Höjning av cheftjänsten från Ao 24 till Ao 26.

2. En kontorsskrivare i Ao 13 till kanslist i A 13/19 (för tjänsten som chef för kassa- och bokföringsdetaljen);

en kontorsskrivare i Ag 13 till kanslist i A 13/19 (för tjänsten som chef för personalregistrerings- och avlöningsdetaljen);

två kontorister i Ae 9 till kansliskrivare i Ae 10 med uppgift att vara verkschefens sekreterare respektive ledare för arbetet med personalregistrerings- och avlöningsberäkningar.

En motsvarighet till en av tjänsterna i Ae 21 finns redan i form av den tidigare nämnda tjänsten i Ag 21.

Centralbyråns förslag har granskats av en expert hos statskontoret. Denne har därvid utgått från ett personalantal på sammanlagt 700 tjänstemän, vilket skulle motsvara verkets storlek efter de avsedda överföringarna 1962/63 och 1963/64. Bedömningen omfattar i första hand ekonomisektionen och registraturen. Vad beträffar dessa enheter pekar beräkningarna på ett personalbehov av sammanlagt sju befattningshavare inklusive detaljcheferna, vilket motsvarar centralbyråns förslag under förutsättning av oförändrad biträdesstyrka. Hänsyn har härvid inte tagits till personalbehovet — utöver den detaljchef som föreslagits för ekonomisektionen — för den budgetering

och driftkontroll varom förslag framlägges i det följande, ej heller till behovet av personal för biträde åt personalchefen i arbetet med anställningsintervjuer o. dyl. De återstående detaljerna inom sektionen för inre tjänster omfattas inte av bedömningarna av personalbehovet. Vad beträffar telefonväxeln har det ansetts organisatoriskt förmånligt om denna, som är avsedd att betjäna även sjöfartsstyrelsen, administrativt helt kunde hänföras till statistiska centralbyrån. Det förutsättes, att driftskostnaderna för växeln bestrides gemensamt av de båda verken.

I statistiska centralbyråns avlöningsstat är uppförd en post för ersättning till expertis, för innevarande budgetår upptagen till 260 000 kr. Detta belopp är huvudsakligen avsett för bestridande av kostnaderna för en verksamhetschefen direkt underställd grupp experter för metodarbeten med uppgift att bl. a. följa metodutvecklingen på olika specialområden och utarbeta nya tekniska metoder för statistikproduktionen. Beloppet är därjämte avsett för bestridande av kostnader för arbeten med rationalisering av det statistiska trycket, anknytning av vetenskaplig expertis till verket samt förstärkning av resurserna för ledning av samordningsfunktionerna inom verket för mötande av vid centraliseringen uppkommande extra belastning på verksamheten.

I *statistiska centralbyråns statskrivelse* föreslås oförändrat anslag till Ersättning till expertis.

2. *Kommerskollegii statistiska byrå*

Verksamheten vid kommerskollegii statistiska byrå är organiserad på sju sektioner. Sektionerna utgöres av fem ämnessektioner, en sektion för Kommersiella meddelanden m. m. samt en sektion för hålkortsbearbetningar. Byrån förestås av ett kommerseråd i Bo 1, var och en av ämnessektionerna av en förste aktuarie i A 23, sektionen för Kommersiella meddelanden av en redaktör i A 23 samt sektionen för hålkortsbearbetningar av en byråassistent i A 17. Från och med våren 1961 har sektionen för industristatistik tillfälligt uppdelats på två sektioner. Vidare har vissa utredningsarbeten organiserats vid sidan av sektionsindelningen.

Verksamheten vid byrån har under de senaste åren i hög grad dominerats av utvecklingsarbeten i anslutning till den från och med 1959 införda nya varunomenklaturen och en planerad omläggning av den i industristatistiken tillämpade branschnomenklaturen. Avlöningsanslaget består vad beträffar den statistiska byrån dels av medel beräknade under anslagsposterna Avlöningar till ordinarie tjänstemän och Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, dels av medel anvisade under den särskilda anslagsposten Avlöningar till tillfällig personal vid statistiska byrån. De två förstnämnda anslagsposterna är i huvudsak beräknade för kollegii permanenta statistiska arbetsuppgifter före den utvidgning som införandet av de nya varu- och

branschnomenklaturerna innebär. Av anslagsposten till tillfällig personal, för budgetåret 1961/62 uppgående till 415 000 kr., avser 143 000 kr. kostnader för utökade permanenta arbetsuppgifter i samband med införandet av de nya nomenklaturerna.

Sektionen för utrikeshandelsstatistik svarar för kollektiv andel av arbetet med produktionen av utrikeshandelsstatistiken, vilket är fördelat mellan tullverket och kommerskollegium. Primärmaterialet insamlas genom tullstationerna och bearbetas av tullverkets statistiska avdelning, som levererar materialet till kommerskollegium och diverse konsumenter i form av maskinlistor. Kollegium svarar för publiceringen av statistiken och manuellt utförda sammanställningar från maskinlistorna samt för internationell rapportering och upplysningsverksamhet i övrigt. Planeringsarbetet sker i samråd mellan verken. Statistiken sammanställs sedan gammalt såsom månads- och årsstatistik. Från och med 1961 utarbetas även en särskild kvartalsstatistik.

Genomförandet av en ny tulltaxa och den i samband härmed införda nya handelsstatistiska varunomenklaturen har medfört en väsentlig utvidgning av materialet och en ökad arbetsbelastning. Arbetet med själva omläggningen av statistiken är i allt väsentligt slutfört i och med publiceringen av andra delen av årsstatistiken för 1959 års utrikeshandel under förra delen av år 1962.

Enligt beräkning av statistiska byrån krävs till följd av dels den utbyggnad av verksamheten som den nya varunomenklaturen innebär, dels den av statsmakterna nyligen godkända utvidgningen av publiceringsverksamheten en förstärkning av personalen med en amanuens och två kontorsbiträden.

Bearbetning av primärmaterialet till handelsstatistiken genomföres i allt väsentligt av tullverket med anlitan av en hålkortsanläggning. Till följd av kapacitetsbrist och betydande förslitning är anläggningen ej längre ändamålsenlig. I en av dåvarande statens organisationsnämnd företagen utredning föreslås en överföring av maskinbearbetningen till centralbyråns elektroniska datasystem från och med statistiken för 1963. En sådan omorganisation påverkar även den tekniska utformningen av beräkningarna av pris- och volymindex för utrikeshandeln, vilka för närvarande omhänderhas av konjunkturinstitutet och utföres på statistiska centralbyråns maskincentral datamaskinanläggning med utgångspunkt från generallullstyrelsens material. För den fortsatta planläggningen har tillsatts en särskild arbetsgrupp bestående av representanter för berörda verk. Enligt gruppen torde tullverkets maskinpark — med undantag av stansmaskinerna — kunna avvecklas omkring den 1 april 1963 vid en överföring av maskinbearbetningen av primärmaterialet till utrikeshandelsstatistiken från generallullstyrelsen till statistiska centralbyrån från och med januari 1963. Vidare måste från och med ingången av januari 1963 tullverkets stansmaskiner utbytas mot stans- och kontrollstansmaskiner enligt det vid centralbyråns maskincentral utnyttjade systemet. I samband med denna övergång till stansning enligt

ett annat system är en viss tillfällig kapacitetsförstärkning nödvändig. Med hänsyn till riskerna för att trots detta svårigheter att hålla erforderlig bearbetningstakt kan uppstå föreslår gruppen, att generaltullstyrelsen erhåller ett extra anslag om högst 40 000 kr. år 1962 för möjliggörande av eventuellt erforderliga bearbetningar vid andra maskinanläggningar. Kostnaderna för system- och programmeringsarbeten — utöver redan för budgetåret 1961/62 beviljade 50 000 kr. — samt för testkörningar, prov- och specialbearbetningar vid centralbyråns maskincentral har av gruppen beräknats till 150 000 kr. Kostnaderna för arbeten vid maskincentralen under budgetåret 1962/63 — inklusive beräkningen av pris- och volymindex för utrikeshandeln har gruppen beräknat till 245 000 kr. Med hänsyn till risken för att förseningar uppstår i system- och programmeringsarbetet och därmed i övergången till elektronisk databehandling anses därutöver böra beräknas ett speciellt anslag om 50 000 kr. Den totala kostnaden för arbeten vid maskincentralen har således uppskattats till (150 000 + 245 000 + 50 000) 445 000 kr.

Generaltullstyrelsen har förklarat sig inte ha något att erinra mot den föreslagna överflyttningen av den maskinella bearbetningen.

Övergången till elektronisk databehandling av handelsstatistiken kan enligt mycket grova beräkningar sedan rutinerna stabiliserats beräknas ge en viss ekonomisk vinst. Denna vinst ökar med den väntade successiva årliga tillväxten av primärmaterialets omfattning. Därutöver kan en kvalitetsförbättring väntas genom övergången.

Sektionen för prisstatistik svarar för insamling av prisuppgifter för och beräkning av partiprisindex och försvarsprisindex samt prisindex för byggnadsmaskiner. Den förstnämnda är månatlig, och försvarsprisindex framräknas kvartalsvis, under det att den sistnämnda beräknas halvårsvis. Försvarsprisindex bekostas genom särskilt anslag under försvarsdepartementets huvudtitel. För övervakning och beräkningar i samband med denna index finns inrättad en särskild delegation. För behandling av beräkningstekniska frågor i samband med prisindex för byggnadsmaskiner finns vidare inrättad en expertgrupp med representanter för de dominerande konsumenterna av denna statistik. På begäran av Sveriges industriförbund, som även svarar för kostnaderna härför, utföres inom sektionen tills vidare även partiprisindexberäkningar enligt ett äldre beräkningssystem. Samtliga dessa indexserier beräknas manuellt.

Sedan tillkomsten av försvarsprisindex har den berörda verksamheten varit organiserad såsom särskild sektion under ledning av en arvodesavlönad förste aktuarie, varvid tjänsten bekostats med medel som ställts till förfogande från anslaget för försvarsprisindex. Övrig personal utgöres av en förste aktuarie i A 21, en kontorist i A 9 samt ett kanslibitråde i A 7.

Sektionen för sjöfarts- och kooperationsstatistik. Sjöfartsstatistiken består av ett flertal statistiska undersökningar med växlande periodicitet rörande handelsflottans sammansättning, användning, inkomster och utgifter, sjöfarten mellan Sverige och utlandet, m. m. Delar av

statistiken bearbetas på hålkortsmaskiner, och arbeten pågår syftande till övergång till dylik bearbetning för den övervägande delen av det statistiska primärmateriallet. — Inom sektionen utarbetas vidare kooperationsstatistiken, en verksamhet som helt finansieras av Kooperativa förbundet.

Ett arbete med omläggning av vissa manuella bearbetningsrutiner till hålkortsbearbetning pågår. Vidare pågår bl. a. arbeten med uppläggning av ett register över andra fartyg än handelsfartyg och med vissa kompletteringar av statistiken över den utrikes och inrikes varutrafiken.

Personalen utgöres av en förste aktuarie i A 23, en förste aktuarie i A 21, en förste kansliskrivare i A 12, en kontorist i A 9, ett kanslibitråde i A 7 samt tre kontorsbiträden. Byrån har föreslagit, att personalstyrkan tills vidare bibehålles oförändrad.

Sektionen för industristatistik svarar dels för den årliga industri- och bergverksstatistiken och de i anslutning härtill utförda beräkningarna av produktionsvolymindex, dels för investeringsstatistiken för industri och samfärdsel, dels för den månatliga statistiken över förbrukningen av elektrisk energi. Den har även svarat för de under åren 1953 och 1958 genomförda sågverksinventeringarna.

Omläggningarna i samband med införandet av den nya varunomenklaturen har medfört extra arbetsbelastning och krav på kvalificerade arbetsinsatser. Personalen utgöres av fyra förste aktuarier i A 23, 2 1/2 amanuenser, en förste kansliskrivare i A 12, två kontorister i A 9, fyra kanslibiträden i A 7 samt sju kontorsbiträden. Kollegii statistiska byrå har i samband med tidigare anslagsäskanden beräknat den vid sektionen erforderliga permanenta förstärkningen till en förste aktuarie i A 21 och ett kontorsbitråde. Härtill kommer ett behov av ökade resurser vid hålkortssektionen.

Kommerskollegium har meddelat, att kollegium inte har något att erinra mot ett av Centrala Driftledningens statistikkommitté avgivet förslag om effektivisering av elstatistiken. För att fullfölja programmet kräves enligt statistiska byrån en utökning av den permanenta personal som är sysselsatt med elstatistiken från för närvarande uppskattningsvis 1 1/4 tjänsteman med akademisk utbildning och 1 1/2 bitråde till en förste aktuarie i A 23, en förste aktuarie i A 21, en amanuens, ett kanslibitråde och två kontorsbiträden.

Inom sektionen för korttidsstatistik utarbetas följande statistikgrenar, nämligen årlig värdestatistik över lagerstockar och lagerförändringar inom gruv-, järn-, metall- och verkstadsindustrin samt vissa andra industribranscher, årlig kvantitetsstatistik över lager inom främst industrin av vissa viktigare varuslag samt korttidsstatistik på kvantitetsbasis rörande produktion, lager, förbrukning, inköp, leveranser m. m. av vissa särskilt ur försörjningssynpunkt viktiga varuslag.

Den nya varunomenklaturen har tillämpats i berörda statistikgrenar från och med redovisningsåret 1959. Den planerade omläggningen av branschomenklaturen inom industristatistiken kommer att medföra ett behov av en motsvarande omläggning av sektionens statistik.

Kommerskollegium har erhållit Kungl. Maj:ts uppdrag att utarbeta förslag rörande utbyggnad av korttidsstatistiken över produktion, order, lager m. m. inom industrin och vissa andra näringsgrenar. För ändamålet har tillsatts en särskild arbetsgrupp, varjämte en särskild utredningsman knutits till kollegium. Enligt statistiska byråns och arbetsgruppens uppfattning bör det fortsatta utredningsarbetet under 1961/62 inriktas bl. a. på åstadkommande av en kortsiktig lösning, genom vilken de mest angelägna behoven skulle tillgodoses. Detta skulle uppnås med en hela industrin täckande kvartalsvis utarbetad summarisk värdestatistik över investeringar och lager, utformad i huvudsak enligt de principer som under många år tillämpats i årsstatistiken. Den redan påbörjade provverksamheten på detta område avses fortsättas under 1961/62 med sikte på att den ifrågavarande summariska värdestatistiken skulle kunna utarbetas löpande från och med budgetåret 1962/63. Enligt beräkningar av statistiska byrån skulle för denna utvidgning av statistiken erfordras en utökning av personalen från uppskattningsvis 1/2 tjänsteman med akademisk utbildning och 1/4 biträde till en förste aktuarie i A 23, en amanuens och ett kanslibitråde.

Parallellt med planeringen av denna summariska statistik avses under 1961/62 bedrivas ett utredningsarbete som siktar till att successivt åstadkomma lösningar branschvis, innefattande en mer fullständig korttidsstatistik över produktion, order, lager m. m. Enligt gruppens uppfattning bör vidare en överföring av den löpande statistik som utarbetas inom Industriens utredningsinstitut ske i samband med överflyttningen av kollegii statistikproduktion till statistiska centralbyrån, varvid institutets nuvarande orderstatistik skulle uppgå i det planerade systemet av korttidsstatistik för verkstadsindustrin. För utarbetandet från och med budgetåret 1962/63 av den planerade statistiken vad gäller verkstadsindustrin skulle enligt kollegii beräkningar erfordras en förste aktuarie i A 23, en amanuens samt två biträden.

3. Socialstyrelsens statistikproducerande byråer

Socialstyrelsens statistiska verksamhet är i huvudsak förlagd till de båda statistiska byråerna, byrån för pris- och socialvårdsstatistik (fjärde byrån) samt byrån för löne- och sysselsättningsstatistik (femte byrån). Styrelsens vårdbyråer deltar i statistikproduktionen dels genom att för bearbetning leverera uppgifter till byrån för pris- och socialvårdsstatistik, dels även genom att i viss utsträckning själva göra statistiska sammanställningar. Ansvaret för styrelsens statistiska tidskrift åvilar styrelsens lagbyrå.

Verksamheten vid byrån för pris- och socialvårdsstatistik är uppdelad på en sektion för prisstatistik och indexberäkningar samt levnadskostnadsundersökningar och en sektion för socialvårdsstatistik. Därjämte har byrån ett kansli. I anslutning till konsumentprisindex finns inrättad en nämnd, som har att besluta i principiella frågor rörande tillämpningen av de för indexberäkningarna gällande grunderna.

Sektionen för prisstatistik och indexberäkningar svarar för följande statistik, nämligen den månatliga beräkningen av konsumentprisindex, vissa bostadskostnadsundersökningar i syfte att erhålla underlag för bostadsposten i konsumentprisindex samt utarbetande för utrikesdepartementets räkning av index över levnadskostnaderna på vissa utländska orter. Sektionen handlägger även förekommande ärenden rörande dyrortsgrupperingen samt utför åt riksskattenämnden beräkningar rörande värdet av naturaförmåner m. m. Till sektionen hör också förberedelse- och efterarbeten i samband med de med vissa års mellanrum återkommande levnadskostnadsundersökningarna. Under de perioder då undersökningar pågått har tillfälligt en särskild sektion för dessa organiserats.

Sektionen för socialvårdsstatistik utarbetar följande större årliga statistik, nämligen barnavårdsstatistik, socialhjälpstatistik, mödrahjälpstatistik, nykterhetsvårdsstatistik, statistik över ålderdomshemmen samt statistik över de sociala utgifterna.

Centraliseringen är i princip beslutad i fråga om sektionen för prisstatistik och indexberäkningar samt för levnadskostnadsundersökningarna. Till en del torde även kansliet komma att beröras av centraliseringen. Vidare skall indexnämnden bibehållas och få samma ställning gentemot centralbyrån som den nu har gentemot socialstyrelsen. Av byrån för pris- och socialvårdsstatistik skall sålunda tills vidare endast sektionen för socialvårdsstatistik samt delvis kansliet kvarbli inom styrelsen.

Byrån för pris- och socialvårdsstatistik förestås av en byråchef i Bo 1. Vid sektionen för prisstatistik och indexberäkningar samt levnadskostnadsundersökningar finns två förste aktuarier och vid sektionen för socialvårdsstatistik en förste aktuarie i Ao 23; den sistnämnde är tillika byråchefens ställföreträdare. Kansliet sorterar direkt under byråchefen. I övrigt utgöres personalen av två förste aktuarier i A 21, sex amanuenser, en kanslist, en förste kansliskrivare i A 12, fyra kontorister i A 9, fem kanslibiträden i A 7 samt 15 kontorsbiträden.

Verksamheten vid byrån för löne- och sysselsättningsstatistik, som skall överföras först 1963/64, är organiserad på tre statistiska sektioner och en hålkortssektion. Huvuddelen av lönestatistiken har sammanförts till en sektion, statistiken över omsättningen i detaljhandeln till en annan och sysselsättningsstatistiken samt viss lönestatistik till en ytterligare en. Därjämte har byrån ett kansli som sorterar direkt under byråchefen. I anslutning till lönestatistiken finns inrättad en delegation för överläggningar med socialstyrelsen i frågor rörande den officiella lönestatistiken.

Den statistik som utarbetas vid socialstyrelsens vårdbyråer är av jämförelsevis ringa omfattning och sammanställs nästan helt för internt bruk eller som underlag för styrelsens petita.

4. Konjunkturinstitutet

Konjunkturinstitutets huvuduppgift är att vara ett vetenskapligt forsknings- och utredningsorgan med inriktning på ekonomisk analys. Institutet svarar även för sammanställningen av nationalräkenskaperna samt för viss annan statistikproduktion.

1956 års statistikkommittés förslag om överflyttning av arbetet med sammanställning av nationalräkenskaperna till statistikverket tillstyrktes inte i proposition 1960: 104. Jag anförde som skäl för att jag inte då kunde ansluta mig till förslaget, dels att detta förutsatte en i praktiken svår genomförbar gränsdragning mellan utvecklingsarbetet på nationalräkenskapernas område och annat arbete av metodologisk och analytisk karaktär, dels att förslaget över huvud taget skulle innebära en så genomgripande ändring av institutets verksamhet att ställning till det inte kunde tagas utan ytterligare utredning. Samtidigt framhölls dock, att önskemålet om att nationalräkenskaperna utnyttjades som underlag för likformiga klassificeringar och definitioner syntes angeläget och att i detta syfte ett nära samarbete borde äga rum mellan centralbyrån och konjunkturinstitutet. Härigenom borde i en framtid en successiv förskjutning kunna ske i arbetsfördelningen mellan statistiska centralbyrån och institutet. Centralbyrån skulle komma att svara för allt större del av själva beräkningsarbetet genom att bearbetningsrutinerna i de olika statistikgrenarna anpassades till nationalräkenskapens behov.

Delegationen finner det uppenbart, att ett tillgodoseende av de konsumentönskemål som nationalräkenskaperna representerar förutsätter ett intimt samarbete mellan ämnesbyråerna och det organ som utarbetar dessa. Delegationen tar inte i sitt förslag upp frågan om den för framtiden lämpliga arbetsfördelningen mellan konjunkturinstitutet och statistiska centralbyrån, men säger sig ha för avsikt att innevarande budgetår taga upp frågan till närmare behandling.

Inom konjunkturinstitutet pågår försöksverksamhet med dels sparundersökningar, dels den s. k. konjunkturbarometerstatistiken. I sin statskrivelse för budgetåret 1962/63 har konjunkturinstitutet föreslagit, att konjunkturbarometrarna skall bedrivas fortlöpande och varaktigt kvarligga hos institutet. Delegationen är i sitt förslag inte beredd att taga ställning till den framtida förläggningen för någondera statistikgrenen.

Till institutet är vidare förlagd följande statistikproduktion som beröres av den beslutade centraliseringen, nämligen pris- och volymindex för utrikeshandeln samt prisindex för importerade råvaror. Enligt proposition 1960: 104 skall förstnämnda indexberäkningar överföras till centralbyrån under budgetåret 1962/63. Under hand har institutet aktualiserat frågan om en samtidig överföring även av de sistnämnda beräkningarna.

5. Arbetsmarknadsstyrelsens berörda verksamhet

I nyssnämnda proposition har uttalats, att den sysselsättningsstatistik som utarbetas av arbetsmarknadsstyrelsen bör överföras till statistiska centralbyrån budgetåret 1963/64 och att den inom styrelsen utarbetade statistiken över skolungdomens yrkesplaner snarast bör överföras till centralbyrån. Vidare har framhållits, att konjunkturbarometrarna och arbetskraftsundersökningarna bör överföras till centralbyrån. En överföring av arbetskraftsundersökningarna från arbetsmarknadsstyrelsen har redan kommit till stånd genom att pågående försöksverksamhet med statistiken förlagts till centralbyråns utredningsinstitut.

Konjunkturbarometrarna utarbetas dels av konjunkturinstitutet (för industrin), dels av arbetsmarknadsstyrelsen (för handeln). Styrelsen svarar vidare för insamlingen av det statistiska materialet för såväl industri- som handelsbarometrarna.

Delegationen avser att upptaga till prövning frågan om överföring av statistiken över skolungdomens yrkesplaner i samband med förberedelsearbetet för överföringen av styrelsens sysselsättningsstatistik under 1963/64. Frågan om överförandet av konjunkturbarometrarna anses få upptagas antingen i det sammanhanget eller i samband med delegationens behandling av motsvarande undersökningar inom konjunkturinstitutet.

6. Maskincentralerna

Den i enlighet med proposition 1960: 104 beslutade överföringen av kommerskollegii statistiska byrå och socialstyrelsens byrå för löne- och sysselsättningsstatistik till statistiska centralbyrån innebär att de arbetsuppgifter som åvilar de båda statistiska byråernas hålkortssektioner skall överföras till centralbyråns maskincentral. I det följande lämnas en kortfattad redovisning beträffande verksamheten vid de tre enheterna.

Personalen vid kommerskollegii hålkortssektion utgöres av en byråassistent i A 17, en kansliskrivare i A 10, en kontorist i A 9, två kanslibiträden i A 7 samt tio kontorsbiträden.

Viss modernisering och utbyggnad av sektionens maskinutrustning har genomförts under budgetåret 1960/61. Maskinparken omfattade per den 1 juli 1961 elva stansmaskiner, en collator, två sorterare, två reproducerare, en översättare och två tabulatorer. Samtliga maskiner är av IBM:s fabrikat och praktiskt taget hela maskinutrustningen är hyrd. Den alldeles övervägande delen av hålkortssektionens verksamhet utgöres av arbeten för statistiska byråns räkning.

Kostnaderna för hålkortssektionen budgetåret 1960/61 har uppgått till 307 000 kr. och intäkterna under samma tid till 6 500 kr. Arbeten för utomstående kunder, vilka debiteras, utgör en obetydlig del av verksamheten vid hålkortssektionen.

Personalen vid socialstyrelsens hålkortssektion, som skall överföras först 1963/64, består av elva heltidsanställda. Härtill kommer att en av akademikerna på byrån för löne- och sysselsättningsstatistik tjänstgör som ledare för hålkortssektionen på deltid. Den övriga personalen är placerad i lönegrad A 12 och lägre.

Någon ändring i bearbetningskapaciteten vid socialstyrelsens hålkortssektion är inte aktuell, men en viss modernisering av stansningsutrustningen planeras. Maskinparken omfattade per den 1 juli 1961 åtta stansmaskiner, en collator, fyra sorterare och en tabulator. Samtliga maskiner är av IBM:s fabrikat, och praktiskt taget hela maskinutrustningen är hyrd. En inte oväsentlig andel av verksamheten vid hålkortssektionen utgöres av arbeten för utomstående kunder.

Hålkortssektionens kostnader — exklusive till statsverket inlevererade intäkter — beräknas ha uppgått till 235 000 kr. budgetåret 1960/61 och intäkterna till 74 000 kr. under samma tid.

Hålkortssektionens medelsbehov för bearbetningar för det egna verkets räkning tillgodoses från socialstyrelsens avlönings- och omkostnadsanslag, under det att arbeten för utomstående kunder är självfinansierade, varvid dock gäller att uppburna ersättningar för maskinhyror skall inlevereras till statsverket.

Totalt har statistiska centralbyråns maskincentral en personalstyrka på i det närmaste 200 personer. Chef är en byråchef i Be 1 med en arvodesanställd byrådirektör som ställföreträdare.

Centralbyråns maskincentral har ställning som affärsdrivande enhet och har därigenom möjlighet att arbeta med en relativt flexibel lönesättning. Sålunda har centralbyrån medgivande att anställa den icke-ordinarie personal, som erfordras för arbetet vid maskincentralen. Tjänst i högre lönegrad än den 23:e eller extra ordinarie tjänst i högre lönegrad än den 10:e får dock inte inrättas utan särskilt medgivande av Kungl. Maj:t.

Maskincentralen är för närvarande utrustad med följande hålkortsmaskiner, nämligen 127 stansmaskiner — varav 85 tillfälligt anskaffade för folk- och bostadsräkningen — tre collatorer, fem sorterare, sju reproducerare, en översättare, fem tabulatorer och två statistikmaskiner. Därtill har maskincentralen datamaskinerna IBM 1401 och 7070.

I samarbete med maskincentralen bedriver berörda ämnesbyråer inom centralbyrån ett omfattande arbete med planering och genomförande av omläggningar av bearbetningsrutinerna för olika statistikgrenar från hålkortsmaskiner till datamaskiner.

7. De statistiska publikationerna

I proposition 1960:104 understrykes betydelsen av att det sker en rationalisering av det statistiska trycket i samband med statistikens centralisering. Medel för ändamålet har också ställts till centralbyråns förfogande i anslutning till den verksamhet som bedrivs av experter inom gruppen för

metod- och utvecklingsfrågor. Förslag rörande publiceringsverksamheten och dess organisation har framlagts av två av verket i samråd med delegationen tillsatta arbetsgrupper.

Statistiska centralbyrån, kommerskollegium och socialstyrelsen utger för närvarande var sin månatliga tidskrift. Sålunda utger centralbyrån *Statistisk tidskrift*. Kommersiella meddelanden med *Ekonomisk översikt* utges av kommerskollegium och omhänderhas av en särskild sektion inom den statistiska byrån, som även svarar för kollegii bibliotek och utgöres av en förste aktuarie i A 23, en amanuens, en kontorist i A 9 samt två kanslibiträden i A 7. I anslutning till socialstyrelsens *Sociala meddelanden* utges ett separat häfte, *Statistisk information*, som omhänderhas av en sektion för allmänna ärenden inom styrelsens lagbyrå. Det huvudsakliga arbetet med *Sociala meddelanden* utföres av en redaktör vid sektionen, varjämte i fråga om *Statistisk information* viss arvodesavlönad personal svarar för korrekturläsning samt personal vid verkets bibliotek deltar i tidskriftens distribution m. m.

Uppgifter ur den officiella statistiken publiceras dessutom i ett flertal andra tidskrifter som utges av statliga myndigheter, näringslivets organisationer etc. Denna verksamhet beröres inte av den nu aktuella omorganisationen.

Ansvaret för utgivningen av övriga statistiska publikationer åvilar i huvudsak de olika enheter som producerar statistiken. Av de årliga publikationerna ingår flertalet i serien Sveriges officiella statistik (SOS). Bland de tryckta statistiska årspublikationer som faller utanför serien nämner delegationen *Statistisk årsbok* och *Historisk statistik*, vilka redigeras av centralbyråns bibliotek, *Årsbok för Sveriges kommuner*, publikationen *Sveriges riksbank* m. fl. Även en del månads- och kvartalsstatistik publiceras i tryckt form, t. ex. kommerskollegii månadsstatistik över handeln samt kvartalsstatistik över införseln och utförseln, bank- och fondinspektionens uppgifter om bankerna m. m. I form av stenciler och offsettryck utges indexmeddelanden av socialstyrelsens byrå för socialvårds- och prisstatistik. Styrelsens byrå för löne- och sysselsättningsstatistik utger *Meddelanden från socialstyrelsens femte byrå*. Kommerskollegii statistiska byrå utger *Statistiska meddelanden med sammandrag av statistiska undersökningar* i huvudsak avsedda för pressen men även för andra konsumenter. Även statistiska centralbyrån publicerar vissa undersökningsresultat i stencilerad form, och det samma gäller arbetsmarknadsstyrelsen.

Enligt ett i det föregående redovisat förslag skulle en särskild sektion inom dokumentationsbyrån, redaktionen, i huvudsak svara för utarbetandet av de statistiska tidskrifterna samt *Statistisk årsbok* och då så är aktuellt *Historisk statistik*.

I samband med statistikens centralisering skulle enligt förslaget ske en omläggning av tidskrifterna. *Statistisk tidskrift* skulle i framtiden inskränkas till att huvudsakligen innehålla artiklar i metodfrågor, recensioner, internationella spørsmål, bibliografier, personnotiser m. m. I en

ny tidskrift, tills vidare benämnd *Allmän månadsstatistik*, skulle publiceras alla viktigare sifferuppgifter som framkommer per månad eller per kvartal och som i betydande utsträckning tidigare publicerats i Statistisk tidskrift, Kommersiella meddelanden och Sociala meddelanden: Statistisk information. I fråga om vissa statistikgrenar, såsom statistiken över utrikeshandel, löner m. m., där intresse föreligger för mera ingående uppgifter, skulle endast vissa huvuddata publiceras i tidskriften, medan den detaljerade informationen skulle ges i särskilda publikationer. Övrigt statistiskt material ur Statistisk tidskrift, Kommersiella meddelanden och Sociala meddelanden: Statistisk information skulle ingå i en publikationsserie, tills vidare benämnd *Aktuell statistik*, vilken även skulle innehålla åtskilligt material som de tre berörda verken för närvarande publicerar i stencilform. Det redaktionella ansvaret för utformningen av de olika publikationer som skulle ingå i *Aktuell statistik* har förutsatts väsentligen komma att åvila de olika ämnesbyråerna.

En av centralbyrån tillsatt arbetsgrupp för publiceringsfrågor har föreslagit, att en betydande del av de statistiska publikationerna framgent framställs enligt offsetmetoden, som under förevarande betingelser ställer sig billigare och snabbare än boktrycket. Statskontoret har i princip tillstyrkt förslaget om inrättande av ett offsettryckeri vid centralbyrån.

I *statistiska centralbyråns statskrivelse* äskas medel för planering och utrustning av ett sådant tryckeri. Centralbyrån begär, att ett reservationsanslag anvisas på 125 000 kr., varav 100 000 kr. avses för anskaffning av maskinell utrustning till tryckeriet och 25 000 kr. för avlöning åt anläggningens chef m. m. under uppbyggnadsskedet. För bestridande av driftutgifterna för anläggningen föreslås medel få disponeras från anslagsposterna till publikationstryck och övriga expenser. Enligt centralbyråns mening bör verksamheten vid offsetanläggningen vara affärsdrivande och lönesättningen delvis beroende av marknadsläget.

III. Statistikproduktionen och statistiska centralbyråns arbetsuppgifter

1. Delegationens principiella syn på samordningen

Som motiv för statistikens centralisering anfördes i proposition 1960: 104 bl. a. att en koncentration av stora delar av statistikproduktionen skulle innebära förbättrade organisatoriska betingelser för lösningen av en rad angelägna samordningsfrågor. Genom centraliseringen skulle sålunda förutsättningar skapas både för en innehållsmässig samordning de berörda statistikgrenarna emellan och för en kostnadsbesparande produktionsteknisk rationalisering av verksamheten. Vidare skulle man erhålla bättre möjligheter till överblick över och enhetlig bedömning av såväl statistikbehov som resursfördelning.

För att möjliggöra en rationell stordrift och bäst utnyttja fördelarna med centraliseringen borde enligt propositionen överflyttningarna av verksamhet till centralbyrån inte bli alltför begränsade. Ett mycket påtagligt samband mellan statistik och administrativ verksamhet borde erfordras för att motivera en bibehållen förläggning av statistik utanför centralbyrån.

Som en följd av bl. a. statistikdelegationens arbete samt centralbyråns petita har aktualiserats ett flertal projekt innebärande utvidgningar av den reguljära statistikproduktionen eller avseende särskilda undersökningar, till stor del med sikte på senare utvidgningar. Delegationen understryker starkt, att det i dagens läge föreligger ett angeläget behov av en omformning av den berörda statistiken. Det är här fråga om krav dels på en utbyggnad av statistiken, dels på en anpassning av bearbetningarna till nya frågeställningar liksom på en höjning i övrigt av statistikens kvalitet. Det föreligger vidare, anser delegationen, ett behov av en produktionsteknisk rationalisering av verksamheten. Behoven att omforma verksamheten har uppstått genom förändringar på såväl konsumentensidan, där efterfrågan på statistik starkt expanderat, som producentsidan, där bl. a. tillkomsten av de elektroniska databehandlingsmaskinerna radikalt ändrat förutsättningarna för statistikens bearbetning.

Centraliseringen betraktar delegationen endast som ett led i samordningen i stort. Därutöver krävs framför allt, att centralbyråns inre organisation blir omformad. Det påpekas vidare bl. a., att samordningen måste utsträckas till att omfatta även sådana statistiska verksamhetsgrenar som kommer att ligga utanför centralbyrån.

Delegationen har i sitt betänkande tills vidare i första hand inriktat sig på att utarbeta ett organisationsförslag för statistiska centralbyrån, medan frågan om samordningen i stort tills vidare lämnats öppen. Delegationen uttalar dock, att erfarenheterna tydligt visar att man, då man vill åstadkomma en sådan samordning mellan verksamhet förlagd till organisatoriskt fristående enheter, inte kan lita enbart till informella kontakter mellan de berörda parterna utan att det krävs ett särskilt organ med ansvar för samordningen i stort.

2. Synpunkter på statistiska centralbyråns organisation och arbetsuppgifter

Den organisatoriska utformningen av verksamheten inom centralbyrån och tilldelningen av resurser för utvecklings- och rationaliseringsarbetet är av helt avgörande betydelse för hur de med centraliseringen förknippade fördelarna kommer att kunna förverkligas, framhåller delegationen. Det förhållandet att samordningen och rationaliseringen för närvarande är starkt eftersatta medför, att det särskilt under de närmaste åren krävs speciellt stora arbetsinsatser för att genomföra den erforderliga anpassningen av statistiken. Delegationen understryker dock, att rationaliseringsarbetet även i

framtiden bör ingå som en självklar del i centralbyråns fortlöpande verksamhet.

Statistiska centralbyråns huvuduppgift skall vara att såsom statistikproducent svara för insamling, bearbetning och presentation av statistiska uppgifter, härmed sammanhängande arkiv- och registervård samt sådan analys av det insamlade materialet som erfordras för fullgörandet av denna uppgift. I fråga om analysen skiljer delegationen på å ena sidan producentorienterad analys, vilken avser prövning av materialets kvalitet och som i regel bör utföras av centralbyrån, och å andra sidan konsumentorienterad analys, som syftar till att draga slutsatser om den verksamhet som registreras genom statistiken. Även om huvuddelen av det sistnämnda slaget av analys kommer att ligga utanför centralbyrån kan det enligt delegationens mening vara rationellt att den i viss utsträckning förlägges till verket. Ställning till frågan om arbetsfördelningen får tagas från fall till fall och med beaktande av t. ex. sådana förhållanden som förekomsten av lämpligt analysorgan och risken för dubbelarbete.

I de fall, där ett i administrativt sammanhang insamlat material även skall utnyttjas för statistiska ändamål anses det vara lämpligt att det från statsmakternas sida fastställs, att materialet skall tjäna båda syftena. Enligt delegationen bör därvid centralbyrån ha befogenheter att påverka insamlingens och i förekommande fall bearbetningens uppläggning liksom att genomföra erforderliga kvalitetskontroller på materialet.

I fråga om *utformningen av organisationsenheterna* och fördelningen av arbetsuppgifter dem emellan har delegationen diskuterat två ytterlighetsfall, nämligen dels en ämnesinriktad indelning, där alla arbetsuppgifter hänförliga till en och samma statistikgren föres till samma organisationsenhet, dels en funktionellt inriktad indelning, där alla arbetsuppgifter hänförliga till en viss funktion i statistikproduktionen (granskning, bearbetning etc.) föres till en och samma organisationsenhet. Nuvarande organisation av centralbyrån utgör en kompromiss mellan dessa båda ytterlighetsfall. Den pågående anpassningen till moderna metodologiska och tekniska hjälpmedel innebär emellertid en tendens till förskjutning till en mera funktionellt inriktad organisation. En övergång till en sådan förutsätter dock en mycket genomgripande omdaning av statistikproduktionen, något som endast kan genomföras på lång sikt. Delegationen räknar därför med att ämnesbyråerna alltjämt måste komma att spela en starkt framträdande roll inom produktionen.

Varje ämnesbyrå förutsättes svara för ett flertal statistikgrenar. Delegationen understryker, att fördelningen av dessa på byråer bör bestämmas med hänsyn till de samordningsbehov som föreligger. Mot bakgrunden av olika moment i samordningen har delegationen diskuterat skilda principer för byråindelningen, nämligen gruppering efter:

- 1) kategori av uppgiftslämnare,
- 2) behov av samordning ur konsumentsynpunkt,

- 3) behov av vissa speciella fackkunskaper vid produktionen och
- 4) insamlings- eller bearbetningsteknik.

Den gruppering av statistikgrenarna på byråer som delegationen stannat för bygger väsentligen på principen om indelning efter kategori av uppgiftslämnare, men vissa avsteg har gjorts från denna huvudprincip.

3. Planerings- och samordningsfunktionerna

Den statliga statistiken har hittills i hög grad haft karaktären av ett år från år fast program av statistikgrenar. Delegationen räknar med att produktionen även för den närmaste framtiden kommer att domineras av sådana stående arbetsuppgifter. Visserligen bör det ske en viss löpande översyn av statistiken med anpassning av verksamheten till nya förutsättningar, men en mycket stor del av samordningsproblemen liksom även problemen i samband med den tekniska rationaliseringen är dock enligt delegationen av den karaktären att de måste beaktas redan vid planeringen av nya statistikgrenar och vid mera genomgripande omläggning av äldre produktion.

Delegationen framhåller, att det skall vara ämnesbyråernas uppgift att svara för den löpande statistikproduktionen i enlighet med givna riktlinjer; behovet av samordning mellan byråerna gäller då i första hand resursutnyttjandet. För varje år bör göras en *budgetering* i reala och finansiella termer för det närmaste budgetåret. I anslutning till detta får förutsättas en motsvarande plan för det budgetår för vilket medel äskas. Planerna får sedan under året följas upp genom en löpande *driftkontroll*, varigenom erforderliga korrigeringar och omDispositioner möjliggöres samtidigt som underlag erhålles för nästa års plan. Budgeteringen och driftkontrollen skulle sålunda bl. a. ge underlag för planeringsarbetet och därmed utvisa var rationaliseringsåtgärder bör insättas.

Resursplaneringen bör emellertid sträcka sig över en längre period än de närmaste två åren och måste ingå såsom ett led i den mera långsiktigt inriktade verksamheten med ny- eller omplanering av statistik och utarbetandet av skilda hjälpmedel för denna verksamhet.

Omfattningen av de arbetsuppgifter som är förknippade med planeringen och samordningen gör det enligt delegationens uppfattning nödvändigt att utanför ämnesbyråerna förlägga organ och personal med särskild uppgift att biträda verkschefen med *planering och samordning* av verksamheten. Som stöd för denna verksamhet är det, framhåller delegationen, nödvändigt att utveckla vissa särskilda hjälpmedel, bl. a. budgeteringen och driftkontrollen, regelmässiga konsument- och uppgiftslämnarkontakter, utarbetandet av standards för definitioner och klassificeringar, samt utarbetandet av referensramar för statistikproduktionen.

Samtidigt betonar delegationen, att man i planeringsarbetet måste tillgodogöra sig erfarenheterna av det praktiska arbetet med statistikproduktionen liksom den speciella ämnes- och materialkunskap som finns representerad

rad på ämnesbyråerna. Personalen vid dessa byråer har hittills i regel inte varit tillräcklig för att vid sidan av det löpande arbetet genomföra annat än en fortlöpande översyn av statistiken. Inte heller i fortsättningen bör enligt delegationen ämnesbyråernas personal dimensioneras med tanke på att den skall kunna räkna till för mera omfattande planeringsuppgifter eller inte regelbundna specialundersökningar. I stället bör antingen ämnesbyråerna temporärt tilldelas särskilda resurser för ändamålet eller också kan personal därifrån tillfälligt friställas för att delta i planeringen.

4. Rekryterings- och utbildningsfrågor

Det är enligt delegationens mening av väsentlig betydelse, att förutsättningar skapas för rekrytering av personal i tillräcklig omfattning och med de kvalifikationer som erfordras för den nya organisationen. I den hårdnande konkurrensen har den privata sektorn genom en friare och mera differentierad lönesättning haft lättare att få sina behov tillgodosedda än den statliga sektorn. Delegationen påpekar också, att det inom statsförvaltningen under senare år skett en ökning av antalet tjänster för planerings- och utredningsverksamhet. Det är viktigt, framhåller delegationen, att det sker en riktig avvägning av resurserna mellan de olika leden i den process som statistikproduktionen och dess utnyttjande för olika slag av analys utgör. I sammanhanget påpekas, att en bristande balans mellan statistikproduktionen och de led som utnyttjar dess resultat bl. a. medför tendenser till en ur kostnadssynpunkt inte försvarbar decentralisering av statistikproduktionen genom att de analyserande organen blir benägna att påbörja egen statistik.

Omvandlingen av statistikproduktionen har vidare medfört, att den akademiskt utbildade arbetskraften i väsentligt ökad omfattning måste inriktas på nya och mera kvalificerade arbetsuppgifter i samband med statistikens planering. En anpassning av lönerna efter dessa nya krav måste ske.

En annan konsekvens av statistikens bearbetningstekniska utveckling och övergången till en mer detaljerad planering och standardisering av hela produktionsprocessen i samband med utnyttjandet av elektronisk databehandling är att det inte i samma utsträckning blir nödvändigt för den akademiskt utbildade personalen att genom löpande instruktioner leda arbetsprocessen. Därigenom möjliggöres en viss överflyttning av arbetsuppgifterna till personal med lägre kvalifikationer, vilket emellertid ställer ökade krav på denna personal.

Det förhållandet att kraven på kvalifikationer hos den akademiskt utbildade arbetskraften ökas medför visserligen ökade kostnader per tjänsteman, men enligt delegationens uppfattning torde samtidigt kunna ske en minskning vad gäller antalet tjänstemän för viss statistikproduktion.

Trots att de nämnda åtgärderna väntas medföra en förbättring av rekryteringsmöjligheterna befarar delegationen, att det på kort sikt kan komma

att bli svårt att fylla behovet av arbetskraft. Bl. a. med hänsyn härtill föreslår delegationen en viss flexibilitet i lönesättningen, vilket markerats med att vissa byrådirektörs- och förste aktuarietjänster föreslås inrättade som tjänster i högst en viss lönegrad.

För att på kort sikt åstadkomma ett bättre utnyttjande av den arbetskraft som kommer att stå till buds kan enligt delegationen särskilda åtgärder vidtagas. Delegationen pekar på angelägenheten av att vidareutbilda den akademiskt utbildade personalen och på möjligheterna att inom vissa statistikgrenar delegera arbetsuppgifter till annan personal. I vissa fall kan det därvid vara lämpligt att i mellanlönegrader rekrytera personal med viss speciell utbildning, i andra fall kan problemet lösas genom utbildning av kanslisters. För de sistnämnda är det enligt delegationens mening lämpligt att anordna särskilda kurser inriktade på statistikproduktionens speciella behov. Delegationen föreslår, att frågan om utformningen av sådana kurser närmare utredes.

IV. Delegationens förslag till statistiska centralbyråns organisation och verksamhet

1. Förslagets inriktning

Enligt det i proposition 1960: 104 fastställda tidsschemat skall den första och mest omfattande etappen i centraliseringen genomföras under budgetåret 1962/63. Det är enligt delegationens uppfattning mycket angeläget, att tidsschemat därvidlag kan hållas. Delegationen har därför sett som sin viktigaste uppgift att utforma ett förslag till organisation för statistiska centralbyrån från och med tidpunkten för överflyttningen, även om detta medför, att senare vissa justeringar kan bli nödvändiga.

Delegationen framhåller, att man även normalt måste räkna med en fortgående förändring i statistikproduktionens förutsättningar, som kommer att ställa krav på en anpassning av organisationen och arbetsfördelningen mellan olika enheter. Delegationen har därför strävat efter att utforma organisationen så, att förändringar av det slag som kan väntas bli nödvändiga som följd av den fortsatta centraliseringen och av den framtida organisationen av samhällets statistikproduktion i stort skall kunna genomföras inom ramen för organisationen. Delegationen understryker, att en tendens till förskjutning i arbetsfördelningen mot en mer funktionellt inriktad organisation gjort sig gällande, delvis på grund av tillkomsten av datamaskiner och behovet av att i verksamheten utnyttja specialiserad arbetskraft. Sådana förskjutningar kan enligt delegationen endast växa fram successivt och parallellt med den omläggning som kan komma att ske beträffande statistikens innehåll och kvalitet.

2. Organisationsplanen i stort

Delegationen föreslår, att den statistiska verksamheten vid centralbyrån från och med budgetåret 1962/63 organiseras på sju ämnesbyråer, en maskincentral, ett utredningsinstitut, en dokumentationsbyrå, en administrativ byrå samt en planerings- och samordningsavdelning med ställning som stabsorgan. Delegationen föreslår vidare inrättandet av en särskild tjänst som produktionschef med ansvar för samordningen av den löpande verksamheten inom ämnes- och servicebyråerna. Tills vidare förutsättes även folkbokföringsbyrån ingå i verket. Delegationen har dock inte prövat frågan om denna byrås organisation, och de förslag beträffande tjänster m. m. som redovisas i det följande gäller inte byrån. Ytterligare en ämnesbyrå beräknas komma att inrättas i samband med den beslutade överföringen under 1963/64 av de arbetsuppgifter som för närvarande åvilar socialstyrelsens femte byrå samt av vissa arbetsuppgifter från arbetsmarknadsstyrelsen.

Förslaget innebär, att en ämnesbyrå inrättas för vart och ett av följande ämnesområden:

1. jordbruksstatistik,
2. industristatistik,
3. handels-, samfärdsel- och prisstatistik,
4. finansstatistik,
5. befolkningsstatistik,
6. rättsstatistik,
7. undervisningsstatistik,
8. arbetsmarknadsstatistik (preliminärt förslag för 1963/64).

Fördelningen av arbetsuppgifter mellan byråerna har i huvudsak skett med utgångspunkt från uppgiftslämnarkategori. Vissa avsteg från denna princip har dock gjorts. De mest påtagliga undantagen utgör byrån för finansstatistik och byrån för arbetsmarknadsstatistik. Anledningen till att delegationen inte föreslagit, att verksamheten inom dessa två områden skall uppdelas efter uppgiftslämnarkategori, är att den fäst särskilt avseende vid de många beröringspunkter som föreligger mellan de olika undersökningarna inom var och en av dessa två kategorier av statistik och vid det behov av speciell fackkunskap som är förenat med produktionen av dessa statistikgrenar.

Vad beträffar de olika chefstjänsterna föreslås, att tjänsterna som produktionschef och som planeringschef placeras i Bp 4. Cheferna för ämnesbyråerna föreslås bli placerade i Bo 1 vad beträffar byråerna 1—5 samt i Ao 26 vad beträffar byrån för rättsstatistik och byrån för undervisningsstatistik. Chefen för dokumentationsbyrån föreslås likaledes bli placerad i Ao 26 samt cheferna för maskincentralen och utredningsinstitutet i Be 1. Chefen för den administrativa byrån föreslås tills vidare placeras i Ag 26.

Delegationen framhåller med anledning av den föreslagna placeringen av chefstjänsterna för byråerna för rättsstatistik och undervisningsstatistik, att det vid de ytterligare överföringar av statistik till verket, som kan komma att ske, eller vid startandet av ny statistik kan visa sig lämpligt att infoga de arbetsuppgifter som åvilar nämnda enheter i större byråer, vars sammansättning inte för närvarande kan överblickas. Delegationen föreslår, att en särskild avlöningsförstärkning om 3 600 kr. per år skall utgå till de två byrådirektörerna med chefsställning vid ämnesbyråer.

Delegationen har låtit kravet på flexibilitet i organisationen komma till uttryck bl. a. på så sätt, att den inskränkt sig till att då det gäller personalen vid de enskilda ämnesbyråerna ange de ledande befattningarna, d. v. s. byråchef- och byrådirektörstjänsterna. Vad övriga tjänster vid ämnesbyråerna beträffar har endast fixerats det för verket totala antalet i varje lönegrad. Vidare har delegationen föreslagit, att byrådirektörstjänst som inte är chefstjänst för byrå liksom tjänst i lönegrad A 23 skall upptagas såsom extra ordinarie tjänst i högst den angivna lönegraden.

3. Verksamheten inom de olika byråerna

Byrån för jordbruksstatistik

Byrån föreslås svara för samma arbetsuppgifter som för närvarande åligger centralbyråns byrå för jordbruksstatistik, inbegripet de utvidgade uppgifterna i samband med de objektiva skördeuppskattningarna och det permanenta skördeskadeskyddet. I enlighet med centralbyråns förslag bör medel för avlöningar till den personal inom ämbetsverket, som fortlöpande erfordras för den centrala ledningen av de förstnämnda och för genomförande av verkets administrativa uppgifter i samband med det sistnämnda, överföras från anslaget Kostnader i samband med permanent skördeskadeskydd till verkets avlöningsanslag, vilket medför en ökning av detta med 240 000 kr. och en minskning av förstnämnda anslag med 229 000 kr. Skillnaden hänför sig till föreslagna tjänsteförändringar.

I den mån det senare visar sig lämpligt med överföring av skogsstyrelsens skogs- och flottningsstatistik, jordbruksnämndens löpande statistik och lantbruksstyrelsens jordbruksekonomiska undersökningar kan det enligt delegationen bli aktuellt att förlägga denna statistik till byrån.

Byrån anses bära förestås av en byråchef i Bo 1. Inom byrån föreslås vidare tre tjänster som högst byrådirektör i Ae 26. Dessa är avsedda, en för de objektiva skördeuppskattningarna, en för det permanenta skördeskadeskyddet och en för den övriga statistiska verksamheten. Vid sektionen för de objektiva skördeuppskattningarna anses vidare bära finnas en tjänst som högst byrådirektör i Ae 24 motsvarande den av verket föreslagne statsagronomen.

Byrån för industristatistik

Byrån föreslås svara för de arbetsuppgifter som för närvarande åligger sektionerna för industristatistik samt för kvartals- och lagerstatistik inom kommerskollegii statistiska byrå samt därutöver för den inom kommerskollegium utbyggda korttidsstatistiken. Vid en överföring till centralbyrån av konjunkturbarometrarna för industrin bör även ansvaret för dessa förläggas till byrån. Denna anses böra förestås av en byråchef i Bo 1. Vidare föreslås för byrån två tjänster som högst byrådirektör i Ae 26.

Delegationen har intet att erinra mot det i det föregående redovisade förslaget till vissa utvidgningar av *elstatistiken*. Kostnaderna härför anses dock till en del tills vidare böra belasta anslaget till särskilda undersökningar. Vidare har i ett föregående avsnitt redovisats ett förslag till utbyggnad av *korttidsstatistiken*. Förslaget avser dels summarisk kvartalsstatistik över investeringar och lager för industrin, dels en första etapp avseende verkstadsindustrin, ingående i en mera omfattande och i detalj genomarbetad statistik över produktion, order, lager m. m. och samordning av denna med redan befintlig korttidsstatistik för respektive bransch. Som även angivits i det föregående har Industriens utredningsinstitut föreslagit ett överförande till den statliga sektorn av industriförbundets månatliga produktionsvolymindex för industrin samt den halvårsvis insamlade orderstatistiken för verkstadsindustrin. Delegationen förordar, att nämnda överföringar kommer till stånd under 1962/63, och förutsätter härvid, att orderstatistiken infogas i programmet för utbyggnaden av korttidsstatistiken för verkstadsindustrin. Delegationen finner det angeläget, att en utbyggnad av korttidsstatistiken kommer till stånd, och tillstyrker de uppdragna riktlinjerna härför.

Sammanlagt beräknar delegationen för här berörda projekt inom byrån en förstärkning med två tjänster som högst förste aktuarier i Ae 23, två förste aktuarier i Ae 21, en amanuens, 1/2 kanslist, ett kanslibitråde och två kontorsbiträden.

Byrån för handels-, samfärdsel- och prisstatistik

Byrån föreslås svara för de arbetsuppgifter som nu åvilar sektionerna för utrikeshandelsstatistik, för sjöfarts- och kooperationsstatistik samt för paritiprisindex inom kollegii statistiska byrå. Till byrån föreslås därutöver bli förlagda dels utarbetandet av konsumentprisindex, som nu åvilar socialstyrelsens fjärde byrå, dels arbetet med pris- och volymindex för utrikeshandeln och med råvaruprisindex, vilket nu åvilar konjunkturinstitutet. Vidare föreslås att från och med 1963/64 detaljhandelsstatistiken överföres till byrån från socialstyrelsens femte byrå och att den under planering varande varuskattestatistiken inlemmas bland byråns ordinarie arbetsuppgifter, om den ges permanent karaktär. Delegationen har utgått från att kooperationsstatistiken tills vidare liksom förut finansieras av Kooperativa Förbundet.

Det förutsattes vidare, att beräkningarna av försvarsprisindex liksom för närvarande bekostas av medel från försvarsdepartementets huvudtitel. Byrån bör enligt delegationen förestås av en byråchef i Bo 1, och vidare anses böra finnas två tjänster som högst byrådirektör i Ae 26. Den ene av dessa tjänstemän avses förestå en sektion för utrikeshandels- och sjöfartsstatistik och den andre disponeras för kvalificerade arbetsuppgifter inom prisstatistikens område. Till följd av övergång till maskinell bearbetning föreslås vidare en personalminskning med ett kontorsbiträde.

Det i det föregående redovisade förslaget till överföring av vissa arbetsuppgifter från tullverkets statistiska avdelning tillstyrkes av delegationen. Överföringen anses medföra en höjning av statistikens kvalitet, och vidare uppnås en högre utnyttjandegrad för centralbyråns dataanläggning samt sannolikt ett visst, ehuru åtminstone till en början obetydligt, förbilligande. Delegationen godtar också det föreslagna tidsschemat för överflyttningen av maskinbearbetningarna m. m. från tullverket.

Delegationen kan tills vidare tillstyrka, att kontrollstansningen skall vara oförändrad och att exportförgranskningen bibehålles.

Delegationen finner det ändamålsenligt, att man inte nu binder sig för någon överflyttning under 1962/63 av arbetet med utarbetandet av specialuppgifter till statliga och enskilda konsumenter. Delegationen utgår dock från att en överföring av bearbetningen av sådana uppgifter sker i den utsträckning det visar sig möjligt att under budgetåret hinna infoga dem i databehandlingsprocessen. Kostnaderna för dylika sammanställningar får debiteras beställarna.

Delegationen förutsätter, att någon ändring av personalen vid kommerskollegii nuvarande sektion för utrikeshandelsstatistik inte sker 1962/63. Delegationen räknar emellertid med att en minskning av biträdesstyrkan skall kunna genomföras under 1963/64 genom övergången till automatisk databehandling.

Byrån för finansstatistik

Till byrån föreslås permanent bli förlagd kommunalstatistik (inklusive kreditmarknadsstatistiken för kommuner), vinststatistik och sparbanksstatistik. Vidare föreslås att byråns arbetsuppgifter utvidgas till att innefatta den ytterligare kreditmarknadsstatistik som kan komma att införas för företag. De tre förstnämnda statistikgrenarna utarbetas för närvarande inom centralbyråns nuvarande avdelning för ekonomisk statistik. Även övriga dit nu förlagda statistikgrenar — taxerings- samt inkomst- och förmögenhetsstatistiken, personalstatistiken för offentlig verksamhet och varuskattestatistiken — anses böra kvarligga budgetåret 1962/63. De båda sistnämnda statistikgrenarna förutsattes dock komma att överföras till andra byråer budgetåret 1963/64. Då det för närvarande råder oklarhet på ett antal punkter av direkt betydelse för den framtida omfattningen och inrikt-

ningen av arbetet vid byrån, kan det bli aktuellt att taga byråns ställning under omprövning i ett senare skede av delegationens arbete. Byrån bör enligt delegationen förestås av en byråchef i Bo 1. Inom byrån anses vidare böra finnas en tjänst som högst byrådirektör i Ae 26.

Byrån för befolkningsstatistik

Byrån anses böra svara för de nu till centralbyråns avdelning för befolkningsstatistik förlagda statistikgrenarna, befolkningsstatistiken, befolkningsregistret och valstatistiken. Vidare föreslås det centrala bilregistret, som för närvarande är knutet till centralbyråns maskincentral, förlagt till byrån. Tidpunkten för överföringen anses böra avvägas så, att olägenheter i möjligaste mån undvikas i pågående arbete med införande av automatisk databehandling för registret. Vidare kan det bli aktuellt att senare till byrån förlägga även taxerings- samt inkomst- och förmögenhetsstatistiken, vilken tills vidare förts till byrån för finansstatistik.

Byrån bör enligt delegationen förestås av en byråchef i Bo 1. Inom byrån anses vidare böra finnas en tjänst som högst byrådirektör i Ae 26. Vid dimensioneringen av sitt förslag till antalet förste aktuarietjänster i Ae 21 har delegationen beaktat den av centralbyrån föreslagna förste aktuarietjänsten på bilregistret. Vidare har en personalbesparing med två biträden på bilregistret och sammanlagt tre biträden på befolkningsregistret beaktats vid bestämningen av antalet biträdestjänster.

Byrån för rättsstatistik

Byrån anses tills vidare böra svara för de statistikgrenar, vilka vid nuvarande organisation av centralbyrån är förlagda till avdelningen för rättsstatistik. Byråns framtida arbetsuppgifter blir i stor utsträckning beroende av ytterligare överväganden, t. ex. angående förläggningen av fastighetsprisstatistiken, statistiken över vägtrafikolyckor, äktenskapsregistret och socialvårdsstatistiken, och kan således inte för närvarande klart överblickas. Med hänsyn härtill anses byrån tills vidare böra förestås av en byrådirektör i Ao 26. Med denna tjänst bör vara förenad en avlöningsförstärkning om 3 600 kr. per år.

Byrån för undervisningsstatistik

Byrån anses böra svara för den nuvarande avdelningen för undervisningsstatistik åvilande uppgifter att utarbeta skolstatistik och statistik över högre studier. Vidare bör statistiken över skolorns yrkesplaner, vilken för närvarande utarbetas inom arbetsmarknadsstyrelsen, överföras till byrån i samband med överflyttningen 1963/64 av styrelsens sysselsättningsstatistik för skogsbruket och andra eventuellt vid denna tid aktuella överföringar av statistik från styrelsen.

Byrån anses tills vidare böra förestås av en byrådirektör i Ao 26. Även med denna tjänst bör vara förenad avlöningsförstärkning om 3 600 kr.

Byrån för arbetsmarknadsstatistik

Delegationen är inte nu beredd att taga definitiv ställning till inrättandet av denna byrå. Den kan under alla omständigheter organiseras först budgetåret 1963/64 i samband med att ansvaret för de arbetsuppgifter som nu åligger socialstyrelsens femte byrå överföres till centralbyrån.

Maskincentralen

Maskincentralen föreslås få samma arbetsuppgifter och anslagskonstruktion som hittills med undantag av att det där befintliga mindre offsettryckeriet bör överföras till den administrativa byrån. Chefstjänsten föreslås fortfarande vara placerad i Be 1. I samband med överföringen av kommerskollegii statistiska byrå 1962/63 får maskincentralen övertaga de maskinbearbetningar som nu utföres vid byråns hålkortssektion.

Utredningsinstitutet

Institutet anses i fortsättningen böra ha samma arbetsuppgifter som för närvarande, dock att uppgiften att tjänstgöra som verkets expertorgan beträffande stickprovsmetodiken bör bortfalla. Behovet av expertis på detta fält bör enligt delegationen tillgodoses genom planerings- och samordningsavdelningen. Det förutsättes att arbetskraftsundersökningarna senare överföres till en ämnesbyrå. Verksamheten bedrivs anslagstekniskt sett på affärsmässig basis, varvid dock chefen för institutet avlönas med medel från centralbyråns avlöningsanslag. Delegationen finner det önskvärt, att de ekonomiska villkoren för institutets verksamhet successivt omformas i riktning mot högre kostnadstäckning.

Chefen för utredningsinstitutet anses böra placeras i Be 1 mot för närvarande Ae 26.

Dokumentationsbyrån

De av centralbyrån föreslagna permanenta och tillfälliga förstärkningarna av *bibliotekets* personal, avseende ett biblioteksbiträde i Ae 7 samt ett kanslibitråde i Ag 7 på halvtid ävensom en bibliotekarie med arvode motsvarande högst A 21, kan delegationen tillstyrka.

Även vad gäller *arkivet* anser delegationen det nödvändigt med en förstärkning för att detta skall kunna vårdas och hållas tillgängligt för allmänheten och forskningsverksamheten enligt gällande föreskrifter. Delegationen inräknar i sitt förslag medel för en tjänst som högst arkivarie i Ae 23 och en expeditionsvakt i A 7 utöver nuvarande resurser.

Beträffande *tidskrifterna* föreslår delegationen, att det redaktionella ansvaret för Kommersiella meddelanden övertages av centralbyrån från och med den 1 juli 1962 samt att utgivningen av nämnda tidskrift liksom av Statistisk tidskrift i dess nuvarande form upphör med utgången av 1962. Från och med 1963 startas Statistisk tidskrift i ny version samt vidare en ny tidskrift, Allmän månadsstatistik, och en ny publikationsserie, Aktuell

statistik. I samband härmed nedlägges Sociala meddelanden: Statistisk information.

Av centralbyrån föreslagna personella resurser för *redaktionen* kan delegationen tillstyrka. För den del av erforderligt förberedelsearbete som kan beräknas pågå under 1962/63 samtidigt som Kommersiella meddelanden utges beräknar delegationen under avlöningsanslaget ett engångsbelopp på 20 000 kr. utöver vad som upptagits av centralbyrån, motsvarande en redaktör i Ag 23 och en kontorist i Ag 9 under ett halvår.

Av centralbyrån föreslagen organisation av *informationssektionen* kan delegationen tillstyrka.

Slutligen föreslår delegationen att *dokumentationsbyråns chef* placeras i Ao 26.

Administrativa byrån

Den av centralbyrån föreslagna organisationen skulle enligt delegationens uppfattning i stort sett tillgodose de krav som bör ställas på byrån i det utvidgade verket. Delegationen föreslår därför — med viss modifikation beträffande ekonomisektionen — att den administrativa enheten organiseras i enlighet med centralbyråns förslag. Delegationen finner det med hänsyn till utökningen av verksamheten inom kassa- och bokföringsdetaljen och sektionen för inre tjänster motiverat med en ökning av antalet biträdestjänster inom byrån (utöver de av centralbyrån föreslagna ökningarna för telefonväxeln) med ett kanslibitråde i Ae 7 och två kontorsbiträden. Antalet expeditivsvakter vid byrån bör enligt delegationen utökas med tre tjänster i A 7, häri inräknat den av centralbyrån föreslagna utökningen med en sådan tjänst.

Då delegationen bedömer det vara möjligt att genom inrättande av ett offsettryckeri uppnå rationalisering och förbilligande av publiceringsverksamheten vid verket, tillstyrkes det av centralbyrån på denna punkt framlagda förslaget. Avsikten är att verksamheten skall ges formen av affärsdrivande verksamhet.

Frågan om organisationen av budgeteringen och driftkontrollen inom centralbyrån är för närvarande föremål för utredning i samarbete mellan verket och delegationen. I avvaktan på resultatet av denna utredning inskränker sig delegationen till att föreslå, att resurser för försök med och utveckling av budgeteringen och driftkontrollen beräknas under anslaget till särskilda undersökningar. Denna försöksverksamhet anses böra ledas av en tjänsteman som tillika fungerar som chef för ekonomisektionen. Lönen bör bestämmas till Ag 24. På motsvarande sätt bör cheftjänsten för driftkontrolldetaljen med hänsyn till utredningsarbetet bestämmas till Ag 21.

Med hänsyn till att den framtida omfattningen av budgeteringen och driftkontrollen för närvarande inte kan överblickas är delegationen inte beredd att nu lämna ett definitivt förslag om lönegradsplaceringen för administrativa byråns chef. Denna tjänst föreslås tills vidare bli placerad i Ag 26. Delegationen anser det lämpligt, att även i fortsättningen en del av kost-

naderna för kansliet bestrides med inkomstmedel från de affärsdrivande verksamhetsgrenarna inom verket.

4. Stabsfunktioner

För att de med centraliseringen avsedda förbättringarna skall kunna komma till stånd, erfordras — såsom berörts i det föregående — en fast samordning byråerna emellan vad gäller såväl den löpande produktionsprocessen som den mera långsiktigt inriktade planeringsverksamheten. Ansvaret för åstadkommande av denna samordning åvilar ytterst verkschefen.

Med hänsyn till omfattningen av samordningsuppgifterna ansågs i propositionen 1960: 104 ett starkt behov av avlastning av arbete från verkschefen föreligga. Delegationen föreslår, att den för nämnda uppgifter erforderliga personalen organiseras som stab åt verkschefen. Den föreslås omfatta dels en särskild tjänst som produktionschef med ansvar för den löpande driften, dels en särskild planerings- och samordningsavdelning under ledning av en planeringschef. Vidare har delegationen i det föregående föreslagit, att den administrativa byrån skall tills vidare ha ansvaret för den för planerings- och samordningsverksamheten betydelsefulla budgeteringen och driftkontrollen. Härutöver är det emellertid nödvändigt, att man i planeringsarbetet tillgodogör sig den sakkunskap och erfarenhet av det praktiska arbetet med statistikproduktionen som finns representerad inom ämnesbyråerna. Delegationen understryker dock vikten av att personal som skall utföra mer krävande utvecklings- och rationaliseringsarbeten i regel inte samtidigt har att svara för arbetsuppgifter i samband med den löpande statistikproduktionen.

Produktionschefen skall enligt delegationen under verkschefen ha det högsta ansvaret för den löpande verksamheten inom ämnesbyråerna, maskincentralen, utredningsinstitutet och dokumentationsbyrån samt för att denna verksamhet bedrivs i enlighet med på förhand utarbetade riktlinjer. Produktionschefen skall som driftledare ha ansvaret för att verksamheten utformas till så låga kostnader som möjligt och taga initiativ till rationaliseringar av verksamheten. Vidare skall produktionschefen med hjälp av chefen för den administrativa byrån svara för utarbetandet av petitaunderlag. Till produktionschefen avses även efter verkschefens bedömande kunna delegeras andra arbetsuppgifter. Med hänsyn till angivna krav och det betydande ansvar som kommer att åvila produktionschefen föreslår delegationen att tjänsten placeras i Bp 4.

Planerings- och samordningsavdelningen avses att efter verkschefens bestämmande såsom dennes stabsorgan svara för att inom centralbyråns verksamhetsområde sker en samordning av statistikproduktionen med avseende på innehåll och utformning samt att produktionen bedrivs med effektivast möjliga utnyttjande av tillgängliga metoder. Avdelningen skall vidare bl. a. ha att taga initiativ till ny- eller omplanering av statistik, svara för

utarbetandet av riktlinjer och hjälpmedel för detta utvecklingsarbete och i vissa fall leda detta samt granska sådana förslag till ny eller omlagd statistik vilka utarbetats inom ämnesbyråerna. Då den inom centralbyrån organiserade metodgruppens arbete med utarbetandet av statistiska och andra metoder för statistikproduktionen ingår som en integrerande del i det angivna planeringsarbetet, bör denna grupp infogas i planerings- och samordningsavdelningen.

Det är enligt delegationen väsentligt, att det finns möjlighet att såsom extra ordinarie tjänstemän anställa sådan expertis som varaktigt bör knytas till verket. Samtidigt framhålles önskvärdheten av att möjligheter till en flexibel lönesättning bibehålles. Enligt delegationens uppfattning tillgodoses båda dessa önskemål, om de för den nuvarande metodgruppen avsedda medlen till en del utbytes mot medel för extra ordinarie tjänster.

Centralbyrån har förstärkt ämnesbyråerna med fyra s. k. systemmän, av vilka två bekostats med medel som friställts genom rationaliseringar och två med medel som stått till förfogande genom att experter till metodgruppen inte kunnat rekryteras i avsedd omfattning. Delegationen föreslår, att antalet utrednings- och systemmän tills vidare begränsas till fyra tjänster som högst förste aktuarie i Ae 23 med placering vid planerings- och samordningsavdelningen för att kunna ställas till ämnesbyråernas förfogande enligt nuvarande principer.

Med hänsyn till de höga krav på kvalifikationer som måste ställas på avdelningens chef och det betydande ansvar som kommer att åvila honom föreslår delegationen, att tjänsten inrättas som planeringschef i Bp 4.

Arbetsuppgifterna inom planerings- och samordningsavdelningen kommer delvis att utgöras av uppgifter som med nuvarande anslagspraxis skulle ha bekostats med utnyttjande av statistiska centralbyråns anslag till särskilda undersökningar eller dess motsvarigheter inom kommerskollegium och socialstyrelsen. Ehuru detta arbete under olika tider kommer att inriktas på olika projekt, kommer emellertid ett sådant arbete att ständigt behöva pågå. Det föreligger därför enligt delegationen ett permanent behov av utredningspersonal liksom ett behov av att skapa kontinuitet i planeringsarbetet, vilket gör det nödvändigt med fastare anställningsformer även för denna personal. Medel för dessa tjänster anses till en del böra erhållas genom avräkning mot anslaget till särskilda undersökningar.

Delegationen föreslår, att den permanenta personalen inom planerings- och samordningsavdelningen, bortsett från icke akademiskt utbildade tjänstemän, till en början inskränkes till att förutom chefen omfatta två tjänster som högst byråchef i Be 1, tre tjänster som högst byrådirektör i Ae 26, tre tjänster som högst förste aktuarie i Ae 23 (varav en för arbeten berörande nationalräkenskapen), en tjänst som förste aktuarie i Ae 21 samt en amanuens. Därtill kommer de tidigare berörda fyra tjänsterna som högst förste aktuarie i Ae 23 för utrednings- och systemmän för ämnesbyråerna.

Som en konsekvens av delegationens förslag angående personal inom pla-

nerings- och samordningsavdelningen bör en avräkning ske från andra anslagsäskanden enligt följande. Från anslagsposten Ersättning till expertis, som för budgetåret 1961/62 uppgick till 338 000 kr., avräknas dels 50 000 kr. motsvarande för budgetåret 1961/62 anvisade medel för samordningsutgifter i samband med centraliseringen, dels 116 000 kr. i samband med inrättandet av extra ordinarie tjänster för en byråchef och två byrådirektörer i A 26. Återstående 172 000 kr. bör utnyttjas för anställande av ytterligare metodexpertis och anlåtande av vetenskaplig expertis. Merkostnaden för föreslagna utrednings- och systemmän — utöver de två systemmän som nu bekostas från avlöningsanslaget — bestrides genom indragning av vissa på byråerna inte permanent fördelade biträdestjänster. Vidare har för övriga föreslagna extra ordinarie tjänster gjorts en avräkning med 250 000 kr. mot under anslaget för särskilda undersökningar föreslagna medel samt för biträdespersonal med ytterligare 44 000 kr.

I enlighet med vad som angivits i proposition 1960: 104 begränsar sig delegationen nu till att föreslå, att den för konsumentprisindexberäkningarna särskilt inrättade indexnämnden överföres från socialstyrelsen till statistiska centralbyrån. Chefen för socialstyrelsen, som för närvarande är ledamot och ordförande i nämnden, bör härvid ersättas med chefen för centralbyrån, medan nämnden i övrigt bör vara oförändrad.

5. Verksledning

Enligt centralbyråns nuvarande instruktion äger verkschefen ensam beslutanderätt i ärende, i vars prövning han deltar, med undantag för vissa frågor rörande åtal och disciplinär bestraffning. Cheferna för verkets avdelningar har ställning som ledamöter i centralbyrån och är i regel föredragande i ärenden som gäller den egna avdelningen. Vid föredragning och avgörande av vissa viktigare frågor bör enligt instruktionen samtliga ledamöter närvara. Med hänsyn till den omfattning verksledningen skulle få med nuvarande konstruktion, 16 personer, bör denna enligt delegationens uppfattning inte bibehållas. Delegationen föreslår, att den för de närmaste åren provisoriska verksledningen skall bestå av generaldirektören, produktionschefen och planeringschefen. Verkschefen avses ensam skola ha beslutanderätten, utom i de frågor som avses i 23—26 §§ i allmänna verksstadgan. Föredragande bör i regel vara chefen för den byrå till vilken ärendet hör. Vidare föreslår delegationen, att chefen för folkbokföringsbyrån ingår i verksledningen, när det gäller frågor av gemensam betydelse för statistikproduktionen och folkbokföringen ävensom gemensamma frågor rörande verkets personal, administration och anslagsbehov.

6. Förslag till tjänster för statistiska centralbyrån

Vid beräkningen av personalbehovet har delegationen gjort en bedömning för olika statistikgrenar och byråer med utgångspunkt från den utformning statistiken har för närvarande och de bearbetningsförfaranden som tillämpas nu eller med de planerade omläggningar som kan kostnadsmässigt överblickas. Centralbyrån har i petita för 1962/63 anmält vissa personalreduktioner, främst sammanhängande med övergången till elektronisk databehandling, och förutskickar därutöver, att vissa pågående omlägningsarbeten kan väntas medge ytterligare reduktioner, utan att verket dock kunnat precisera omfattningen härav. Vad kommerskollegium beträffar kan vissa sådana personalminskningar förutses vad beträffar utrikeshandelsstatistiken och sjöfartsstatistiken till följd av att tidigare manuella arbetsmoment överföres till maskinell bearbetning. Delegationen har inte ansett det lämpligt att i sina anslagsberäkningar reducera personalen med mer än vad som med någorlunda säkerhet kan bedömas möjligt att genomföra. Detta innebär, att det redan som en följd av påbörjade omlägningsarbeten kan, vid given kvalitet och omfattning hos statistiken, förutses vissa ytterligare personalminskningar, vilka får beaktas successivt.

Delegationen har som tidigare nämnts för ämnesbyråerna inte gjort en uppdelning av tjänsterna på de olika byråerna, bortsett från de ledande befattningarna. Delegationen har härmed velat markera, att verket bör ha frihet att anpassa fördelningen av tjänsterna mellan olika organisationsenheter. Inte heller då det gäller byrådirektörstjänsterna inom byråer som förestås av byråchefer bör sådana omflyttningar vara uteslutna. Delegationen förutsätter, att samråd äger rum med delegationen vid fördelningen av personalen vad gäller högre tjänster eller mera omfattande eller eljest betydelsefulla förändringar. Vidare bör en redovisning av personalens aktuella fördelning årligen ske i petita.

I det följande preciseras antalet tjänster för 1962/63 för den av delegationens förslag berörda permanenta verksamhet vid centralbyrån, vilken enligt förslaget skall bekostas från avlöningsanslaget. Beräkningen omfattar inte folkbokföringsbyrån och maskincentralen samt vad beträffar utredningsinstitutet endast chefstjänsten. Utöver de uppräknade tjänsterna tillkommer medel för metodexperter och vetenskaplig expertis, för tillfällig förstärkning av personalen inom vissa ämnesbyråer och dokumentationsbyrån, för övertidsersättning m. m. Sammanställningen innefattar inte tjänster på övergångsstat och innebär vad beträffar antalet kontorsbiträden inte någon precisering av antalet ordinarie tjänster. Delegationen föreslår följande tjänster för den på angivet sätt avgränsade verksamheten:

1 generaldirektör	Bp 6
1 produktionschef	Bp 4
1 planeringschef	Bp 4
5 byråchefer	Bo 1

1 byråchef	Be 1
2 högst byråchefer	Be 1
3 byrådirektörer	Ao 26
1 byrådirektör	Ag 26
12 högst byrådirektörer	Ae 26
2 högst byrådirektörer	Ae 24
1 högst byrådirektör	Ag 24
28 högst förste aktuarier (eller motsvarande)	Ae 23
20 förste aktuarier (eller motsvarande)	Ae 21
1 förste byråsekreterare	Ag 21
16 1/2 amanuenser	regl. befordr.gång
2 kanslister	A 13—19
9 kanslister	regl. befordr.gång
2 kontorsskrivare (eller motsvarande)	Ao 13
8 förste kansliskrivare	Ao 12
3 förste kansliskrivare	Ae 12
1 materialförvaltare	Ae 11
4 kansliskrivare	Ao 10
8 kansliskrivare	Ae 10
11 kontorister	Ao 9
1 förste expeditionsvakt	Ao 9
10 1/2 kontorister	Ae 9
1 förste telefonist	Ae 9
29 kanslibiträden	Ao 7
2 förste expeditionsvakter	Ao 7
36 1/2 kanslibiträden	Ae 7
7 expeditionsvakter	Ae 7
2 telefonister	Ae 7
120 1/2 kontorsbiträden	regl. befordr.gång
353	

**7. Behovet av resurser för intermittent verksamhet,
särskilda undersökningar m. m.**

Statistiska centralbyråns förslag

Under Avlöningar till personal vid verksamheten i allmänhet begär centralbyrån tillfälliga personalförstärkningar enligt följande för med längre mellanrum än ett år återkommande arbetsuppgifter.

Den var tredje tvåårsperiod återkommande utvidgningen av *processtatistiken* till att innehålla fullständiga uppgifter i enlighet med tillämpade regler är aktuell för redogörelseåren 1961 och 1962. Härför begäres en personalförstärkning om fjorton biträdesmånader.

För forcerad bearbetning av *fastighetsprisstatistiken* begäres en tillfällig förstärkning av biträdespersonal med åtta biträdesmånader. Behovet av snabbare redovisning än vanligt föreligger till följd av den till 1964 planerade allmänna fastighetstaxeringen. Under omkostnadsanslaget har centralbyrån tagit upp en i samband härmed erforderlig ökning av maskinbearbetningsanslaget med 9 000 kr.

För utarbetande av en vart femte år i *statistiken över högre studier* ingående statistik beträffande samtliga personer som avlägger studentexamen eller motsvarande begäres en tillfällig personalförstärkning med ett kontorsbiträde. Delegationen har inte funnit anledning ifrågasätta, att tidigare tillämpat program för nu angivna undersökningar följes även budgetåret 1962/63.

Under *omkostnader* begär centralbyrån för avstämning av uppgifter i det nuvarande *befolkningsregistret* mot data enligt folkräkningen, överföring av registret på magnetband samt aktualisering av bandet m. m. ett maskinbearbetningsanslag på 67 000 kr., varav 57 000 kr. för aktualiseringen, vilken är en årligen återkommande uppgift. Med hänsyn till registrets användningsmöjligheter finner delegationen angeläget att projektet kommer till utförande.

Bearbetningen av *dödsorsaksstatistiken* föreslås bli utvidgad med uppgifterna om komplikationer och bidragande orsaker samt — beträffande s. k. våldsamma dödsorsaker — uppgift beträffande skadans art. Centralbyrån begär för denna statistik ett maskinbearbetningsanslag om 7 000 kr. Härtill kommer en viss kostnadsökning för publikationen »Dödsorsaker 1961». Delegationen finner i och för sig inte anledning till erinran mot förslaget men förordar, att projektet inledes med en närmare undersökning av möjligheterna att uppnå erforderlig tillförlitlighet hos kodsättningen.

Under *Ersättning till utredningsinstitut för intervjuundersökningar m. m.* begäres 550 000 kr. för genomförande av fyra *arbetskraftsundersökningar* budgetåret 1962/63 och för utvecklingsarbeten beträffande denna statistikgren. Delegationen betraktar detta arbete som fortsatt försöksverksamhet och understryker vikten av att undersökningarna bedrivs så, att erforderligt underlag för ett framtida ställningstagande till denna statistik och dess metodologiska utformning erhålles.

För *förnyelse av en tredjedel av stickprovet för arealinventeringarna m. m.* hemställer centralbyrån om ett anslag på 10 000 kr. Delegationen föreslår, att medel för ändamålet beräknas under anslaget till särskilda undersökningar.

Under *Särskilda undersökningar* hemställer statistiska centralbyrån om ett anslag på 628 800 kr. vilket — bortsett från ett basbelopp på 50 000 kr. avsett för ospecificerad verksamhet — fördelar sig på följande projekt.

Utarbetande av dels *riksprognoser över befolkningen*, dels *underlag för lo-*

kala prognoser, 13 000 kr. för täckande av maskinbearbetningskostnaderna. Därtill kommer dels en publikationskostnad på 30 000 kr., dels lönen till ett årsbiträde, vilket sistnämnda dock inte beaktats i centralbyråns kalkyl, då det kan erhållas genom rationalisering av det löpande arbetet med befolkningsregistret.

Delegationen tillstyrker, att de föreslagna arbetena kommer till utförande inom centralbyrån. Avgörande har därvid varit främst den grundläggande betydelsen av prognoser över befolkningsutvecklingen för planeringsverksamhet på olika områden samt att något utomstående organ med denna verksamhet som fast arbetsuppgift för närvarande inte finns.

Tillfällig utvidgning av *dödlighetsstatistiken* till att innefatta uppgifter om yrke hämtade från 1960 års folkräkning, 75 000 kr. för täckande av maskinbearbetningskostnaderna. Härtill kommer viss kostnadsökning för publikationen »Dödsorsaker 1961».

Delegationen har intet att erinra mot att projektet kommer till utförande.

Utarbetande av *dödlighets- och livslängdstabeller* samt *översikt av befolkningsrörelsen* för det senaste årtiondet, 69 000 kr. Härtill kommer en publikationskostnad på 21 000 kr. Arbetsuppgiften erfordrar en tillfällig personalförstärkning med 1/2 förste aktuarie i A 21 och fem biträden i A 5.

Delegationen har inte anledning ifrågasätta, att tidigare tillämpat program för denna statistik följes även budgetåret 1962/63.

Historiska data ingående i ett manuellt fört stamkortsregister för *befolkningsregistret* föreslås bli införda i det nya magnetbandsregistret. Detta arbete har kostnadsberäknats till 120 000 kr., varav 109 000 kr. faller på maskinbearbetning och 11 000 kr. på vissa manuella arbeten.

Delegationen tillstyrker, att kompletteringen kommer till stånd i den utsträckning som de historiska uppgifternas kvalitet vid en granskning befinnes tillåta.

Upprättande av ett *akademikerregister* på grundval av folkräkningsmaterialet, vilket innehåller uppgifter om utbildningsförhållanden för bl. a. personer med akademisk examen. Registret avses successivt bli aktualiserat med data ur centralbyråns löpande befolknings- och undervisningsstatistik.

Delegationen kan inte nu bedöma de tekniska möjligheterna att upprätta akademikerregistret och kan inte heller taga ställning till angelägenheten av att registret kommer till stånd 1962/63.

För arbeten med *kreditmarknadsstatistik för företag, permanent varuskattestatistik* samt *statistik över kommunal personal* disponerar centralbyrån budgetåret 1961/62 sammanlagt 150 000 kr. Beloppet är avsett för planering av dessa statistikgrenar samt viss löpande varuskattestatistik i preliminär form. Centralbyrån räknar med att kreditmarknadsstatistiken för företag och varuskattestatistiken skulle kunna igångsättas i full utsträckning under budgetåret 1962/63. Medel för de tre angivna projekten begäres under anslaget till särskilda undersökningar med 94 500 kr., 80 000 kr. respektive 47 300 kr. Till sistnämnda belopp kan komma vissa maskinbearbetningskostnader.

Delegationen har intet att erinra mot att arbetet med utveckling av nämnda statistikgrenar fortsättes enligt centralbyråns förslag.

För provverksamhet med utformning av *kvalitetskontroll* syftande till uppbyggnad av ett kvalitetskontrollsystem över de olika leden i den statistiska produktionsprocessen begäres 50 000 kr.

Delegationen finner det nödvändigt, att utrymme för dylika arbeten skapas.

Övriga projekt

Industristatistik

Det omfattande arbetet inom kommerskollegii statistiska byrå med införandet av nya klassificeringsnormer och omläggningar av bearbetningarna har medfört, att betydande balanser uppstått i utarbetandet av den löpande industristatistiken. Förberedelsearbeten till överföring av granskning och bearbetning av stora delar av industristatistiken till integrerad databehandling har också påbörjats. Utöver nu angivna arbeten är det enligt delegationen angeläget, att ett mer ingående utredningsarbete beträffande industristatistikens omfattning, innehåll och utformning kommer till stånd. Bland frågor som härvid får beaktas nämnes bl. a. en utsträckning av statistiken till att innefatta även de minsta industriföretagen samt hantverk och införande av redovisningar för geografiska områden. Vidare erfordras ett omfattande utredningsarbete i syfte att avpassa den löpande industristatistiken så att den kan infogas i ett näringsstatistiskt system, i vilket företagsregister och företagsräkningar samt korttidsstatistiken ingår som väsentliga element. För utvecklingsarbeten och balansinhämtning har statistiska byrån beräknat ett personalbehov på 15 personer, varav sju med akademisk utbildning, innebärande en lönekostnad på drygt 300 000 kr. Delegationen anser det inte vara möjligt eller lämpligt att till dessa arbeten avdela en så stor personalstyrka utan har för ändamålet beräknat ett belopp om 140 000 kr.

I det föregående har redogjorts för pågående och planerade utvecklingsarbeten beträffande den i industristatistiken ingående elstatistiken. Mot bakgrunden härav har tidigare föreslagits viss permanent personal för en utvidgad sådan statistik. Därutöver har delegationen i sin kalkyl över anslagsbehovet för särskilda undersökningar inräknat 27 000 kr. för fortsatta utvecklingsarbeten.

Korttidsstatistik

För det i det föregående berörda utvecklingsarbetet med korttidsstatistiken, som enligt delegationen har mycket hög angelägenhetsgrad, har delegationen i sin kalkyl över anslagsbehovet för särskilda undersökningar beräknat ett belopp på 85 000 kr.

Utrikeshandelsstatistik

Beträffande denna statistik planeras för närvarande en fylligare redovisning. Denna måste samordnas med motsvarande arbeten beträffande industristatistiken och prisstatistiken. Vidare avses vissa avstämningar komma till stånd av utrikeshandelsstatistiken mot produktionsstatistiken för ömsesidig kontroll mellan de båda statistikgrenarna. Inom statistiska byrån har man beräknat ett belopp om 30 000 kr. för nu angivna arbeten under 1962/63, vilket delvis utgör följdkostnader till den av delegationen tidigare tillstyrkta överföringen av utrikeshandelsstatistikens bearbetning till automatisk databehandling. Delegationen har inräknat beloppet i sin kalkyl över anslagsbehovet för särskilda undersökningar.

Sjöfartsstatistik

Vissa utvecklingsarbeten beträffande sjöfartsstatistiken beräknas komma till utförande budgetåret 1961/62, bl. a. justering av varunomenklaturen för transportstatistiken, uppläggning av ett register över andra fartyg än handelsfartyg samt utbyggnad av hamnstatistiken. För senare budgetår planeras en utbyggnad av kvartalsstatistiken över rederiernas bruttointäkter och kostnader. Vidare planeras en förbättring av tramp- och tankfraktindexserierna samt inhämtande av en fördröjning i publiceringen av publikationen Sjöfart.

Kommerskollegii statistiska byrå föreslår en anslagsförstärkning på 15 000 kr. för arbeten på området budgetåret 1962/63. Därtill kommer ett kontorsbiträde, som blir friställt för andra arbetsuppgifter till följd av överföring av vissa bearbetningar till hålkortsmaskiner. I sina beräkningar av personalen för den permanenta verksamheten har delegationen frånräknat detta biträde. För sjöfartsstatistiken har delegationen därför i sin kalkyl över anslagsbehovet för särskilda undersökningar inräknat 26 000 kr.

Indexberäkningar

Centraliseringen budgetåret 1962/63 medför, att arbetet med följande indexberäkningar blir förlagt till statistiska centralbyrån, nämligen konsumentprisindex, partiprisindex och den på denna delvis grundade försvarsprisindex, produktionsvolymindex för industrin, volym- och prisindex för utrikeshandeln, råvaruprisindex samt tramp- och tankfraktindex.

Inom kommerskollegium pågår ett utredningsarbete syftande till en omläggning av *produktionsvolymindexberäkningarna för industrin*. Systemet för de nuvarande beräkningarna anses föråldrat. Indexen är sålunda konstruerad som en fastbasindex med vikter härrörande från 1935. Kommerskollegium planerar, att den nya volymindexen skall utgå från 1959 som viktbasår. Enligt en inom delegationen tillsatt arbetsgrupp bör man sikta till att bl. a. utarbeta en index så beskaffad att den mäter utvecklingen av förädlingsvolymen inom industrin totalt och inom olika branscher. Vidare förutsettes bl. a. i framtiden en närmare samordning ske av systemen för partipris- och volymindexberäkningarna.

Inom kommerskollegii statistiska byrå föreligger planer på en omläggning av *partiprisindexberäkningarna*. Omläggningen har aktualiserats bl. a. av den nya varunomenklaturen. Denna innebär väsentligt förbättrade möjligheter till beräkning av viktsunderlaget för index. Den erbjuder vidare möjligheter till konstruktion av ett system av delindex i korrespondens med det planerade indexsystemet för produktion och råvaruförbrukning inom industrin. På samma sätt kan korrespondens uppnås med de *volym- och prisindexberäkningar för utrikeshandeln* som hittills utförts inom konjunkturinstitutet. I sammanhanget planeras viss utökning av partiprisindexberäkningarna med specialberäkningar efter nya indelningsgrunder.

Vid sidan om förberedelserna för berörda omläggningar pågår inom kollegium ett arbete med komplettering och förbättring av prismaterialet för specialindexen för maskiner och transportmedel. Arbetet sammanhänger delvis med behovet av att utnyttja de berörda delarna av partiprisindex vid beräkning av *försvarsprisindex* samt vidare bl. a. med det angelägna behovet av att för den ekonomiska analysen få en tillförlitlig bild av volymutvecklingen av verkstadsproduktion och maskininvesteringar.

Enligt föreliggande planer skulle utvecklingsarbetet i samband med *partiprisindex och volymindex* för industriproduktionen kombineras, varvid sammanlagt för dessa uppgifter enligt kollegii beräkningar under budgetåret 1962/63 skulle erfordras en förste aktuarie i A 23, en amanuens och ett kanslibitråde.

Delegationen anser, att de angivna arbetena får infogas i det större arbete med indexberäkningarnas koordinering som erfordras för att tillgodose bl. a. de analysbehov som anmälts i 1960 års prisövervakningskommittés betänkande, och finner det därför motiverat, att ytterligare vissa resurser ställs till centralbyråns förfogande för planeringsarbeten i samband med samordning och förbättring av indexberäkningarna. Med hänsyn till knappheten på personal med de rätta kvalifikationerna har delegationen inskränkt sig till att för ändamålet i sin kalkyl över anslagsbehovet för särskilda undersökningar inräkna 125 000 kr.

Företagsregister och företagsräkning

En rad betydelsefulla statistikgrenar baseras på uppgifter från företagen och kräver sålunda register över dessa. För närvarande användes på flera håll mer eller mindre fullständiga register över företag. Delegationen anser, att ett *företagsregister* har en viktig funktion som hjälpmedel för att koordinera olika grenar av statistiken. Väsentligt anses vara att genom registret söka uppnå enhetliga begrepp och klassificeringar, vilket är en förutsättning för kombinationer av statistik från olika statistikgrenar eller skilda uppgiftstillfällen. Genom ett gemensamt register kan det statistiska primärmaterial utnyttjas effektivare utan extra arbete för uppgiftslämnarna. Därjämte skulle förhandsregister för företagsräkningar och andra statistiska undersökningar löpande finnas färdiga, vilket skulle förkorta arbetstiden.

Genom årliga statistiska sammanställningar ur registret kan en aktuell bild erhållas av företagsstrukturen och lokaliseringen av företagen. Införandet av ett företagsregister skulle enligt delegationen därjämte möjliggöra en kvalitetsförbättring i en rad statistikgrenar, som baseras på uppgifter från företag. Vidare skulle olika institutioners och myndigheters arbete med kompletteringar av egna register bortfalla samtidigt som en inte oväsentlig kvalitetsförbättring skulle uppnås. Delegationen anser sålunda upprättandet av ett successivt aktualiserat centralt företagsregister vara en av de angelägnaste uppgifterna inom näringsstatistiken.

I det nyligen avlämnade betänkandet med förslag angående ett centralt företagsregister föreslås att två olika slag av underlag användes för registret. Delegationen har påbörjat ett utrednings- och planeringsarbete på området, varvid delegationen blivit övertygad om att riksförsäkringsverkets arbetsgivaruppgifter och rörelseidkarnas självdeklarationer är det bästa som i dagens läge står till buds.

En annan aktuell uppgift är planläggningen av en ny *företagsräkning*. Den senaste räkningen som avsåg förhållandena 1951 är nu uppenbart föråldrad. Delegationen har ännu inte tagit ställning till frågan om en ny företagsräkning, då statistikkonsumenternas behov i dagens läge inte kan överblickas i sin helhet. Inom FN har ett internationellt program utarbetats för räkningarna, vilka avses komma till utförande år 1963 eller närliggande år. Programmet medger en inte obetydlig valfrihet vid räkningens närmare utformning. Om en räkning kommer till stånd, bör den anknytas till detta internationella program, vilket bl. a. innebär att den inte bör utföras senare än 1964. Härigenom skapas möjligheter till internationella jämförelser, vilket har fått en allt större aktualitet, inte minst med tanke på de nya marknadsbildningarna. Delegationen förordar, att medel beräknas för budgetåret 1962/63 dels för en undersökning rörande statistikkonsumenternas behov av en ny företagsräkning, dels för förberedelser till uppläggning av en eventuell räkning. Det sammanlagda medelsbehovet för sagda budgetår beräknas till 40 000 kr., vilket belopp upptagits inom ramen för delegationens kalkyl över anslagsbehovet för särskilda undersökningar.

Oberoende av om en ny företagsräkning kommer till stånd eller ej, anser delegationen det nödvändigt, att ett centralt företagsregister snarast upprättas, ej minst med hänsyn till registrets funktion såsom samordningsinstrument inom näringsstatistiken. Delegationen föreslår därför, att beslut fattas om inrättandet av ett centralt företagsregister, baserat på riksförsäkringsverkets arbetsgivaruppgifter för företag med anställd arbetskraft och på rörelseidkarnas självdeklarationer för företag utan anställd arbetskraft, samt att dessa uppgifters utformning för framtiden anpassas även för statistiska ändamål. Delegationen är inte beredd att nu taga ställning till registrets framtida förläggning inom centralbyrån. Under en övergångsperiod anses det emellertid böra placeras inom planerings- och samordningsavdelningen. Delegationen hemställer, att medel beviljas för budgetåret 1962/63

för fullföljande av utrednings- och planeringsarbetet samt för upprättandet av en stomme till ett centralt företagsregister. Medelsbehovet budgetåret 1962/63 beräknas till 400 000 kr., vari inräknats medel för en chef i Ag 26. Beloppet har upplagits inom ramen för delegationens kalkyl över anslagsbehovet för särskilda undersökningar.

Byggnadsstatistik

Inom kommerskollegium har utarbetats en promemoria med ett preliminärt förslag till produktionsstatistik för byggnads- och anläggningsverksamhet. Enligt förslaget avses uppgifterna för statistiken komma att inhämtas årligen för på visst sätt definierad byggnads- och anläggningsverksamhet. Beträffande entreprenadföretagen föreslås statistiken skola innefatta uppgifter om produktionsvärden och -kostnader, reala tillgångar, produktionens inriktning, sysselsättningen m. m. Statistiken i övrigt planeras komma att innefatta de i varje särskilt fall tillämpliga och tillgängliga bland nyss angivna uppgifter. — De sammanlagda kostnaderna för 1962/63 uppskattas preliminärt till 160 000 kr.

Enligt delegationens uppfattning skulle en statistik på området tillgodose väsentliga konsumentbehov. Det undandrar sig dock delegationens bedömning, huruvida förslaget redan budgetåret 1962/63 kan föreligga i en så genomarbetad form att en reguljär statistik på området kan igångsättas detta budgetår. För fortsatta arbeten på undersökningsmetodik och för försöksvis utarbetande av statistik på området har delegationen därför i sin kalkyl över anslagsbehovet för särskilda undersökningar inräknat 110 000 kr.

Levnadskostnadsundersökningar

Delegationen är inte beredd att nu taga ställning till hur behovet av kontinuitet i arbetet med levnadskostnadsundersökningarna bör tillgodoses. Delegationen föreslår, att under anslaget till särskilda undersökningar upplages vissa medel för efterarbeten på 1958 års levnadskostnadsundersökning. Då någon ny undersökning för närvarande inte är aktuell och då de mest arbetskrävande efterarbetena på den senast genomförda undersökningen slutförts, föreslår delegationen för ändamålet en nedskärning från 87 000 kr. till 50 000 kr., vilket belopp inräknats i delegationens kalkyl över anslagsbehovet för särskilda undersökningar.

Budgetering och driftkontroll

Delegationen har i annat sammanhang föreslagit, att medel för försök med och utveckling av budgetering och driftkontroll inom centralbyrån ställes till förfogande under anslaget till särskilda undersökningar. En del av resurserna vid administrativa byråns ekonomisektion förutsättes komma att tagas i anspråk för detta arbete. Därutöver har delegationen beräknat, att kostnaderna för försöksverksamheten kommer att uppgå till 40 000 kr., vilket belopp inräknats i kalkylen över anslagsbehovet för särskilda undersökningar.

8. Förslag till medelsanvisning för intermittent verksamhet m. m.

I det föregående har redovisats anslagsbehov på i runt tal 2 479 000 kr. för intermittent verksamhet, särskilda undersökningar m. m. hos de statistikproducerande enheter som genom centraliseringen budgetåret 1962/63 kommer att vara förlagda till statistiska centralbyrån. Det angivna beloppet fördelar sig enligt delegationens beräkning på olika anslagsposter enligt det följande.

Avlöningar, del	32 000
Omkostnader, del	724 000
därav arbetskraftsundersökningar 550 000	
Särskilda undersökningar	1 723 000
	<hr/>
	Summa 2 479 000

Vad gäller anslaget till särskilda undersökningar har till berörda verk för budgetåret 1961/62 anvisats anslag om 630 000 kr. för motsvarande ändamål. Vid beräkningen av nämnda anslag för 1962/63 har delegationen förutsett, att dess förslag om inrättandet av en planerings- och samordningsavdelning genomföres. Med hänvisning härtill och med hänsyn bl. a. till att man inte torde kunna räkna med att under nämnda budgetår genomföra samtliga ifrågavarande projekt har delegationen föreslagit, att anslaget till särskilda undersökningar beräknas till 1 200 000 kr., vilket innebär en nedskärning i förhållande till anmälda anslagsbehov med 523 000 kr.

V. Konsekvenser för de avlämnande verken

1. Kommerskollegium

Verkets behov av statistik och statistisk expertis

I proposition 1960: 104 framhöll departementschefen, att kommerskollegium även i fortsättningen bör ha resurser att inom verket utföra sådana specialundersökningar som inte lämpligen kan ombesörjas av centralbyrån, varför verket inte bör komma i sämre läge än för närvarande i fråga om tillgång på statistik.

Den inom kollegii statistiska byrå producerade statistiken utnyttjas inom verket i övrigt, framför allt i utrikes- och utredningsbyråns verksamhet men i viss utsträckning även inom andra byråer. Enligt chefen för utrikes- och utredningsbyrån bör till kollegium vara knuten särskild statistisk expertis för erhållande av allmän kunskap om statistik i Sverige och utlandet, för samarbete med svenska statistikproducenter samt för särskild statistisk information i form av specialundersökningar. Utrikes- och utredningsby-

rån utnyttjar i betydande utsträckning den statistik som hittills producerats inom kollegium.

Kollegii arbetsuppgifter har under de senaste fem åren genomgått omfattande förändringar, varigenom bl. a. nya statistikkrävande arbetsuppgifter tillkommit på handels- och tullpolitikens område. Så långt behoven av statistik och tillgång till expertis kunnat tillgodoses genom den statistiska byrån, har det till övervägande del skett genom tillfälliga arrangemang. Delegationen anser att kollegii behov i detta sammanhang bör kunna tillgodoses i samma utsträckning som tidigare genom att nära kontakt hålles med berörda verksamhet inom statistiska centralbyrån, som därvid får särskilt beakta kollegii behov av specialbearbetningar. Härvid förutsattes att medel för mera kostnadskrävande bearbetningar äskas i särskild ordning. Det kan därvid visa sig lämpligt, att återkommande rutinsammanställningar, baserade på material som produceras inom centralbyrån, regelmässigt utarbetas där. I fråga om den internationella rapporteringen har en arbetsfördelning i denna riktning mellan utrikes- och utredningsbyrån och den statistiska byrån tidigare diskuterats. Delegationen förordar i princip en lösning av liknande slag men understryker, att den för sitt praktiska genomförande kräver ytterligare utredning.

Vad beträffar behovet av att inom kollegium utföra vissa specialundersökningar, för vilka krävs insamling av statistiskt primärmaterial, synes dessa hittills ha haft en förhållandevis liten omfattning. Arbetet med undersökningarnas genomförande har varit förlagt till utrikes- och utredningsbyrån. Samråd med den statistikproducerande verksamheten anses böra äga rum även efter omorganisationen, bl. a. för undvikande av dubbelarbete. Så länge det är fråga om engångsundersökningar med ett mycket begränsat antal uppgiftslämnare kan det vara ändamålsenligt att undersökningarna utföres inom kollegium. Så snart det blir fråga om något större antal uppgiftslämnare eller regelbundet återkommande undersökningar förutsätter delegationen, att frågan om dessas förflyttning till centralbyrån underställes delegationen för yttrande.

Ett speciellt problem utgör den internationella rapporteringen. Utrikes- och utredningsbyrån lämnar till olika varu- och branschkommittéer en mångfald uppgifter som skall tjäna som bakgrund till den verksamhet som bedrivs inom vederbörande kommitté. Som exempel nämnes bl. a. uppgifter till vissa av OECD:s särskilda kommittéer. Frågan om den lämpliga organisationen av arbetet med den internationella rapporteringen berör utom kollegium ett flertal andra myndigheter. Delegationen kan inte nu taga definitiv ställning till hur denna verksamhet skall vara organiserad. Delegationen föreslår därför inte nu någon ändring av kollegii verksamhet på detta område.

Att utrikes- och utredningsbyrån i samband med sin utredningsverksamhet har behov av personal med statistisk utbildning finner delegationen självklart. Behovet synes vara så nära förknippat med utredningsverksamheten, att det i första hand måste tillgodoses genom en lämplig rekrytering av den personal som är direkt engagerad i utredningsarbetet. Att för de än-

damål varom här är fråga inrätta en särskild sektion anser delegationen inte lämpligt.

Frågan huruvida det för de berörda arbetsuppgifterna kan erfordras en förstärkning av utredningsresurserna inom byrån har delegationen inte tagit ställning till. Delegationen kan inte tillstyrka, att personalen vid utrikes- och utredningsbyrån förstärkes såsom en konsekvens av statistiska byråns bortflyttning. Delegationen utgår emellertid från att behovet av statistisk sakkunskap beaktats vid den bedömning av för utredningsverksamheten erforderlig personal som gjorts i samband med förslaget rörande inordnande av handelslicensnämndens verksamhet i kommerskollegium.

Kommersiella meddelanden och redaktionssektionen

Delegationen har bl. a. tillstyrkt, att Kommersiella meddelanden upphör med 1962 års utgång. Enligt delegationens mening synes inte heller någon särskild tryckt publikation vara erforderlig för de delar av Kommersiella meddelanden som inte är av statistisk karaktär.

Den sektion inom statistiska byrån, till vilken redaktionen av Kommersiella meddelanden hör, omhänderhar även ett bibliotek och ett arkiv.

De tjänster som för närvarande tillhör byråns redaktionssektion (inklusive bibliotek och arkiv) bör enligt delegationen i samband med centraliseringen helt avföras från kommerskollegium. I sammanhanget bör en minskning kunna ske av kollegii anslag för bokinköp m. m. Beträffande arkivet har centralbyrån förutsatt, att en överföring sker därest lokalfrågan kan lösas, och har i sina petita under omkostnadsanslaget äskat medel dels för transportkostnaden, dels även för hyllinredning.

Minskning av arbetsbelastningen på den allmänna byrån

Vid beräkning av den reduktion av kommerskollegii anslag som statistiska byråns bortflyttning bör föranleda måste hänsyn även tagas till de kostnader som statistiska byråns administration orsakat. I sammanhanget beröres dels den för allmänna byrån gemensamma ledningen, kommerserådet och byrådirektören, dels kassakontoret, det s.k. gemensamma huvudkansliet, telefonväxeln samt expeditionsvakterna. Den totala lönesumman för denna personal, bortsett från kommerserådet, uppgår till drygt 280 000 kr.

Statistiska byrån omfattar — bortsett från tillfällig personal — ett 70-tal av kollegii sammanlagt cirka 180 anställda. Förutom de administrativa uppgifterna i samband med denna personal svarar allmänna byrån även för delar av redovisningen för ett 45-tal personer tillhörande vissa lokalstater. Därtill kommer att en del av den ifrågavarande personalen vid allmänna byrån, främst byrådirektören och kamreraren, även har uppgifter som inte är direkt hänförliga till den löpande administrationen av verket.

Med beaktande av dessa förhållanden har delegationen efter en schablonmässig beräkning av den andel av de berörda tjänstemännens totala arbetsinsatser, som kan sägas vara orsakade av statistiska byrån, uppskattat den sammanlagda lönekostnaden härför till cirka 80 000 kr. Hänsyn har därvid inte tagits till den planerade överföringen av verksamhet från handelslicensnämnden. Det angivna beloppet kan således betraktas endast som en upplysning om storleken av de resurser som friställs vid statistiska byråns bortflyttning. I vilken utsträckning en reduktion av personalen kan komma till stånd beror även på möjligheterna till omfördelning av arbetsuppgifterna.

Delegationens förslag till personal- och anslagsförändringar vad beträffar kommerskollegium

Delegationen föreslår, att från kollegii personalförteckning avföres alla tjänster hänförliga till den statistiska byrån.

I anslutning härtill förordar delegationen, att kollegii avlöningsanslag reduceras med 1 671 773 kr. Därutöver anses anslaget böra reduceras på grund av den minskade belastningen på allmänna byrån. Kollegium har i sina petita härutinnan föreslagit en reduktion av anslaget med 29 525 kr., motsvarande avlöningar till två expeditjonsvakter. Delegationen har räknat med en viss ytterligare reduktion av arbetsbelastningen på verkets administrativa enheter och har som nämnt uppskattat besparingsmöjligheterna vid allmänna byrån till ett belopp av 80 000 kr.

Omkostnadsanslaget föreslås av delegationen bli reducerat med 572 600 kr.

2. Socialstyrelsen

Delningen av byrån för pris- och socialvårdsstatistik, m. m.

Enligt den föreliggande planen skall från socialstyrelsen till centralbyrån överföras under budgetåret 1962/63 de med utarbetandet av konsumentprisindex och levnadskostnadsundersökningarna förknippade arbetsuppgifterna, vilka hittills åvilat styrelsens fjärde byrå (byrån för pris- och socialvårdsstatistik) samt under 1963/64 de arbetsuppgifter som hittills åvilat styrelsens femte byrå (byrån för löne- och sysselsättningsstatistik).

Enligt 1956 års statistikkommittés uppfattning kunde en överflyttning även av socialvårdsstatistiken eller åtminstone vissa delar av denna övervägas. I proposition 1960: 104 föreslogs dock inte någon sådan överflyttning utan förutsattes att socialvårdsstatistiken tills vidare skulle kvarbli hos socialstyrelsen. Delegationen har mot den bakgrunden inte nu prövat frågan om den framtida organisationen och förläggningen av denna statistikgren men avser att senare genomföra en sådan prövning.

Socialstyrelsen har i statskrivelse för budgetåret 1962/63 i fråga om organisationen av verksamheten med socialvårdsstatistik förordat, att den del av byrån för pris- och socialvårdsstatistik, som sysslar med denna statistik,

skulle få bestå såsom en egen byrå under ledning av den nuvarande byråchefen. Det av styrelsen föreslagna arrangemanget får enligt delegationen ses mot bakgrunden av att styrelsen utgår från att dess planer beträffande en vid sidan av den ordinarie statistikproduktionen till verket förlagd forskning på det sociala området skulle komma att förverkligas.

Delegationen har inte ansett sig ha anledning att pröva frågan om behovet av en fastare organiserad forskning på det sociala området. Om en sådan verksamhet skall påbörjas i statlig regi förutsätter delegationen dock att saken först blir föremål för en mera allsidig utredning. Delegationen avstyrker därför det av styrelsen föreslagna arrangemanget.

Såsom alternativ har styrelsen angivit möjligheten att socialvårdsstatistiken knytes till lagbyrån. Delegationen framhåller, att mot detta förslag kan — förutom att lagbyråns chefstjänst inte rekryteras bland statistiker — bl. a. även anföras att frågan om lagbyråns organisation av andra skäl tills vidare inte är löst.

Delegationen har övervägt ytterligare två alternativ då det gäller socialvårdsstatistikens förläggning under 1962/63. Det ena alternativet innebär, att verksamheten under nämnda budgetår som en särskild sektion knytes till femte byrån. Det andra alternativet går ut på att socialvårdsstatistiken visserligen organiseras såsom en inom verket fristående sektion men att denna inte förestås av en byråchef utan av en förste aktuarie. Med hänsyn till att det inte finns anledning förutsätta att socialvårdsstatistiken framdeles skall vara organisatoriskt förenad med löne- och sysselsättningsstatistiken vill delegationen inte föreslå en överföring till femte byrån. Det är å andra sidan inte klart om socialvårdsstatistiken varaktigt skall kvarbli inom styrelsen. Delegationen förordar därför såsom en interimsåtgärd, att socialvårdsstatistiken under budgetåret 1962/63 förlägges till en fristående sektion inom styrelsen och att den tills vidare förestås av en förste aktuarie i A 23.

Styrelsen har föreslagit, att såsom konsekvens av överflyttningen av konsumentprisindex och arbetet med levnadskostnadsundersökningar från styrelsen skulle friställas — med undantag av en förste aktuarie i A 21 — all personal, som tillhör sektionerna för konsumentprisindex och levnadskostnadsundersökningar, samt därutöver ett kontorsbiträde, vilket synes motsvara styrelsens beräkning av den belastning som berörda sektion förorsakar det för byrån gemensamma kansliet.

Delegationen har med anlitan av expertis från statskontoret låtit genomföra en undersökning av arbetsuppgifterna för olika kategorier av tjänstemän inom byrån. Biträdespersonalen har härvid dock legat utanför undersökningsområdet. Av undersökningen anses bl. a. framgå, att styrelsens resurser för permanenta arbetsuppgifter är dimensionerade så, att de ger utrymme även för speciella engångsundersökningar. Delegationen anser, att dylika specialundersökningar bör bekostas med medel från anslaget för statistiska specialundersökningar, samt därvid motiveras från fall till fall.

Delegationen, som inhämtat att under budgetåret 1960/61 en amanuens varit helt och två delvis sysselsatta med specialundersökningar, anser sig inte kunna tillstyrka, att den nämnda förste aktuarietjänsten i Ae 21 kvarblir inom styrelsen. Delegationen föreslår därjämte, att medel motsvarande lönen till en av de amanuens tjänster som i styrelsens petita upptagits under sektionen för socialvårdsstatistik avräknas från styrelsens avlöningsanslag. I den mån specialundersökningar behöver företagas bör de enligt delegationens mening bekostas med medel ur styrelsens anslag till statistiska specialundersökningar. Med hänsyn till den genom prisstatistikens bortflyttning minskade belastningen på kansliet föreslår delegationen, att utöver den i styrelsens petita särskilt nämnda biträdestjänsten även den andra biträdestjänsten vid kansliet avföres från verket. I övrigt tillstyrker delegationen vad styrelsen föreslagit angående personalen vid styrelsens nuvarande fjärde byrå.

Delegationen framhåller slutligen, att det av undersökningen synes framgå, att viss del av den verksamhet som för närvarande handlägges av den akademiskt utbildade personalen vid sektionen för socialvårdsstatistik skulle kunna delegeras till kanslist. Delegationen utgår därför från att styrelsen bevakar möjligheterna att utbyta akademiskt utbildad personal mot kanslist.

Delegationens förslag innebär, att från och med budgetåret 1962/63 följande tjänster skall avföras från socialstyrelsen:

- 1 byråchef Bo 1
- 2 förste aktuarier Ao 23
- 1 förste aktuarie Ao 21
- 1 förste aktuarie Ae 21
- 4 amanuenser
- 1 kanslist A 9—13
- 1 förste kansliskrivare Ae 12
- 1 kontorist Ao 9
- 3 kanslibiträden Ao 7
- 9 kontorsbiträden.

För verksamheten med socialvårdsstatistiken skulle från och med 1 juli 1962 inom styrelsen inrättas en separat sektion omfattande följande tjänster:

- 1 förste aktuarie Ao 23
- 2 amanuenser eller kanslist
- 1 kontorist Ao 9
- 2 kontorister Ae 9
- 2 kanslibiträden Ao 7
- 6 kontorsbiträden

Sociala meddelanden: Statistisk information och handläggningen av de redaktionella uppgifterna

Sociala meddelanden är numera uppdelad på två skilda serier, nämligen Allmänna häftet innehållande artiklar m. m. i sociala frågor och Statistisk information innehållande uppgifter från socialstyrelsens statistik och närliggande områden. Den första serien beröres inte av statistikens centralisering. Den senare skulle däremot upphöra med 1962 års utgång, varefter resultaten av den statistik som utarbetas inom styrelsens byrå för löne- och sysselsättningsstatistik skulle återges i centralbyråns nya publikationer. Redaktionen för Sociala meddelanden tillhör en sektion inom styrelsens lagbyrå. I arbetet med den statistiska delen av publikationen deltar, förutom tidskriftens redaktör och berörda statistikproducenter, i mindre utsträckning även personalen vid styrelsens bibliotek. Därtill anlitas mot arvode utomstående arbetskraft.

Minskning av arbetsbelastningen på lagbyrån

Delegationen har haft att även här beakta möjligheterna till reduktion av anslagen och att därvid även taga hänsyn till kostnaderna för den centrala administrationen. De delar av verket som härvid beröres omfattar skilda sektioner inom styrelsens lagbyrå, nämligen sektionen för allmänna ärenden till vilken bl. a. styrelsens publikation hör, sektionen för personalärenden, administrativa och kamerala ärenden, bibliotek och arkiv samt expeditivsvakter och telefonister. Den berörda personalen omfattar — fränsett byråchefen — en förste byråsekreterare, en kamrerare, en kanslist, en registrator, en kontorist, ett kanslibitråde samt ett par kontorsbiträden, en biblioteksassistent jämte biträde, telefonister och expeditivsvakter.

Schablonmässiga beräkningar ger enligt delegationen vid handen, att lönekostnaderna för administrationen av den del av styrelsens statistiska verksamhet som skall bortflyttas under budgetåret 1962/63 inklusive Sociala meddelanden: Statistisk information uppgår till cirka 25 000 kr. Det angivna beloppet anses närmast få betraktas som mått på de resurser som blir friställda vid statistikens förflyttning. I vad mån en reduktion av personalen kan genomföras beror enligt delegationen på möjligheterna till omfördelning av arbetsuppgifter.

Delegationens förslag till personal- och anslagsförändringar vad beträffar socialstyrelsen

Delegationen föreslår, att från socialstyrelsens personalförteckning avföres tjänster i enlighet med vad som tidigare angivits.

I anslutning härtill förordar delegationen, att styrelsens avlöningsanslag minskas med 470 379 kr. Därutöver anses anslaget böra reduceras på grund av den minskade belastningen på lagbyrån. Delegationen har som nämnt uppskattat ifrågavarande belopp till 25 000 kr.

Omkostnadsanslaget föreslås av delegationen bli reducerat med 208 500 kr.

Delegationen erinrar vidare om att socialstyrelsen vid ingången av budgetåret 1961/62 hade ett odisponerat reservationsanslag om 104 000 kr. för statistiska specialundersökningar. Delegationen förutsätter, att det i framtiden dimensioneras så att det motsvarar den statistiska verksamhet som kvarblir inom styrelsen.

3. Konjunkturinstitutet

Enligt proposition 1960: 104 skall under budgetåret 1962/63 beräkningarna av volym- och prisindextal för utrikeshandeln överföras från konjunkturinstitutet till centralbyrån. Institutet har vidare under hand förklarat, att samtidigt bör ske en överföring av indexberäkningarna rörande importerade råvaror. Delegationen har utgått från att en sådan överflyttning kommer till stånd under budgetåret 1962/63.

Konjunkturinstitutet har i sin statskrivelse för 1962/63 inte upptagit kostnaderna för maskinbearbetning av indexberäkningarna under anslaget för särskilda undersökningar, under vilket medel för ändamålet tidigare beviljats.

Beträffande maskinbearbetningen av utrikeshandelsindexberäkningarna beräknar institutet kostnaderna för 1962/63 till 17 500 kr., varvid institutet bortsett från kostnader för omlägningsarbeten. Med hänsyn till att det torde föreligga ett behov av viss löpande anpassning av bearbetningsprocessen anses beloppet kunna avrundas till 20 000 kr.

Arbetskostnaderna för statistikens bearbetning har enligt institutets mening under året varit successivt sjunkande. Institutet har kommit fram till ett behov av 3 1/2 arbetsmånader för amanuenspersonalen och sex arbetsmånader för biträdespersonalen, exklusive merarbeten orsakade av handelsstatistikens eventuella omläggningar och under antagande att viss ytterligare avslipning av rutinerna kan ske. Tar man emellertid hänsyn till ett normalt behov av löpande anpassning av arbetsprocessen anses antalet arbetsmånader kunna beräknas till fyra respektive sju månader. Kostnaderna härför kan beräknas till 15 000 kr.

Överföringen skulle således innebära besparingar på institutets anslag för särskilda undersökningar med 20 000 kr. och på avlöningsanslaget med cirka 15 000 kr.

VI. Överflyttningsproblem m. m.

1. Personalfrågor

Den föreslagna omorganisationen av centralbyrån i samband med överföringen av statistik från andra verk innebär betydande förändringar i tjänstestrukturen för den berörda verksamheten. Dels är det fråga om inrättande av helt nya tjänster som saknar direkt motsvarighet inom nuvarande verksamhet, dels sker också en förskjutning av tyngdpunkten i arbetsuppgif-

terna för personal med högre utbildning i riktning mot planerings- och utvecklingsarbete. Vidare föreslås införande av ett system med högst-tjänster.

Delegationen har utgått från att det inte skall ske en automatisk överföring av personal från gamla till nya tjänster utan att samtliga vid centralbyrån nyinrättade tjänster — inklusive nyssnämnda högst-tjänster och tjänster som uppflyttas i högre lönegrad — skall tillsättas i enlighet med verksstadgans bestämmelser. Vad beträffar de för verket nya tjänsterna innebär detta, att dels tjänsterna i lönegrad A 19 och högre på löneplan A, dels de ordinarie tjänsterna i lägre lönegrader skall kungöras till ansökan, under det att utlysning ej behöver ske beträffande övriga tjänster samt arvodesbefattningar. I fråga om ordinarie kontorsbiträdestjänster förutsätter delegationen dock, att verket på sedvanligt sätt får bemyndigande att utan utlysning tillsätta tjänsterna. Vad beträffar övriga tjänster torde det enligt delegationen i varje särskilt fall få bedömas, huruvida utlysning skall ske eller ej.

Delegationen finner det vara av väsentlig vikt att den sakkunskap, som är företrädd inom de överförda enheterna, även i fortsättningen kommer den överförda verksamheten till godo. Det anses ligga i sakens natur, att den alldeles övervägande delen av personalen vid de överförda enheterna kommer att kunna beredas anställning vid statistiska centralbyrån. Brist på personal hänförlig till de kategorier varom här är fråga anses komma att föreligga. Särskilda övergångsåtgärder får enligt delegationen vidtagas om inom den föreslagna personalramen för centralbyrån inte kan placeras all den personal vid de sammanförda enheterna, vilken genom ordinarie anställning har rätt till eller på grund av anställningstidens längd har berättigade anspråk på att beredas sysselsättning inom statsverket. Vidare kan, på grund av olikheterna i tillämpade anställningsformer mellan centralbyråns maskincentral och kommerskollegium, speciella arrangemang eventuellt behöva vidtagas vid överföringen av kollegii hålkortspersonal. Delegationen förutsätter, att Kungl. Maj:t i likhet med vad som tidigare skett vid större organisatoriska omläggningar inhämtar riksdagens bemyndigande att vidtaga erforderliga övergångsåtgärder.

2. Lokalfrågor

Delegationen har utfört beräkningar av de lokalutrymmen som vid olika tidpunkter under tiden den 1 juli 1961—den 1 juli 1965 behöver finnas tillgängliga inom den fastighet där centralbyrån är inrymd.

Byggnadsstyrelsen har meddelat, att vissa nyinredda lokaler i fastigheten kommer att ställas till verkets förfogande och att inom fastigheten belägna lokalutrymmen motsvarande de av handelslicensnämnden och produktivitetensnämnden utnyttjade kommer att få disponeras av centralbyrån så snart nämnda myndigheter utrymmer sina lokaler, vilket beräknas ske omkring den 1 juli 1962.

För att den fortsatta centraliseringen och effektiviseringen av statistikproduktionen budgetåret 1963/64 och senare inte skall äventyras av lokal-svårigheter erfordras enligt delegationen ett lokaltillskott av i runt tal 150 tjänsterum samt biutrymmen i proportion härtill utöver det aviserade tillskottet fram till ingången av budgetåret 1965/66.

3. Överföringstidpunkten

Delegationen föreslår, att ansvaret för den i första etappen överförda statistikproduktionen övergår till statistiska centralbyrån från och med den 1 juli 1962 och att den nya organisationen av centralbyrån tillämpas från samma tidpunkt. Härvid har förutsatts, att förberedande arbeten bl. a. rörande tillsättningen av olika befattningar kan igångsättas så snart proposition i frågan framlagts.

Enligt delegationens uppfattning står väsentliga fördelar att vinna genom att den nya organisationen snabbt bringas att fungera. Delegationens förslag innebär inte, att förflyttningen av personal till statistiska centralbyråns fastighet med nödvändighet behöver ske omkring budgetårsskiftet. Tidpunkten för flyttningen får i varje särskilt fall bestämmas så att det löpande arbetet störes så litet som möjligt och med hänsyn till tillskottet av erforderliga lokaler.

4. Överföring av inventarier, maskiner, arkiv och bibliotek

Den statistiska byrån vid kommerskollegium disponerar sammanlagt ett 50-tal tjänsterum som blir friställda.

Delegationen har utgått från att de inventarier och kontorsmaskiner som finns i lokalerna i huvudsak blir disponibla för överflyttning till statistiska centralbyrån. Det anses vara lämpligt att försliten materiel i samband med flyttningen ersättes med ny utrustning. Härtill kommer behovet av inventarier för den nya personal som erfordras för utvidgningar och utvecklingsarbete i anslutning till den statistik som hittills varit förlagd till kommerskollegium.

För personalen vid den del av socialstyrelsens byrå för pris- och socialvårdsstatistik som skall bortflyttas disponerar verket cirka 15 tjänsterum. Styrelsen har i sin statskrivelse räknat med att de inventarier och maskiner, räknemaskiner undantagna, som finns i dessa lokaler skall få disponeras av styrelsen. Delegationen utgår i sina beräkningar från att endast vissa räknemaskiner överföres från socialstyrelsen. Därtill kommer behovet av inventarier för det personaltillskott som erfordras för genomförande av delegationens olika förslag beträffande bl. a. utrednings- och utvecklingsarbeten.

Beträffande kommerskollegii hålkortsmaskiner gäller att det ej är möj-

ligt att nu bedöma om och i vad mån maskinparken bör införlivas med centralbyråns maskincentrals. Delegationen förutsätter, att frågan om överföring av vissa hålkortsmaskiner till denna maskincentral löses gemensamt av centralbyrån och kommerskollegium.

5. Övriga frågor

Till följd av de beslutade överföringarna av viss statistikproduktion uppkommer kostnader för omtryckning av blanketter o. d., för information till uppgiftslämnare och konsumenter om överflyttningarna etc. Dessa kostnader kan bedömas komma att bli av tämligen ringa storlek. Delegationen har tagit viss hänsyn till dem i sina kalkyler.

Vad beträffar kostnaderna för publikationer och maskinbearbetningar kan det år 1962 i vissa fall uppstå svårigheter att avgöra, huruvida kostnaderna skall belasta avlämnande verks eller centralbyråns anslag. Delegationen räknar med att dylika frågor kan lösas genom överenskommelser mellan de berörda verken.

VII. Delegationens kostnadsberäkningar och förslag till anslagsäskanden för statistiska centralbyrån

Delegationen framhåller, att dess förslag till anslagsberäkning inte är begränsat till enbart en redovisning av konsekvenserna av centraliseringen utan utgör fullständiga petita för centralbyråns verksamhet. De föreslagna förändringarna i centralbyråns anslag är en konsekvens av i huvudsak följande olika typer av förändringar:

1. *Kostnadsförändringar vid oförändrad verksamhet*, inklusive överföring av verksamhet från kommerskollegium, socialstyrelsen och konjunkturinstitutet, överföring av vissa personalkostnader för permanenta skördeeskadeskyddet från ett anslag under nionde huvudtiteln samt bortflyttning av namnbyrån från verket.

Delegationen framhåller, att centraliseringen i sig inte skall medföra någon kostnadsökning. Tvärtom bör den kunna medföra en sänkning av kostnaderna. Man kan dock enligt delegationen inte räkna med att det under budgetåret 1962/63 skall vara möjligt att i större utsträckning realisera några vinster. De anslagsminskningar som delegationen ansett befogat att nu räkna med inskränker sig väsentligen till de under avlöningsanslaget på ämnesbyråerna redovisade anslagsförändringarna vid oförändrad verksamhet genom personalminskningar, beroende till en del på en övergång till elektronisk databehandling, till en del på centraliseringen. Bortsett från berörda personalförändringar och vissa engångskostnader samt formella skillnader av anslagsteknisk natur har delegationen, vad gäller den verksamhet som ämnesbyråerna och dokumentationsbyrån svarar för, i allt vä-

sentligt utgått från att centralbyråns anslag skall öka med det belopp som de övriga verkens anslag beräknats kunna minska med.

2. Genomförandet av en av centraliseringen oberoende upprustning av den administrativa byrån och dokumentationsbyrån samt införandet av vissa nya arbetsuppgifter inom dessa.

De ökningar, som här föreslagits och som går utöver den uppskattade minskningen av belastningen på de administrativa enheterna inom de avlämnande verken, är enligt delegationen motiverade dels av att kansliet redan för närvarande är klart underdimensionerat, dels av de nya arbetsuppgifterna i samband med den föreslagna budgeteringen och driftkontrollen.

Även vad beträffar dokumentationsbyrån är den föreslagna anslagshöjningen, utöver vad som motsvaras av överföringen av verksamhet från kommerskollegium och socialstyrelsen, betingad av att personalen är underdimensionerad, men också av nya arbetsuppgifter, främst i samband med en utbyggnad av informations- och kontaktverksamheten.

3. Genomförandet av en viss anpassning av tjänstestrukturen till arbetsuppgifterna i den moderna statistikproduktionen och till marknadssituationen.

4. Förändringar av automatisk eller formell natur sammanhängande med prisstegringar, automatiska förändringar av bearbetade och redovisade material, anslagstekniskt betingade förändringar m. m.

5. Förändringar i intermittent verksamhet.

Delegationen erinrar i sammanhanget om den successiva avvecklingen av organisationerna för folk- och jordbruksräkningarna. Härav betingade anslagsminskningar motväges i någon mån av ökningar sammanhängande med 1962 års valstatistik samt vissa undersökningar inom rätts- och undervisningsstatistikens område.

6. Vissa engångskostnader, delvis i samband med centraliseringen.

I förslagen till anslagsäskanden ingår engångsutgifter om i runt tal 590 000 kr. för anskaffning av utrustning m. m. och för täckande av flyttkostnader. För 1961/62 uppskattas motsvarande utgifter till cirka 73 000 kr. I förstnämnda belopp ingår bl. a. kostnaderna för ny telefonväxel, utrustning av offsettryckeri, viss nyanskaffning av kontorsmaskiner och inventarier, delvis i samband med centraliseringen, samt inredning av ny arkivlokal. Vidare nämner delegationen de med överföringen av utrikeshandelsstatistiken till elektronisk databehandling förenade engångskostnaderna, vilka upptagits till 150 000 kr.

7. Av de berörda verken eller genom delegationens arbete aktualiserade förslag till ny eller utvidgad statistik samt olika undersökningar av utvecklingskaraktär.

Delegationen har föreslagit dels vissa utvidgningar av den permanenta verksamheten, dels vissa utvecklingsarbeten. De därvid aktuella projekten är i hög grad koncentrerade till den ekonomiska statistik som överföres från kommerskollegium, socialstyrelsen och konjunkturinstitutet. Delegationen framhåller, att ett viktigt led häri är fullföljandet av inom kollegii

statistiska byrå pågående arbeten med genomförandet av den nya varu- och branschnomenklaturen. Av de övriga för näringsstatistikens förbättring betydelsefulla arbeten som föreslagits anses frågan om ett centralt företagsregister särskilt väsentlig. Delegationen har föreslagit, att en stomme till ett sådant register för företag med lejd arbetskraft upprättas under 1962/63. Samtidigt bör enligt delegationen de lämpliga formerna för en eventuell ny företagsräkning undersökas. — Vidare har framlagts förslag om en första etapp i utbyggnaden av korttidsstatistiken. — För utrikeshandelsstatistiken har föreslagits, att i samband med en övergång till elektronisk databehandling en överföring skall ske av ansvaret för maskinbearbetningarna från tullverket till centralbyrån. Även för andra statistikgrenar inom kollegii nuvarande arbetsområde pågår vissa förberedelsearbeten för en senare övergång till elektronisk databehandling. — I övrigt har föreslagits dels ett utvecklingsarbete vad gäller vissa pris- och volymindexberäkningar, dels ett fortsatt planeringsarbete vad gäller en produktionsstatistik för byggnadsföretag, dels ock vissa förbättringar av elstatistiken.

Vad gäller centralbyråns nuvarande verksamhetsområde tillstyrker delegationen vissa i verkets petita framlagda förslag. Det är här bl. a. fråga om arbeten på befolkningsstatistikens område, delvis med anknytning till den pågående folkräkningen, och ett fullföljande av pågående planeringsarbeten, bl. a. berörande allmän varuskattestatistik och kreditmarknadsstatistik för företag.

Mot bakgrunden av det anförda och av föreliggande behov av utvidgningar och kvalitetsförbättringar av statistiken är det enligt delegationens mening inte realistiskt att räkna med att möjliga rationaliseringar i mera betydande utsträckning kommer att kunna — eller bära — uttagas i form av sänkta kostnader. Uppmärksamheten måste alltid vara inriktad på ett slopande av mindre betydelsefull statistik, men väsentligen måste det bli fråga om att utnyttja rationaliseringsmöjligheterna för genomförande av en successiv utvidgning och förbättring av statistiken.

8. En förstärkning av verksledningen och införande av en fastare organisation för planerings- och samordningsverksamheten.

Delegationen har i sitt förslag inriktat sig på att få till stånd en förstärkning av verksledningen och resurserna för planering och samordning. På avlöningsanslaget framkommer detta som en ökad kostnad. I anslutning härtill har kostnaderna för planerings- och samordningsavdelningen — till den del de inte motsvaras av tidigare anvisade medel under anslagsposten för ersättning till expertis eller i övrigt i form av personal utanför byråerna — föranlett en nedräkning av de för olika särskilda undersökningar föreslagna medlen. Dessa har för övrigt ytterligare reducerats med 229 000 kr., då delegationen inte ansett det realistiskt att räkna med att utvecklingsarbetet skulle kunna drivas i den takt som ett genomförande av alla de föreslagna projekten skulle innebära.

Delegationens förslag till anslagsäskanden för statistiska centralbyråns verksamhet 1962/63

A. Statistiska centralbyrån: Avlöningar till personal för verksamheten i allmänhet, förslagsanslag

Anslag 1961/62

statistiska centralbyrån	4 459 000
verksamhet som skall överföras till centralbyrån	2 472 233
verksamhet som skall bortföras från centralbyrån	— 79 865

Summa 6 851 368

Anslag 1962/63 (förslag) 7 400 000

Förändring + 548 632

Vid beräkningen av avlöningsanslaget, liksom av flertalet övriga anslag och anslagsposter, har delegationen utgått från det basbelopp som utgöres av summan av 1961/62 års anslag för centralbyrån (inklusive anslag för folkbokföringsbyrån) och motsvarande anslag för den från kommerskollegium, socialstyrelsen och konjunkturinstitutet överförda verksamheten. I beloppet ingår även vissa av centralbyrån från anslaget Kostnader i samband med permanent skördeskadeskydd disponerade medel. Anslaget för verksamheten inom namnbyrån, vilken föreslagits skola bortflyttas från verket, har avräknats från nämnda basbelopp.

Delegationen föreslår för budgetåret 1962/63 följande avlöningsstat för statistiska centralbyrån:

Avlöningar till ordinarie tjänstemän, förslagsvis	2 080 000
Arvoden och särskilda ersättningar bestämda av Kungl. Maj:t, förslagsvis	3 000
Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	3 524 000
Rörligt tillägg, förslagsvis	1 681 000
Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, förslagsvis	112 000

Summa 7 400 000

Vad beträffar avlöningsanslagets olika poster innebär det redovisade förslaget följande:

a) *Avlöningar till ordinarie tjänstemän*

Anslag 1961/62	2 556 344
Förändring till följd av delegationens förslag jämte föreslagna avlöningsförstärkningar	— 476 000
Anslag 1962/63 (förslag)	2 080 344

Vid beräkningen har förutsatts att antalet ordinarie kontorsbiträden är oförändrat. I anslagsposten ingår inte medel för sådana tjänster vilka kan komma att uppföras på övergångsstat.

b) *Arvoden och särskilda ersättningar bestämda av Kunql. Maj:t* .. 3 000

Av beloppet avser 1 200 kr. arvode till organisationsföredraganden inom centralbyrån, varjämte ett belopp av 1 800 kr. föreslås överfört från arvodesposten i socialstyrelsens avlöningsstat.

c) *Ersättning till expertis*

Anslag 1961/62	260 000
Reduktion	— 38 462
Överföring till anslagsposten Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	
för extra ordinarie tjänster för metodexperter	— 89 604
för metodexperter och vetenskaplig expertis i övrigt ..	— 131 934
Anslag 1962/63	0

d) *Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal*

Beräknat sammanlagt anslag för posterna a—d	5 607 140
Avgår beräknat anslag för avlöningar till ordinarie tjänstemän	— 2 080 344
Avgår beräknat anslag för arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kunql. Maj:t	— 3 000
Anslag 1962/63 (förslag)	3 523 796

e) *Rörligt tillägg*

Rörligt tillägg 1961/62	1 362 216
Förändringar för centralbyrån i utgångsläget	+ 56 810
Överföring från kommerskollegium	+ 19 141
Överföring från nionde huvudtiteln	+ 52 942
Övriga ändringar i konsekvens med redovisad grundlönekalkyl	+ 190 133
Summa	1 681 242

f) *Kompensation för höjda folkpensionsavgifter*

Anslag 1961/62	90 020
Förändring för centralbyrån i utgångsläget	+ 3 378
Ändringar i konsekvens med redovisad grundlönekalkyl ..	+ 18 745
Anslag 1962/63	+ 112 143

B. Statistiska centralbyrån: Omkostnader för verksamheten i allmänhet, förslagsanslag

Anslag 1961/62

statistiska centralbyrån	1 950 000
verksamhet som skall överföras till centralbyrån	801 100

Summa 2 751 100

Anslag 1962/63 (förslag)	4 660 600
--------------------------------	-----------

Förändring + 1 909 500

I sina petita för 1962/63 föreslår statistiska centralbyrån, att bruttoanslaget till omkostnader ökas med 844 000 kr. Delegationen har ansett sig kunna i princip godtaga centralbyråns beräkningar under anslaget. Beträffande anslagsposten Förnyelse av stickprovet för arealinventeringar har delegationen dock föreslagit en överföring till anslaget för särskilda undersökningar.

Med utgångspunkt från centralbyråns äskanden har delegationen beräknat behovet av anslag för den från kommerskollegium och socialstyrelsen överförda verksamheten samt för den verksamhet som delegationen därutöver föreslagit. Beträffande kommerskollegium har delegationen därvid för olika poster utgått från verkets beräkningar av anslaget för statistiska byrån budgetåret 1961/62 och i fråga om smärre poster från verkets beräkningar av den andel av genomsnittsbelastningen åren 1959/60 och 1960/61 som är hänförlig till statistiska byrån. Beträffande socialstyrelsen har delegationen på liknande sätt utgått från av verket redovisade anslag och belastningar för byrån för pris- och socialvårdsstatistik och därvid schablonmässigt betraktat 60 procent av ifrågavarande belopp såsom hänförliga till den verksamhet vid byrån som avses bli överförd under budgetåret 1962/63.

I det följande återges dels centralbyråns förslag till anslagsförändringar, dels delegationens förslag till ytterligare förändringar i centralbyråns anslag samt minskningar av kommerskollegii och socialstyrelsens anslag med anledning av centraliseringen.

1. *Sjukvård m. m.*, förslagsvis

Anslag 1961/62

statistiska centralbyrån	24 000
verksamhet som skall överföras från kommerskollegium	4 800
verksamhet som skall överföras från socialstyrelsen	1 300

Summa 30 100

Anslag 1962/63 (förslag)	53 700
--------------------------------	--------

Förändring + 23 600

Statistiska centralbyrån hemställer om höjning av anslagsposten med 1 800 kr. till följd av ökat antal tjänstemän enligt statskrivelsen och med

14 000 kr. för hälsokontroll. Sammanlagt begär centralbyrån alltså en höjning av posten med 15 800 kr.

Förutom anslag för den från kommerskollegium överförda personalen, 4 800 kr., och för den från socialstyrelsen överförda, 1 300 kr., erfordras enligt delegationen 1 300 kr. för den av delegationen föreslagna nya personalen för permanenta arbetsuppgifter. För hälsokontroll motsvarande den av centralbyrån föreslagna finner delegationen därjämte ett belopp om sammanlagt cirka 6 500 kr. vara erforderligt. Samtidigt föreslår delegationen en reduktion av kommerskollegii anslag med 4 800 kr. och av socialstyrelsens anslag med 1 300 kr.

2. Reseersättningar, förslagsvis

Anslag 1961/62

statistiska centralbyrån därav för internordiska resor: 3 000..	8 500
verksamhet som skall överföras från kommerskollegium, avseende internordiska resor	1 500
verksamhet som skall överföras från socialstyrelsen, avseende inrikes resor	500

Summa 10 500

Anslag 1962/63 (förslag)	11 500
därav för internordiska resor: 5 500	

Förändring + 1 000

Centralbyrån hemställer om en uppräknig av anslaget med 1 000 kr. under delposten internordiska resor.

Delegationen föreslår, att 500 kr. avseende resor inom riket och 1 500 kr. avseende internordiska resor överföres till centralbyråns anslag. En reduktion av anslagsposten kan därvid ske med 1 500 kr. för kommerskollegium och med 500 kr. för socialstyrelsen.

3. *Expenser*, förslagsvis

a) *Bränsle, lyse, vatten*, förslagsvis

Anslag 1961/62

statistiska centralbyrån	48 000
verksamhet som skall överföras från kommerskollegium ..	15 500
verksamhet som skall överföras från socialstyrelsen	3 700

Summa 67 200

Anslag 1962/63 (förslag)	66 000
--------------------------------	--------

Förändring — 1 200

Statistiska centralbyrån hemställer om en uppräknig med 18 000 kr. på grund av att cirka 110 nya rum från och med hösten 1962 beräknas bli ställ-

da till verkets förfogande. 80 rum synes kunna betraktas som avsedda för personal från kommerskollegium och socialstyrelsen samt av delegationen föreslagen ny personal. Övriga 30 rum kan sålunda utnyttjas för att täcka en del av centralbyråns lokalunderskott, vilket uppgår till åtminstone 44 rum.

För kommerskollegii del utgör anslaget till statistiska byrån under denna post 15 500 kr., och för socialstyrelsens del kan enligt delegationen cirka 3 700 kr. beräknas avse den överförda delen av styrelsens statistiska verksamhet. Motsvarande reduktioner skulle alltså kunna ske av anslagen vid dessa verk.

b) Övriga expenser

Det i det följande redovisade förslaget till anslagsförändringar fördelar sig sålunda:

Löpande utgifter

Anslag 1961/62

statistiska centralbyrån	323 500
verksamhet som skall överföras från kommerskollegium (beräknad belastning, exklusive maskinhyror samt expenser för hålkortssektionen)	101 600
verksamhet som skall överföras från socialstyrelsen (beräknad belastning)	19 200

Summa 444 300

Anslag 1962/63 (förslag)	615 300
--------------------------------	---------

Förändring + 171 000

Renhållning och städning

Centralbyrån räknar med att kostnaderna under förevarande anslagspost ökar med 45 300 kr. på grund av lokaltillskott.

Delegationen beräknar, att cirka 70 procent av lokaltillskottet kommer att disponeras för den från kommerskollegium och socialstyrelsen överförda verksamheten och för av delegationen föreslagen ny verksamhet, vilket motsvarar 31 700 kr. av den av centralbyrån begärda höjningen av anslagsposten.

Vid nuvarande utgiftsnivå vid kommerskollegium och socialstyrelsen kan man enligt delegationen i gengäld räkna med reduktioner om 18 900 kr. respektive 4 800 kr. Den nettoökning — cirka 8 000 kr. — som i samband med centraliseringen uppstår för statsverkets del förklaras av att centralbyrån under en övergångstid alltjämt i huvudsak tillämpar varje-dagsstädning, medan så inte är fallet med de båda övriga verken.

Totalt föreslås således under denna post en nettoökning för statsverket om 21 600 kr.

Skrivmaterialier, papper, blankettryck o. dyl.

Statistiska centralbyrån hemställer om en uppräknig av förevarande post med 15 900 kr., varav 9 000 kr. utgör ersättning för fördyrade tryckningskostnader och 2 400 kr. andra automatiska ökningar.

Delegationen föreslår en ytterligare uppräknig av anslaget med 95 000 kr. för den från kommerskollegium överförda statistiken och med 9 600 kr. för den från socialstyrelsen överförda statistiken. Detta innebär en ökning med 31 500 respektive 1 500 kr. Härav utgör för kommerskollegium sammanlagt 15 000 kr. och för socialstyrelsen hela ökningen en uppräknig med anledning av tryckningskostnadernas fördyring 1960/61—1961/62 samt 1961/62—1962/63. Beträffande kommerskollegium förklaras höjningen i övrigt av ökade blankettkostnader för korttidsstatistiken samt utvidgad elstatistik och investeringsstatistik.

Utöver nu nämnda belopp erfordras enligt delegationen medel för skrivmaterialier m. m. för den nya verksamhet som delegationen föreslagit samt medel för tryckning av kuvert, meddelanden m. m. Delegationen har uppskattat medelsbehovet härför till 30 000 kr.

Anslaget till kommerskollegium torde i samband med statistikens förflyttning kunna reduceras med 75 800 kr., varav 12 300 kr. avser hålkortspapper och kommer att belasta maskincentralen, medan 63 500 kr. avser de förut berörda utgifterna, samt anslaget vid socialstyrelsen med 8 100 kr.

Nettoökningen av kostnaderna beräknas till (15 900 + 31 500 + 1 500 + 30 000) 78 900 kr. Härav är ett belopp av 25 500 kr. hänförligt till prisstegringar; därutöver utgöres en del av engångskostnader i samband med centraliseringen.

Telegram, telefon och annonsering

Statistiska centralbyrån begär en anslagsuppräknig med 48 400 kr. på grund av högre telefonkostnader, sammanhängande med installation av en ny växel. Medel för installation av växeln begärs i det följande. — För större annonskostnader i anledning av den utökade verksamheten begär verket en uppräknig med 3 000 kr., i vilket belopp även ingår kalkylerade högre annonskostnader på grund av intensifierad annonsverksamhet. Totalt begärs under anslagsposten en ökning med 51 400 kr.

I samband med installationen av en ny växel erhåller centralbyrån 113 nya anknytningar för den föreslagna nya personalen. För den från kommerskollegium och socialstyrelsen överförda verksamheten uppgår nuvarande kostnader för telegram, telefon och annonsering till 19 400 kr. respektive 5 000 kr. Dessa kostnader bortfaller således hos respektive verk budgetåret 1962/63.

Till följd av under posten föreslagna förändringar beräknas denna netto öka med (51 400 — 19 400 — 5 000) 27 000 kr.

Bokinköp, bindning av böcker och handlingar m. m.

Till följd av utökad verksamhet hemställer centralbyrån om en ökning av posten med 1 500 kr.

Delegationen föreslår, att beloppet ökas med ytterligare 2 600 kr., som överförs från kommerskollegium och socialstyrelsen. I viss utsträckning anses beloppet få avse litteraturanskaffning för biblioteket. En reduktion av anslagen till kommerskollegium med 2 300 kr. och till socialstyrelsen med 300 kr. torde samtidigt kunna ske. För statsverkets del ökar kostnaderna med 1 500 kr.

För närvarande tillämpas vid kommerskollegium och socialstyrelsen ett system med frankeringsfrihet för vissa svarsförsändelser. Vid centralbyrån tillämpas däremot det systemet att postverket debiterar porto (»lösen») för dylika försändelser. Kostnaden för dessa svarsporton skulle för kommerskollegium uppgå till cirka 40 000 kr. och för socialstyrelsen till 2 000 kr. per år. Då framdeles det vid centralbyrån tillämpade systemet beräknas komma att utnyttjas, hemställer delegationen, att dessa belopp ställs till centralbyråns förfogande.

Då kostnaderna för svarsförsändelserna tidigare inte bestritts med medel ur verkens anslag, motsvaras de här föreslagna beloppen inte av några anslagsreduktioner inom verken.

Under posten redovisas således en anslagshöjning om (1 500 + 40 000 + 2 000) 43 500 kr.

Inköp och underhåll av möbler, kontorsmaskiner m. m.

Centralbyrån begär inte någon höjning av det för löpande ändamål avsedda beloppet för möbler, kontorsmaskiner m. m.

Anslag för den nyanskaffning som erfordras främst i samband med centraliseringen föreslås i det följande. På grund av överföringen av möbler och kontorsmaskiner från kommerskollegium samt delvis från socialstyrelsen erfordras emellertid även en höjning av förevarande post. Delegationen föreslår, att anslaget höjes med 5 500 kr. för löpande underhåll samt med 1 000 kr. för hyra av kontorsmaskiner. Samtidigt torde de löpande anslagen till kommerskollegium och socialstyrelsen kunna reduceras med 5 500 respektive 1 000 kr. Beträffande kommerskollegium bortfaller därjämte en post om 123 000 kr., varav 90 000 kr. avser hyror för hålkortsmaskiner och resten en ökning i anledning av modernisering av maskinutrustningen.

Bortsett från sistnämnda post, som upptages i det följande, innebär förslaget således ingen nettoändring av medelsbehovet.

Engångsutgifter

Anslag 1961/62

statistiska centralbyrån	50 000
verksamhet som skall överföras från kommerskollegium (avser frakt- och tullkostnader i samband med moderniseringen av kollegii hålkortsanläggning)	22 700

Summa 72 700

Anslag 1962/63 (förslag) 346 500

Förändring + 273 800

Renhållning och städning

Delegationen tillstyrker centralbyråns hemställan om ett engångsanslag på 1 000 kr. för inköp av städningsutrustning för nya städningssområden.

Inköp och underhåll av möbler, skriv- och räknemaskiner m. m.

Centralbyrån hemställer om 17 000 kr. för inköp av bokföringsmaskin, delvis till följd av centraliseringen. Delegationen tillstyrker denna hemställan. — För utbyte av förslitna räkne- och skrivmaskiner hemställer centralbyrån om ett engångsbelopp om 25 000 kr. Vid beräkningen har hänsyn inte tagits till den överförda personalen. Delegationen räknar med att en överföring av räkne- och skrivmaskiner skall ske från kommerskollegium och att en överföring av räknemaskiner kan ske från socialstyrelsen. I sammanhanget erfordras emellertid även en viss modernisering av maskinbeståndet och ett nytillskott på grund av den av delegationen föreslagna ökningen av personalen. Delegationen föreslår ett engångsbelopp om 55 000 kr. för nyanskaffning och utbyte av kontorsmaskiner utöver det belopp som äskas av centralbyrån. Sammanlagt föreslås således för ändamålet 80 000 kr. — Centralbyrån begär ett belopp om 25 000 kr. för iordningställande av tjänsterum för den personal som föreslagits i verkets petita. Iordningställande av ett enmansrum har kostnadsberäknats till 1 900 kr. samt av en arbetsplats för ett biträde i delat rum till 1 000 kr.

Delegationen föreslår, att medel ställs till förfogande för inventarier till dels den från socialstyrelsen överförda personalen, dels den nya personal som delegationen föreslagit och dels utbyte av cirka en tredjedel av kommerskollegii nuvarande inventarier jämte inredning av lunchrum och korridorer. Härför torde erfordras sammanlagt cirka 105 000 kr. utöver det av centralbyrån begärda beloppet. Sammanlagt upptages således för ändamålet 130 000 kr.

Bokinköp, bindning av böcker och handlingar m. m.

Under denna punkt hemställer centralbyrån om medel till följande ändamål, nämligen 2 500 kr. för flyttning av delar av bibliotekets samlingar till statens biblioteksdepå, 69 000 kr. för överflyttning av vissa delar av kommerskollegii och socialstyrelsens arkiv, 10 000 kr. för omflyttning till nytt bokmagasin genom att centralbyråns magasin behövs för annat ändamål, 15 000 kr. för interna omflyttningskostnader i samband med överföringen av statistiska avdelningar från kommerskollegium och socialstyrelsen samt 2 000 kr. för klipptjänst, prenumerationsavgifter m. m. Delegationen tillstyrker centralbyråns förslag.

Under förutsättning att det sker en total överflyttning av möbler, kontorsmaskiner och andra inventarier från kommerskollegium samt av kontorsmaskiner, handlingar m. m. från socialstyrelsen föreslår delegationen, att 20 000 kr. ställes till förfogande för flyttningens genomförande.

4. Publikationstryck, förslagsvis

Anslag 1961/62

statistiska centralbyrån 377 000

verksamhet som skall överföras från kommerskollegium	289 200
verksamhet som skall överföras från socialstyrelsen	18 100
	Summa 684 300
Anslag 1962/63 (förslag)	981 300
	Förändring + 297 000
därför prisstegringar delvis från 1960/61 till 1961/62 och genomgående från 1961/62 till 1962/63	+ cirka 110 000
intermittenta publikationer	+ 98 300
Det för 1962/63 föreslagna anslaget fördelar sig sålunda:	
Löpande publikationer	722 800
Intermittenta publikationer	109 000
Övrigt	
Oförutsedda utgifter	40 000
Ökade tryckkostnader	104 500
Kostnader för reklamverksamhet	5 000
	Summa 981 300
För disponibla försäljningsmedel avgår vid beräkning av nettoanslag	51 000
	Nettoanslag 930 300

Löpande publikationer

Statistiska centralbyrån har i sina anslagsäskanden föreslagit samma be-
lopp som innevarande budgetår, 301 800 kr., eftersom de beräknade utök-
ningarna av vissa publikationer motsvaras av en kostnadsminskning för Sta-
tistisk tidskrift, vilken i nuvarande form endast skall utkomma under bud-
getårets första hälft.

Statistiska centralbyrån avses under budgetåret 1962/63 från kommers-
kollegium övertaga årspublikationerna Handel, Industri, Bergshantering och
Sjöfart samt publikationerna Månads- och Kvartalsstatistik över handeln.
Kommersiella meddelanden beräknas upphöra från och med utgången av år
1962 samt under det sista halvåret utges av statistiska centralbyrån.

Kommerskollegii anslag 1961/62 för de nämnda publikationerna uppgår till
289 200 kr. Härvid har beräknats 12 800 kr. för Industri och 5 500 kr. för
Bergshantering, 9 200 kr. för Sjöfart, 201 000 kr. för handelsstatistikens skil-
da delar och 60 700 kr. för Kommersiella meddelanden, inklusive Ekonomisk
översikt. Anslaget torde, med undantag för Kommersiella meddelanden, i hu-
vudsak vara dimensionerat med utgångspunkt från 1960/61 års prisläge.
Det motsvarar vidare vad gäller de tre förstnämnda publikationerna den om-
fattning dessa hade nämnda år. För handelsstatistiken har medel därutöver
beviljats för en ny kvartalspublikation. För publikationerna Industri och
Bergshantering har kollegii statistiska byrå beräknat kostnaderna för 1959
års berättelser, vilka torde komma att belasta innevarande budgetårs anslag,

till 55 500 kr., medan kostnaderna för 1960 års berättelser beräknats till 72 000 kr., vilket belopp upptagits för 1962/63. Kostnadsökningen är en följd bl. a. av en automatisk utvidgning av tabellerna till följd av de nya nomenklaturerna. Vad beträffar publikationen *Sjöfart* har kostnaderna beräknats öka till 10 200 kr. på grund av viss fullständigare redovisning. I fråga om handelsstatistiken förutses en höjning av kostnaderna till 203 500 kr. som följd av en automatisk utökning av materialet. Bortsett från Kommersiella meddelanden beräknar delegationen således kostnaderna för de från kommerskollegium överförda publikationerna under budgetåret 1962/63 till 285 700 kr. exklusive kompensation för prisstegringar från 1961/62 till 1962/63.

Publikationen *Konsumentprisindex*, som centralbyrån övertar från socialstyrelsen, beräknas under budgetåret 1961/62 ha kostat 3 100 kr., vilket belopp, bortsett från prisstegringar, delegationen anser vara tillräckligt även för 1962/63.

I fråga om tidskrifterna har kostnaden för Kommersiella meddelanden inklusive *Ekonomisk översikt* under första halvåret 1962/63 beräknats till 48 600 kr., varvid inräknats prishöjningar fram till 1961/62, förut berörda utvidgningar samt viss ytterligare ökning föranledd av föreslagen ny korttidsstatistik.

För den nya tidskrift, *Allmän månadsstatistik*, som skulle utges från och med kalenderåret 1963 samt serien *Aktuell statistik*, exklusive publikationen *Konsumentprisindex*, äskar delegationen medel motsvarande de beräknade kostnaderna under ett halvår för Kommersiella meddelanden, 48 600 kr., för Sociala meddelanden: *Statistisk information* 15 000 kr. samt för de ur *Statistisk tidskrift* borttagna delarna 20 000 kr. eller sammanlagt 83 600 kr. Efterhand anses en avsevärd besparing komma att uppnås genom tidskriftsomläggningen.

För löpande publikationer föreslår delegationen sålunda sammanlagt (301 800 + 285 700 + 3 100 + 48 600 + 83 600) 722 800 kr. exklusive kompensation för prisstegringar. Här har hänsyn heller inte tagits till de besparingar som kan uppstå i samband med att en del publikationer kan komma att tryckas enligt offsetmetoden. Anslagsposten till publikationstryck vid kommerskollegium anses samtidigt kunna reduceras med 289 200 kr. och motsvarande anslag vid socialstyrelsen med 18 100 kr.

Intermittenta publikationer

Centralbyrån har beräknat medelsbehovet till 109 000 kr., vilket innebär en ökning med 98 300 kr. Delegationen tillstyrker centralbyråns förslag.

Övrigt

Hit hänföres dels oförutsedda utgifter, dels utgifter för ökade tryckkostnader, för vilket ändamål för 1961/62 anvisats 30 000 respektive 34 500 kr. Centralbyrån föreslår oförändrat 30 000 kr. för oförutsedda utgifter. Till ökade tryckkostnader föreslår verket ytterligare 38 000 kr.

Delegationen föreslår en höjning av centralbyråns anslag med dels 10 000 kr. för oförutsedda utgifter, dels 32 000 kr. för av prisstegring förorsakad kostnadsökning för de från kommerskollegium och socialstyrelsen överförda publikationerna.

Under posten äskas således sammanlagt (64 500 + 38 000 + 10 000 + 32 000) 144 500 kr.

Vidare föreslår statistiska centralbyrån i petita en ökning om 5 000 kr. för reklamverksamhet m. m. av det belopp verket får tillgodogöra sig ur posten Särskilda uppbördsmedel: Försäljningsmedel för publikationer och därutöver så stor del av försäljningsmedlen som svarar mot upplageökning.

Kommerskollegium har i sin statskrivelse för sin del föreslagit, att motsvarande inkomstpost minskas med 6 000 kr. genom minskade försäljningsintäkter av de statistiska publikationerna. Delegationen föreslår, att ifrågavarande belopp upptages som ökning av centralbyråns post Särskilda uppbördsmedel.

5. Övriga utgifter, förslagsvis

a) Bibliotekets (vid centralbyrån) underhåll, förslagsvis

Anslag 1961/62

statistiska centralbyrån 12 000

Anslag 1962/63 (förslag) 17 000

Förändring + 5 000

Centralbyrån begär en ökning med 5 000 kr., avseende bindning av böcker.

För socialstyrelsen och kommerskollegium ingår motsvarande kostnader i den under Övriga expenser upptagna delposten till bokinköp, bindning av böcker och handlingar m. fl. ändamål. En viss del — förslagsvis 1 500 kr. — av det under nämnda delpost angivna beloppet torde få avse medel för underhåll av centralbyråns bibliotek.

b) Ersättning till maskincentralen för hålkortsbearbetning, förslagsvis

Anslag 1961/62

statistiska centralbyrån 647 000

från omkostnadsanslaget bekostad verksamhet som skall

överföras från kommerskollegii hålkortssektion 143 300

verksamhet som skall överföras från socialstyrelsen 700

verksamhet som skall överföras från konjunkturinstitutet 20 000

Summa 811 000

Anslag 1962/63 (förslag) 1 786 000

Förändring + 975 000

Därav för engångsbehov 226 000

Anslaget för 1962/63 är avsett att täcka dels statistiska centralbyråns äskanden, dels maskinbearbetningskostnaderna för den överförda statistiken,

dels de kostnader som kommer att falla på centralbyråns maskinbearbetningsanslag till följd av den föreslagna omläggningen av arbetet med utrikeshandelsstatistiken samt i anslutning därtill omläggning av det tekniska beräkningsarbetet för pris- och volymindex för utrikeshandeln vilken enligt proposition 1960: 104 skall överföras till centralbyrån.

Statistiska centralbyrån har i sina petita för 1962/63 föreslagit en ökning av förevarande anslagspost med 253 000 kr. till 900 000 kr. Härvid har inte medräknats medelsbehovet för de maskinbearbetningar som kommer att falla på verket vid förut berörda överföringar. För vissa av de projekt som orsakar den angivna ökningen får centralbyrån enligt regleringsbrevet taga i anspråk ytterligare 117 500 kr. av anslagsposten för 1961/62.

Enligt föreliggande förslag skall kommerskollegii statistiska byrå inklusive hålkortssektionen överföras till statistiska centralbyrån den 1 juli 1962. Hålkortssektionens verksamhet kommer således att belasta centralbyråns anslag för maskinbearbetningar.

I det för 1961/62 beräknade anslaget för kommerskollegii hålkortssektion ingår inte personalkostnaderna, emedan dessa hos kommerskollegium förts under avlöningsanslaget.

Statistiska centralbyråns maskincentral är anslagstekniskt utformad som en affärsdrivande enhet, och kostnaderna för verksamheten skall täckas med inkomster av denna. Sålunda debiteras såväl statistiska centralbyrån i övrigt som andra kunder för utförda arbeten.

Det förut redovisade anslaget för kommerskollegii hålkortssektion täcker även med bortseende från personalkostnaderna inte statsverkets hela kostnad för verksamheten. I summan ingår sålunda inte arbetsgivarbidrag till allmänna sjukförsäkringen, pensionskostnader och lokalhyror.

Därtill kommer vissa smärre kostnader för hålkortssektionens verksamhet, vilka inte kunnat särskiljas för denna och därför inte ingår i det i det föregående angivna beloppet. De angivna utgiftsposterna samt personalkostnaderna måste täckas med anslagsposten för maskinbearbetningar vid en överföring av dessa från kommerskollegium till centralbyråns maskincentral. Mot den ökning av maskinbearbetningsposten som betingas av att denna måste dimensioneras så att personalkostnaderna täcks står en avdragspost på avlöningsanslaget. Inte heller medför inräknandet av de förstnämnda utgiftsposterna i maskinbearbetningsanslaget någon real förändring i statsverkets kostnader för berörda verksamhet då de här ifrågavarande beloppen eljest belastar andra anslag.

Delegationens beräkning ger vid handen att ett pålägg på cirka 30 procent erfordras på de medel som beräknats för sektionen för att samtliga vid maskincentralens debitering beaktade kostnader skall täckas. Delegationen har till de redovisade omkostnaderna för kommerskollegii hålkortssektion lagt kostnaderna för sektionens personal i vilken har inkluderats viss för permanenta arbetsuppgifter erforderlig personal, bekostad med medel ur kollegii anslag Avlöningar till tillfällig personal vid statistiska byrån. Till summan av dessa poster (143 300 + 195 700 = 339 000 kr.) har sedan lagts

30 procent, och beloppet har sålunda beräknats till avrundat 440 000 kr. Hänsyn har ej kunnat tagas till de rationaliseringsvinster som kan beräknas komma att uppstå genom att överföringen möjliggör utnyttjande av fördelarna med en större produktionsenhet.

Delegationen har tillstyrkt en överföring av vissa delar av arbetet med utrikeshandelsstatistiken från generaltullstyrelsen och ett införande i samband härmed av elektronisk databehandling i bearbetningsprocessen. Den föreslagna omläggningen, vilken även påverkar den tekniska utformningen av beräkningarna av pris- och volymindex för utrikeshandeln, har beräknats medföra kostnader för arbeten vid maskincentralen, nyssnämnda indexberäkningar inkluderade, om sammanlagt 445 000 kr. I detta belopp ingår dels engångskostnader för genomförandet av omläggningen med 150 000 kr., dels kostnader för bearbetning av statistiken under perioden januari—maj 1963 med 245 000 kr., dels reservmedel för täckande av merkostnader vid eventuell fördröjning av övergången till databehandling med 50 000 kr.

Generaltullstyrelsens anslagsbehov för personal och maskiner minskar budgetåret 1962/63 till följd av den föreslagna överföringen. Styrelsen har inte nu kunnat precisera personalminskningarna men har i sin statskri- velse räknat med minskade maskinhyror från den 1 april 1963. Anledningen till att minskningen av styrelsens medelsbehov kan beräknas bli av begrän- sad omfattning budgetåret 1962/63 är att arbeten på statistiken för 1962, vilken i huvudsak ej påverkas av omläggningen, kan förutses komma att fortgå inom tullverket under förra delen av år 1963.

Delegationens förslag innebär, att anslagsposten Ersättningar till maskin- centralen för hålkortsbearbetning beräknas till 1 786 000 kr, fördelat på följande poster:

Statistiska centralbyråns egna äskanden	900 000
Kostnader för från kommerskollegii statistiska byrås hålkorts- sektion överförda maskinbearbetningar	440 000
Kostnader för bearbetning av socialstyrelsens årliga bostadskost- nadsundersökningar	1 000
Engångskostnader för omläggning av bearbetningen av tullsta- tistiken till centralbyråns maskincentral	150 000
Bearbetning under ett halvår av utrikeshandelsstatistiken på centralbyråns elektroniska datamaskinanläggning	245 000
Reserv för fördyrad bearbetning av utrikeshandelsstatistiken på grund av eventuell försening i övergången till elektronisk databehandling	50 000
c) <i>Ersättning till utredningsinstitutet för intervjuundersökningar, förslags- vis</i>	
Anslag 1961/62	
statistiska centralbyrån (avser arbetskraftsundersökningar)	500 000

verksamhet som skall överföras från socialstyrelsen (avser prisinsamling till konsumentprisindex)	165 000
	Summa 665 000
Anslag 1962/63 (förslag)	715 000
	Förändring + 50 000

Under denna post begär statistiska centralbyrån 550 000 kr. för arbetskraftsundersökningar, vilket innebär en ökning med 50 000 kr. på grund av pris- och löneökningar.

Kostnaderna för prisinsamlingen till konsumentprisindex och för den därtill knutna hyresundersökningen beräknas för budgetåret 1962/63 till sammanlagt 165 000 kr., vilket innebär oförändrat anslagsbehov. Socialstyrelsens anslag kan reduceras med motsvarande belopp.

d) *Förnyelse av stickprovet för arealinventeringarna m. m.*, förslagsvis

Denna post föreslås av delegationen förflyttad till anslaget för särskilda undersökningar.

e) *Kostnader för ny telefonväxel*, förslagsvis

Statistiska centralbyrån hemställer om ett anslag om 119 300 kr. för installation av en ny telefonväxel. I samråd med bl. a. byggnadsstyrelsen har centralbyrån funnit det mest ändamålsenligt att vid ett växelutbyte dimensionera den nya anläggningen så att den även i fortsättningen kan gemensamt betjäna de nuvarande lokalerna för sjöfartsstyrelsen, handelslicensnämnden och centralbyrån. Delegationen tillstyrker förslaget.

C. *Statistiska centralbyrån: Utrustning av offsettryckeri, reservationsanslag*

Nytt anslag 1962/63 (förslag) 125 000 kr.

Statistiska centralbyrån har i sin statskrivelse framlagt förslag om inrättande av ett offsettryckeri. Övergången från boktryck till offsettryck motiveras framför allt av att offsetmetoden är snabbare och billigare. Centralbyrån räknar med att offsettryck skall kunna begagnas för ett material som beräknas omfatta en årlig mängd av 5 000 sidor jämte visst blanketryck. Detta skulle innebära, att man övergår till offsettryck i fråga om ungefär hälften av vad som nu publiceras i boktryck och praktiskt taget allt som nu utges i form av stenciler i den mån dessa är avsedda att nå en mera avsevärd spridning. Kostnaden för utrustning av offsettryckeriet beräknas till 80 000 kr. För att — under förutsättning av drift i ett skift — kunna utnyttja en dylik anläggning till full kapacitet beräknas approximativt, att det krävs tio personer, varav en tryckeriutbildad föreståndare, fyra kvalificerade maskinskriverskor samt fem personer för skötsel av olika arbetsuppgifter i samband med själva tryckningen. Materialkostnaderna har upp-

skattats till 75 000 kr. om året, varav 50—60 000 kr. för papper och resten för plåtar, färg, färgband, inköp av fotografiska plåtar utifrån m. m. Centralbyrån framhåller, att flera statliga myndigheter, däribland arbetsmarknadsstyrelsen och luftfartsstyrelsen, redan anskaffat offsetanläggningar. Centralbyrån har i frågan hört statskontoret, som förklarar sig ej ha någon erinran mot att ett offsettryckeri inrättas hos centralbyrån.

Centralbyrån hemställer, att för ändamålet anvisas ett reservationsanslag på 125 000 kr., varav 100 000 kr. avses för investeringar och 25 000 kr. för att avlöna offsetanläggningens chef m. m. under uppbyggnadsskedet. För bestridande av driftutgifterna för anläggningen föreslås medel få disponeras dels från anslagsposten till publikationstryck och dels från delposten till övriga expenser.

Enligt centralbyråns uppfattning bör verksamheten vid offsetanläggningen vara affärsdrivande och lönesättningen delvis beroende av marknadsläget. Anläggningen anses lämpligen böra placeras inom den administrativa enheten, varvid dennas företagsekonomiska expertis vid behov kan utnyttjas för driftekonomiska beräkningar.

Delegationen, som tillstyrkt inrättandet av det föreslagna tryckeriet, föreslår, att anslaget upptages till äskat belopp.

D. Statistiska centralbyrån: Kostnader för offsettryck, förslagsanslag

Nytt anslag 1962/63 (förslag) 1 000 kr.

Centralbyrån föreslår, att anslaget skall kunna tillgodoföras belopp från anslaget till publikationstryck och omkostnadsanslaget och utnyttjas för täckande av driftkostnaderna för det föreslagna offsettryckeriet. Delegationen, som tillstyrkt inrättandet av tryckeriet, föreslår att anslaget införes. Då det kan bli fråga om att i den föreslagna nya publikationsserien Aktuell statistik även innefatta statistik producerad inom andra statliga myndigheter och det vidare kan visa sig rationellt att även i övrigt utnyttja nämnda tryckeri för annat statistiskt tryck föreslår delegationen, att anslaget även skall kunna tillgodoföras inkomster utifrån.

E. Statistiska centralbyrån: Särskilda undersökningar, reservationsanslag

Anslag 1961/62	250 000
1962/63 (förslag)	1 200 000
	Förändring + 950 000
Därav utan motsvarighet i anslag för berörd verksamhet 1961/62	571 000

Sammanlagt 379 000 kr. utgör överföringar av medel för motsvarande verksamhet vid de av centraliseringen berörda verken. Dessa medel, som i vederbörande verks stater beräknats under avlöningsanslaget och som i det

föregående avförts från respektive avlöningsanslag, fördelar sig på de olika verken och skilda ändamål enligt följande.

Medel från socialstyrelsens avlöningsanslag motsvarande permanent personal för levnadskostnadsundersökningar	87 000
Medel från kommerskollegii avlöningsanslag för	
a) arbeten i samband med provundersökning för byggnadsstatistik	20 000
b) avlöning av tillfällig personal för utvecklingsarbeten inom statistiska byråns verksamhetsområde	272 000

Jämfört med de redovisade totala anslagsbehoven för här ifrågavarande verksamhet, vilka behov sammantagna uppgår till 1 723 000 kr., innebär det redovisade förslaget till anslag för särskilda undersökningar en nedskärning med 523 000 kr., delvis betingad av en förutsedd förskjutning av arbeten på området till budgetåret 1963/64.

VIII. Yttranden

Delegationens förslag till benämning av det nya ämbetsverket har av flera remissinstanser ansetts opraktiskt, främst med hänsyn till att benämningen »byrå» i fortsättningen enligt förslaget skall begagnas även för i verket ingående enheter. Sålunda föreslår *kommerskollegium* i stället benämningen »centrala statistikverket». *Socialstyrelsen* föreslår »statistikverket» eller »statistiska centralverket». Sistnämnda förslag framföres även av *SACO*, som alternativt förordar namnet »statens statistikverk».

Beträffande omfattningen av centraliseringen av den statliga statistiken förutsätter *arbetsmarknadsstyrelsen* att överläggningar kommer till stånd på ett tidigt stadium av delegationens utredningsarbete. Styrelsen finner det därjämte viktigt att den centraliserade statistiken upplägges under beaktande av de behov och önskemål som föreligger inom den administrativa verksamheten och näringslivet. Styrelsen anför vidare:

Vid uppläggningsen av statistiken bör man bland annat ta hänsyn till att de insamlade uppgifterna ofta även kan tjäna rent administrativa ändamål på det lokala planet. Exempelvis utgör de uppgifter, som insamlas av länsarbetsnämnderna rörande sysselsättningen inom industrin liksom för byggnadsstatistiken och konjunkturbarometrarna viktigt material för länsmyndigheternas planläggning. Genom denna uppläggningsen av statistiken undviks det dubbelarbete, som uppkommer om särskilda uppgifter insamlas för att tillgodose de lokala intressena. Det är därför viktigt att det växande behovet av uppgifter för den lokala planläggningen beaktas. Arbetsmarknadsstyrelsen vill här också något beröra behovet av uppgifter för styrelsens utredningsverksamhet på det lokaliseringspolitiska området. Som vägledning vid ställningstagande till lokaliseringsfrågor och för att få lämpliga geografiska enheter vid bedömning av näringsliv och arbetsmarknad har arbetsmarknadsstyrelsen gjort en tätortsklassificering och indelning av landet

i A- och B-regioner. Varje region omfattar en centralort och den omgivande bygd, vars befolkning från service- och arbetsmarknadssynpunkt är inriktad mot centralorten. Denna regionala indelning har visat sig vara av intresse även för andra myndigheter, organisationer och enskilda företag. En förutsättning för att regionindelningen skall få avsedd betydelse är att aktuella statistiska data av olika slag ständigt kan sammanställas för regionerna.

Svenska arbetsgivareföreningen, Sveriges industriförbund och Industriens utredningsinstitut framhåller, att en allsidig översyn av statistikens framtida innehåll och omfattning fordras för att centraliseringen skall resultera i den önskade förbättringen. Organisationerna och institutet ifrågasätter härvid, om delegationen inte bort börja med denna översyn i stället för att först skapa den organisatoriska ramen. Vidare understrykes, att endast ett synnerligen starkt samband mellan statistikproduktionen och administrativa uppgifter bör få motivera en fortsatt splittrad förläggning av den statliga statistiken på vissa områden. I likhet med delegationen finner organisationerna, att s. k. producentorienterad analys bör ges väsentligt större utrymme i framtiden. Denna analys anses böra utföras av centralbyrån. Däremot anses det tveksamt i vilken omfattning centralbyrån skall svara för s. k. konsumentorienterad analys. Därjämte noterar organisationerna och institutet med tillfredsställelse, att löne- och sysselsättningsstatistiken överföres till statistiska centralbyrån, samt framhåller det som önskvärt även med en överföring av bland annat bostadsstyrelsens statistik. Vidare anföres i yttrandet:

Organisationerna och institutet delar delegationens uppfattning, att statsmakterna explicit bör fastställa, att utanför statistiska centralbyrån producerad statistik skall tjäna både administrativa och mera generella statistiska syften. Centralbyrån bör härvidlag ha befogenheter att påverka insamlingens och bearbetningens utformning samt genomföra erforderliga kvalitetskontroller. För att underlätta statsmakternas ställningstaganden till den statliga statistikproduktionen i dess helhet bör dessutom övervägas att ge statistiska centralbyrån i uppdrag att yttra sig över anslagsäskanden rörande statlig statistik producerad utanför centralbyrån.

Konjunkturinstitutet förklarar sig positivt till tanken på ett överförande till centralbyrån av nationalräkenskaperna på årsbasis.

Däremot ställer sig *statskontoret* tveksamt beträffande förslaget om överföring av arbetet med den löpande statistik, som för närvarande utarbetas inom Industriens utredningsinstitut. Statskontoret anser, att tungt vägande skäl — såsom möjligheter till avsevärd förenkling för uppgiftslämnarna eller till rationalisering av materialbearbetningen — skall föreligga, innan statsverket övertar en statistikproduktion och de därmed förenade kostnaderna.

Socialstyrelsen finner inte den av delegationen aktualiserade överflyttningen av socialvårdsstatistiken till centralbyrån vara någon tillfredsställande lösning. I frågan anför styrelsen:

Inte minst med hänsyn till delegationens egna önskemål borde det vara angeläget att tillse, att socialstyrelsen inte kommer att sakna expertis på det

socialstatistiska området. Om socialvårdsstatistiken endast kommer att bli ett litet bihang till centralbyråns rättsstatistiska avdelning, så kommer centralbyrån att behöva expertis inom socialstyrelsen att vända sig till vid uppkommande socialstatistiska frågeställningar av olika slag. Att det ur socialstyrelsens egen synpunkt skulle innebära en svår nackdel att inte äga tillgång till en avdelning med samhällsvetenskapligt skolad personal för de olika slag av utredningar och analyser som ständigt erfordras, säger sig självt. Om socialvårdsstatistiken helt överflyttas till statistiska centralbyrån, kommer följden att bli, att sådana utredningar måste göras inom de skilda vårdbyråerna av personal som i stor utsträckning saknar förutsättningar att syssla med detta slag av arbetsuppgifter.

Kommerskollegium framhåller beträffande de statistiska undersökningar som kan komma att verkställas inom kollegium efter centraliseringens genomförande, att dessa vanligen är så brådskande att det kan beräknas att det inte skall finnas tid för deras utförande inom det centrala statistikverket. Ofta kan inte heller på förhand bedömas hur omfattande en undersökning kan komma att bli eller om flera undersökningar kan bli erforderliga. Kollegium anför vidare:

Det ligger emellertid i kollegii eget intresse med hänsyn till verkets begränsade resurser att, om några undersökningar skulle bli särskilt omfattande eller mera regelbundna, upptaga frågan om deras överföring till det centrala statistikverket. Någon mera fixerad gräns, vid vilken överläggningar härom bör ske, synes kollegium ej böra ifrågakomma, enär det skulle kunna få allvarliga verkningar för kollegii utredningsarbete i övrigt inom det handelspolitiska området.

Av remissmyndigheterna ansluter sig *LO*, *TCO* och *statistiska centralbyrån* i huvudsak till delegationens organisationsförslag.

LO anför bl. a. följande.

Särskilt angeläget synes vara att man på nuvarande stadium i den organisatoriska uppbyggnaden inte alltför starkt binder sig vid byråindelningar, vid fördelningen mellan statistikverket och utomstående i det statistiskt-analysiska arbetet eller vid sättet för publicering av olika slags statistik. I dessa sammanhang torde mera definitiva lösningar knappast böra komma till stånd förrän tillräckliga erfarenheter vunnits av en mera centraliserad statistikproduktion än för närvarande och förrän statistik Konsumenternas behov av statistiska analyser, informationer m. m. inventerats bättre än vad som hittills varit möjligt i delegationens arbete.

Statistiska centralbyrån delar delegationens uppfattning att man nu bör eftersträva såväl ökad planeringsverksamhet som större flexibilitet inom statistikproduktionen. Centralbyrån anför i sammanhanget vidare:

Kravet på planering har många aspekter. I vissa fall erfordras en mycket långsiktig planering, medan det i andra fall kan vara fråga om en planering t. ex. från vecka till vecka. I den löpande statistiken krävs vanligen en huvudplan, som inte ändras annat än med åtskilliga års mellanrum. Inom ramen för en sådan plan måste dock ske en ständig detaljplanering. För tillfälliga undersökningar blir planeringsproblemet av en annan karaktär. Huvudplaneringen blir här mera kortsiktig, och det är vanligen inte möjligt att successivt bygga vidare på grundval av gjorda erfarenheter.

Även kravet på flexibilitet har många aspekter. Det gäller att åstadkomma en fortlöpande anpassning till såväl konsumenternas informationsbehov som förekomsten av nya produktionsmetoder och andra ändringar i produktionsförutsättningarna. För konsumentbehoven gäller, att vissa av dem är tämligen stabila över längre perioder, medan andra snabbt växlar. Man synes ha anledning räkna med, att den senare gruppen skall öka särskilt starkt, och att man i framtiden får möta fler och snabbare skiftningar i konsumentbehoven än vad som för närvarande gäller. Praktiskt kan detta innebära behov av fler specialbearbetningar av redan tillgängligt statistikmaterial och fler specialundersökningar.

Kraven på planering och flexibilitet får många konsekvenser för valet av organisationsform. Ett par aspekter av problematiken skall här belysas något.

Planering kontra produktion. För att verksamheten skall kunna löpa smidigt och effektivt är det nödvändigt att planeringen och produktionen inte kommer i ett motsatsförhållande till varandra utan i stället ingår som integrerande delar av ett större helt. Här gäller, att det inte bara är planeringen som skall påverka produktionen, utan det måste också ske en påverkan i den andra riktningen, där erfarenheterna från den produktiva verksamheten utnyttjas för en fortsatt planering. Incitament till förbättringar måste från produktionsidan över planeringen så småningom leda till en allt effektivare produktion. För att detta samspel skall ge största möjliga utdelning i form av bättre och/eller billigare statistik torde det vara nödvändigt att planeringsinsatser görs inte endast i särskilda planeringsorgan utan på alla håll i produktionsapparaten. Det är i detta sammanhang värt att notera, att uppslag till förändringar ofta härrör från konsumenter och uppgiftslämnare, och att det oftast är produktionsidan som har den löpande kontakten med dessa.

Flexibilitet kontra klar ansvarsfördelning. Vid uppbyggandet av det nya verket måste man söka finna en ordning, där flexibiliteten förenas med en klar ansvarsfördelning. Om man inte lyckas härmed torde flexibiliteten i praktiken visa sig vara tämligen illusorisk.

Statskontoret finner att något ställningstagande till centralbyråns interna organisation inte kan eller bör ske i samband med denna första etapp av statistikens koncentration till centralbyrån.

Statskontoret ställer sig ytterst tveksamt inför behovet av en så betydande kostnadsökning som den av delegationen föreslagna, särskilt som ett av de väsentligaste motiven för den beslutade omorganisationen torde ha varit att denna skulle innebära en kostnadssänkande rationalisering. Ämbetsverket föreslår därför, att alla möjligheter till begränsning av kostnadsökningen tillvaratages samt anför vidare:

Statskontoret vill starkt understryka angelägenheten av att delegationen i sina kommande organisationsförslag rörande centralbyrån redovisar kostnadsminskande rationaliseringar som ett resultat av de nu planerade effektivitetsfrämjande åtgärderna. De nu redovisade merkostnaderna bör härigenom avsevärt kunna nedbringas.

Det är enligt ämbetsverkets mening angeläget att kostnadsberäkningarna utformas så att därav framgår särkostnaderna för ifrågasatta utvidgningar och förbättringar, liksom totalkostnaderna för utredningar av engångsnatur och dessa kostnaders planerade belastning på olika budgetår. I erforderliga fall bör alternativa kalkyler framläggas, om ifrågasatta kvalitetsför-

bättringar innefattar skilda produktionsmetoder. De faktiskt möjliga rationaliseringsvinsterna skulle härvid framkomma, samtidigt som statsmakterna skulle beredas tillfälle att väga de ifrågasatta reella kostnadsökningarna mot värdet av de anmälda behoven.

Svenska arbetsgivareföreningen, Sveriges industriförbund och Industriens utredningsinstitut framhåller det såsom särskilt angeläget, att centralbyrån gives en sådan organisation, att planerings- och utvecklingsarbetet liksom samordningen av statistiken lätt kan anpassas till förändrade behov. Som grund för planeringen anses det nödvändigt att kartlägga konsumenternas behov och undersöka hur statistiken faktiskt användes. Det ifrågasättes om den av delegationen föreslagna organisationen är den ur olika synpunkter lämpligaste, då produktionschefen torde få svårt att hålla ett fast grepp om verksamheten med ett så stort antal direkt underställda organ. Denna svårighet kan enligt organisationerna och institutet antagas öka i takt med den fortsatta överföringen av statistik till centralbyrån. De anför vidare:

Som ett alternativ till delegationens förslag vill organisationerna och institutet föreslå en organisationsplan enligt följande. Ämnesbyråerna delas upp på två avdelningar, en för näringsstatistik och en för allmän statistik. En tredje avdelning består av maskincentral, dokumentationsbyrå, en byrå för register samt en byrå för blankettkonstruktioner, tryckeri och tryckning. Utredningsinstitutet inordnas under avdelningen för utveckling och samordning, eftersom ett visst funktionellt samband får anses föreligga. Vad delegationen benämner administrativa byrån göres till en självständig enhet och kallas administrativa avdelningen. Verksstyrelsen består av de fem avdelningscheferna jämte generaldirektören. Den skisserade planen ger organisationen större fasthet och innebär en bättre arbetsfördelning inom ledningen varigenom verksamhetens effektivitet främjas. Organisationerna och institutet är emellertid medvetna om nödvändigheten av att statistiska centralbyrån snabbt får en organisation avpassad efter de nya förhållandena. Om därför delegationens organisationsplan godtages, hemställer organisationerna och institutet att ett dylikt fastställande icke blir definitivt utan att frågan blir föremål för förnyat övervägande inom en snar framtid.

Socialstyrelsen finner skäl tala för att man såsom i delegationens organisationsförslag söker skilja mellan den löpande produktionen och utvecklingsarbetet. Styrelsen framhåller dock att en sådan uppdelning också har påtagliga nackdelar bl. a. därigenom att alltför många trådar löper samman hos en enda person samt att ansvarsfördelningen och ordergivningslinjerna är oklara. Som alternativ föreslår styrelsen en organisation på fem avdelningar, nämligen avdelning för icke-ekonomisk statistik, avdelning för ekonomisk statistik, serviceorganen (maskincentralen, utredningsinstitutet och dokumentationsbyrån), planerings- och samordningsavdelning och administrativ byrå. Så länge folkbokföringsbyrån finns kvar vid verket skulle den bilda en sjätte enhet. Med en organisation av denna typ skulle man enligt styrelsen vinna många fördelar främst därför att antalet från varandra fristående enheter är så mycket mindre. I särskilt yttrande har dock *byråchefen S. I. Björk* tillstyrkt att centralbyrån tills vidare organiseras i huvudsaklig överensstämmelse med delegationens förslag.

Beträffande verksamheten framhåller *statskontoret* att verket

inte har någon invändning mot att denna under omställningsskedet provisoriskt utformas i huvudsak efter de riktlinjer delegationen angivit. Vid disciplinärendens avgöranden bör enligt statskontoret även de ordinarie byråcheferna deltaga. Frågan om styrelse för centralbyrån bör i enlighet med delegationens förslag anstå till dess ställning kan tagas till problemet om statistikproduktionens allmänna samordning.

Statistiska centralbyrån uttalar, att det i regel skulle vara olämpligt med en handläggning i närvaro av 15—20 personer. Enligt verkets mening borde såsom ett provisorium för de närmaste åren en uppdelning ske av pleniärendena på två kategorier. Till den ena kategorin skulle räknas viktigare frågor om organisation och arbetsordning, verkets årliga anslagsäskanden samt andra ärenden enligt generaldirektörens bestämmande, till den andra de övriga ärenden som enligt gällande instruktion skall handläggas i plenum. Ärenden tillhörande den första kategorin skulle behandlas och avgöras i närvaro av produktionschefen, planeringschefen och samtliga chefer för byrå. Centralbyrån anför vidare:

Ärenden tillhörande den andra kategorin skulle förslagsvis behandlas och avgöras i närvaro av produktions- och planeringscheferna. Eventuellt skulle denna krets kunna utökas med två av Kungl. Maj:t bland verkets byråchefer för viss tid, t. ex. tre år, utsedda ledamöter. Vid behandlingen av ärende som berör viss byrå, torde dennas chef i allmänhet komma att fungera som föredragande. Även när så inte är fallet, bör han beredas tillfälle att yttra sig, vilket kan möjliggöras genom förhandscirkulation av föredragningslistor, förslag till beslut o. dyl.

Socialstyrelsen finner det inte vara lämpligt att koncentrera verksledningen till tre personer. Med hänsyn till arten av verksledningens viktigaste funktioner anser styrelsen det vara en fördel att ytterligare personer med olika slag av kunskaper deltar i ärendenas behandling till ett antal av förslagsvis högst sju. Besluten bör enligt styrelsen fattas kollegialt med utslagsröst för verkschefen.

Oavsett om statistiska centralbyrån organiseras enligt delegationens förslag eller ej anser *Svenska arbetsgivareföreningen*, *Sveriges industriförbund* och *Industriens utredningsinstitut* att den administrative chefen bör ingå i verksledningen.

Arbetsmarknadsstyrelsen framhåller, att det med hänsyn till centralbyråns alltmer påtagliga ställning som serviceverk åt olika statliga myndigheter synes lämpligt, att denna erhåller en styrelse, vari några av dessa myndigheter blir representerade. I fall där endast en eller ett par statliga myndigheter är att betrakta som viktigare konsumenter anser styrelsen att särskilda arbetsgrupper bör inrättas med representanter för dessa myndigheter och för centralbyrån.

Delegationens förslag om inrättande av en särskild tjänst som produktionschef tillstyrkes av *statistiska centralbyrån* som anför:

Det måste anses uteslutet att verkschefen i en centraliserad organisation, där vidgad funktionell arbetsfördelning ställer ökade krav på teknisk sam-

ordning av produktionsprocessen, skall kunna få tid att engagera sig i den löpande verksamheten på samma sätt som för närvarande. En avlastning av vissa arbetsuppgifter måste ske och förslaget att åstadkomma detta genom införandet av en särskild tjänst som produktionschef synes erbjuda en möjlig lösning. I betänkandet preciseras endast några av produktionschefens arbetsuppgifter närmare, men till de övriga synes bl. a. kunna höra att handha den löpande samordningen mellan ämnes- och servicebyråer, att godkänna rapporter för tryckning, att slutgiltigt handlägga anställningar, befordringar och löneplaceringar m. m. för vissa lägre befattningar och mellangradstjänster, att besluta om vissa anskaffningar och utanordningar m. m.

Däremot avstyrkes förslaget om produktionschef av *socialstyrelsen* samt *Svenska arbetsgivareföreningen*, *Sveriges industriförbund* och *Industriens utredningsinstitut*, vilka samtliga föreslagit, att dennes funktion delas av flera avdelningschefer.

Även *statskontoret* avstyrker och anför i huvudsak följande:

Statskontoret anser det icke lämpligt, att definitiv ställning redan nu tas till de ämnesinriktade arbetsenheternas framtida utformning och antal. Statistikens centralisering är avsedd att åvägabrinda stordriftens och den funktionella specialiseringens fördelar. Det är således inte endast en fråga om ett utnyttjande av de möjligheter som elektronisk databehandling och andra tekniska hjälpmedel erbjuder utan även om en rationalisering av andra moment i statistikproduktionen. Någon närmare utredning härom har delegationen ej redovisat. Det torde icke heller vara möjligt att göra en sådan, förrän konsekvenserna av överarbetningarna av de olika arbetsrutinerna kan överblickas. Den omdaningsprocess som statistikproduktionen sålunda står inför i anslutning till den påbörjade centraliseringen torde därför kunna komma att bl. a. medföra, att nu föreslagen utformning av basorganisationen med ämnesbyråer efter en genomförd rationalisering behöver väsentligt omgestaltas. Den organisatoriska lösning man härvid kan komma att stanna inför kan med hänsyn bl. a. till kravet på statistikens integration innebära att antalet statistikproducerande enheter reduceras. En ökad grad av funktionell utformning av verksamheten kan även leda till samma resultat. Vid minskat antal enheter är det icke osannolikt att den samordnande ledningen kan utövas direkt av verkschefen och att särskild produktionschef sålunda icke kommer att erfordras. Att nu inrätta en befattning som chef för statistikproduktionen kan därför komma att verka hindrande vid de framtida slutliga ställningstagandena. Det är dock ej blott överväganden kring de framtida förhållandena som gjort att statskontoret ställer sig tveksamt till förslaget att en produktionschefstjänst inrättas, utan en mycket starkt bidragande orsak härtill är även den närmast förestående verksamhetens karaktär vid ämnesbyråerna. Under den stundande omställningsperioden torde den löpande verksamheten av naturliga skäl till att börja med fortgå i stort sett som tidigare, för att parallellt med denna den önskade rationaliseringen och samordningen av statistikproduktionen skall kunna förberedas. Behovet av samordning av den löpande verksamheten mellan ämnesbyråerna torde härvid ej vara särskilt accentuerat. I stället torde resurserna få sättas in på den planerade omdaningen och anpassningen av statistiken. Samordningen torde därvid huvudsakligen komma att avse statistikens utformning i det rationaliserade skicket. Sådana åtgärder som att med gemensam nomenklatur, integrerad databehandling, lämplig registervård m. m. söka effektivisera produktionen torde härvid vara aktuella.

Statskontoret ser därför den i dagens läge nödvändiga samordningen som ett delproblem rörande statistikens effektivisering. Denna senare verksamhet måste enligt statskontorets uppfattning falla helt inom ramen för ett planeringsorgans arbetsområde liksom rationaliseringsarbetet avseende verket i dess helhet. Härutinnan är statskontoret helt ense med delegationen. Något behov av särskild produktionschef torde av här anförda skäl f. n. ej föreligga, varför statskontoret avstyrker förslaget att sådan befattning nu inrättas.

Flertalet remissorgan — bland dem *statistiska centralbyrån* — har tillstyrkt delegationens förslag angående inrättande av en särskild planerings- och samordningsavdelning.

Svenska arbetsgivareföreningen, Sveriges industriförbund och Industriens utredningsinstitut framhåller, att, genom inrättandet av en sådan avdelning, lättare kan erhållas den överblick och den allsidiga planering, som är nödvändig vid en rationell och effektiv statistikproduktion. Dessa remissinstanser påpekar i sammanhanget att det är angeläget att avdelningen etablerar fasta former för samråd med forskningen samt understryker nödvändigheten av att uppgiftslämnarnas krav beaktas vid planeringen.

I planerings- och samordningsavdelningen bör enligt *statskontoret* ingå en högt kvalificerad befattningshavare, förslagsvis med lön högst i lönegrad B 4. Härigenom skulle möjlighet skapas för verkschefen att genom delegering av arbetsuppgifter erhålla avlastning i arbetsbördan. Det förhållandet att behovet av personal vid avdelningen sannolikt torde bli större under omlägningskedet än efter det att verksamheten stabiliserats bör enligt statskontoret beaktas vid val av anställningsform för ifrågasvarande personal. Statskontoret fäster vidare stor vikt vid att delegationen i fortsättningen med uppmärksamhet följer planerings- och samordningsavdelningens rationaliseringsarbete inom centralbyrån. En uttunning av ämnesavdelningarnas personalkader anses vara att förutse, allteftersom speciella moment skiljes ut från produktionsprocessen och sammanföres till gemensamma funktionellt inriktade enheter. Alla möjligheter att på ett rationellt sätt sammanföra de nuvarande ämnesavdelningarna till större enheter bör enligt statskontoret därvid tillvaratagas, inte minst utifrån målsättningen av statistikens integration till ett enhetligt statistiskt system.

Beträffande delegationens förslag till *byråindelning* ifrågasätter *LO* lämpligheten av den presenterade indelningen i åtta ämnesbyråer och anför:

Särskilt problematisk syns den föreslagna indelningen bli beträffande den tilltänkta byrån för arbetsmarknadsstatistik, där uppgiftslämnarna utgörs av så vitt skilda kategorier som jordbrukare, skogsföretag, industrier, handelsföretag, samfärdsföretag, offentliga institutioner, arbetsförmedlingar, fackförbund och enskilda arbetsgivare. Vid en särskild byrå för arbetsmarknadsstatistik kan man inte komma ifrån, att uppgiftslämnarna till denna byrås statistik samtidigt får att leverera uppgifter till tre eller fyra av de övriga sju byråerna. De i samband därmed uppkommande samordningsproblemen har tyvärr ej berörts i betänkandet men borde snarast lösas bl. a. för undvikande av kvalitativa brister i den framtida arbetsmarknadsstati-

stiken. LO förutsätter att tillfälle inom nära framtid ges att framlägga de synpunkter, som LO i dessa frågor har beträffande betydelsen av en arbetsmarknadsstatistik med en för samtliga arbetsmarknadssektorer konsekvent uppbyggnad.

Även verksamheten vid den föreslagna byrån för industristatistik syns komma att möta problem av motsvarande slag i och med att statistiken över industrins vinster föreslås bli förlagd till byrån för finansstatistik, statistiken över industrins råvaru- och färdigvarupriser bli förlagd till byrån för handel-, samfärdsel- och prisstatistik samt statistiken över industrins sysselsättning bli förlagd till byrån för arbetsmarknadsstatistik. Hur uppgiftslämnarnas och konsumenternas behov av en i verklig mening samordnad statistik för industrin skall kunna tillgodoses syns vanskligt att bedöma med ledning enbart av det nu framlagda materialet. LO förutsätter emellertid att dessa problem blir föremål för ytterligare överväganden under beaktande av konsumenternas önskemål om en väl täckande och entydig statistik. Sådana förhållanden som att t. ex. kommerskollegii nuvarande industristatistik ger helt andra och ibland motsägande data om sysselsättningsutvecklingen än socialstyrelsens nuvarande statistik för samma näringsgren bör självfallet undvikas för framtiden.

Statskontoret finner att bibliotek, arkiv och upplysningsavdelningen bör inordnas under kansliet, varvid tills vidare frågan om ändrad benämning på avdelningen bör anstå. Även delegationens förslag att kalla de nuvarande avdelningarna för »byråer» bör enligt statskontoret anstå till dess centralbyråns organisation slutgiltigt bestämts. Vidare framhålles, att ansvaret för arkivet — åtminstone till de delar vilka är av intresse för historisk och genealogisk forskning — bör kunna överföras på riksarkivet. Innan slutlig ställning tages till maskincentralens inordnande i centralbyråns organisation bör man enligt statskontoret avvakta kommitténs för maskinell databehandling betänkande.

Delegationens förslag i fråga om t j ä n s t e s t r u k t u r e n har tillstyrkts av statskontoret och — under förutsättning att tjänsternas lönegradsplacering inte försämras i förhållande till delegationens förslag — av statistiska centralbyrån. Även SACO förordar att det av delegationen föreslagna förslaget med rörliga högstlönetjänster under vissa förutsättningar skall prövas. SACO fortsätter:

Skälet härtill är främst att man även i fortsättningen måste räkna med en hård konkurrens med icke-statliga arbetsgivare om den kvalificerade personal, som erfordras inom statistikproduktion. Lönesystemet måste därför göras så flexibelt som möjligt och högstlönesystemet kan medverka härtill. Det är dock uppenbart att de svårigheter att rekrytera och bibehålla personal, som föreligger inom de stalliga statistikproducerande organen icke i första hand är en fråga om flexibilitet i lönesystemet utan ett utslag av det förhållandet att lönenivån generellt sett inom statlig verksamhet ligger för lågt i förhållande till den enskilda sektorn. En allmän lönehöjning är därför nödvändig.

En förutsättning för att ett högstlönesystem skall kunna utgöra ett acceptabelt alternativ till ett system med fasta ordinarie tjänster är enligt SACO:s mening att proportionen mellan genomgångstjänster och högre tjänster göres förmånlig. Det förslag till tjänsteförteckning som delegationen utformat är enligt SACO:s uppfattning icke tillfredsställande. Vid en första an-

blick ter sig delegationens förslag för budgetåret 1962/63 som en förbättring i förhållande till vad som nu gäller inom de av omorganisationen berörda verken. Denna förbättring är emellertid delvis skenbar.

SACO vill först erinra om att ett ackumulerat behov av flera högre befattningar förefinns inom de berörda verken. Som delegationen påpekar har det förhållandet att den ställiga statistikproduktionen sedan länge varit föremål för utredning medfört att man från statsmakternas sida förhållit sig avvaktande till myndigheternas och personalorganisationernas önskemål om förbättrade löneförhållanden. En förbättring är sålunda nödvändig redan av det skälet att den hittillsvarande eftersläpningen måste hämtas in.

Högstlönesystemet innesluter möjligheten att flera högsttjänster icke kommer att besättas i sin högsta lönegrad. En jämförelse med den nuvarande lönegradsstrukturen försvaras därför och kan strängt taget icke göras förrän tjänsterna har innehavare och lönen därigenom bestämts. I jämförelse med ett system med fasta lönegrader måste dock alltid lönegradsfördelningen i ett högstlönegradssystem ligga på en högre nivå för att förmånerna skall kunna anses likvärdiga. Hänsyn måste också tagas till att vikariats- och vikariatslöneförordnanden vid ett högstlönesystem ej kan förekomma tillnärmelsevis i den utsträckning som nu gäller i de verk, som berörs av omorganisationen.

SACO föreslår vidare, att — utöver de av delegationen föreslagna nio nya tjänsterna i högst Ae 26 — ytterligare sju sådana skall inrättas. Därjämte föreslås att förslagsvis ett tiotal tjänster i högst Ae 23 utbytes mot tjänster i Ae 24. SACO förordar vidare att möjligheter till kontraktsanställning öppnas inom det nya verket bl. a. för samhällsvetare.

TCO finner inte de skäl delegationen anfört för införande av ett högstlönesystem vid centralbyrån vara tillräckligt bärande. Kritik mot förslaget om tjänstestrukturen framföres även av *socialstyrelsen* samt *Svenska arbetsgivareföreningen*, *Sveriges industriförbund* och *Industriens utredningsinstitut*. De tre sistnämnda remissorganen finner förslaget obestämt och svåröverskådligt. En närmare precisering av arbetsuppgifter och befattningshavare anses ha varit möjlig, varvid en lönesättning av gängse typ hade varit naturlig.

I en reservation till statistiska centralbyråns remissutlåtande har vidare *byrådirektören J. C. Hammarberg* avstyrkt delegationens förslag i vad detta avser indragning av ordinarie tjänster i lönegrad 19 och högre samt generellt bemyndigande för centralbyrån att besluta om förflyttning till annan avdelning även av tjänst, till vars inrättande medel anvisats under förutsättning att tjänsten har visst innehåll.

I fråga om delegationens förslag till lönegradsplacering av speciella tjänster har synpunkter framförts i vissa remissyttranden.

Sålunda vidhåller *statistiska centralbyrån* sitt i statskrivelsen för budgetåret 1962/63 framförda förslag om en höjning av tjänsten som chef för byrån för jordbruksstatistik till B 3 under hänvisning bl. a. till att ytterligare utvidgningar av de objektiva skördeuppskattningarna planeras. Beträffande lönegradsplaceringen för cheftjänsterna vid byrån för rättsstatistik och vid administrativa byrån accepterar centralbyrån tills vidare delegationens för-

slag. Vidare föreslår centralbyrån att en tjänst som högst byrådirektör i Ae 24 inrättas vid vardera av de två ämnesbyråer som enligt delegationens förslag skall förestås av byrådirektör, varvid antalet tjänster som högst förste aktuarie i Ae 23 anses böra minskas med två. Slutligen föreslår centralbyrån i sammanhanget att ställföreträdararvode för verkschefen skall utgå även efter omorganisationen samt att dylika arvoden även skall utgå till ställföreträdarna för produktions- och planeringscheferna. Arvode föreslås även utgå om några byråchefer erhåller i permanent uppdrag att delta i handläggningen av verksärendena.

Även SACO förordar att tjänsten som chef för byrån för jordbruksstatistik uppflyttas till Bo 3. Samma uppflyttning bör enligt organisationen ske av tjänsten som chef för byrån för handels-, samfärdsel- och prisstatistik. Samtliga byråer bör enligt SACO därjämte förestås av en byråchef i lägst Bo 1. Denna sistnämnda uppfattning delas även av TCO och — utom i vad avser administrativa byrån — av byrådirektören hos statistiska centralbyrån S. V. Högborg, som på denna punkt reserverat sig mot centralbyråns utlåtande. Vidare har ävenledes i reservationer till centralbyråns utlåtande dels byråchefen K. Medin ansett att tjänsten som chef för administrativa byrån bör placeras i Bo 1, dels byrådirektören J. C. Hammarberg förordad inrättande av en förste aktuarietjänst i lönegrad 23 för möjliggörande av utbyggnad av kriminalstatistiken samt en uppflyttning av den ordinarie aktuarietjänsten vid äktenskapsregistret till lönegrad 21.

Beträffande tillsättningsförfarandet uttalar remissorganen allmänt önskemål om att tjänstetillsättningen sker i god tid före statistikens överflyttning. TCO, SACO och statistiska centralbyrån föreslår att en särskild nämnd eller kommitté inrättas för beredning av tillsättningsärendena. SACO förordar, att kommitténs ledamöter skall utgöras av representanter för samtliga verk, som är berörda av den nu aktuella omorganisationen. Statistiska centralbyrån föreslår, att Kungl. Maj:t tillsätter en nämnd, som ersätter centralbyråns plenum vid handläggningen av tillsättningsärendena. Nämndens arbete anses böra ledas av centralbyråns chef och handläggas enligt den för centralbyråns plenum gällande ordningen. Vid tillsättning av tjänst på viss byrå anses dennas chef böra beredas tillfälle närvara. Verket understryker betydelsen av att tjänstetillsättningen sker enligt allmänna verksstadgan och centralbyråns instruktion. Särskilda inskränkningar beträffande ansökningstid, klagorätt och dylikt synes sålunda inte böra göras.

Frågan om personalens vidareutbildning bör enligt SACO och TCO behandlas skyndsamt. TCO förordar, att ett speciellt organ för utbildningsfrågor inrättas. Organisationen finner vidare delegationens förslag om överförande av arbetsuppgifter från akademiskt utbildad personal till kanslister och biträdespersonal värt allt beaktande vid utformandet av statistikverkets organisation.

Statistiska centralbyrån förordar, att en del av de medel, som upptagits för anlåtande av vetenskaplig expertis, används för inrättande av en professur, knuten till det centrala statistikverket och en statistisk universitetsin-

stitution, vars innehavare — förutom att tjäna som allmän vetenskaplig rådgivare — även bl. a. skulle organisera vidareutbildning och praktikanttjänstgöring.

Konjunkturinstitutet framhåller, att institutets personal ständigt måste hålla sig väl förtrogen med den ekonomiska statistikens innehåll, kvalitet m. m. för att kunna sköta sina uppgifter på ett effektivt sätt. Institutet anför vidare:

Hittills har upplärningsprocessen helt naturligt varit integrerad med institutets nationalräkenskapsarbete. Vid en eventuell överföring av detta arbete till centralbyrån får man finna andra former för sådan utbildning, exempelvis att särskilda kurser anordnas för detta ändamål eller att eventuellt viss del av praktikanttjänstgöringen för institutets personal förläggs till centralbyrån. Vid avvägning av institutets resurser måste hänsyn tas till behovet av sådan personalutbildning liksom till de resurser som behövs för att kontinuerligt och aktivt följa utvecklingen inom den ekonomiska statistikens område. — Vidare måste möjligheter skapas för att en sådan utbildning praktiskt kan komma till stånd. Detta torde också vara helt i linje med beaktandets intentioner i fråga om vidareutbildning av personal.

Beträffande det av delegationen föreslagna programmet för särskilda undersökningar framhåller *statskontoret* att verket — med hänsyn till bristen på kvalificerade statistiker och ekonomer — inte kan tillstyrka en så betydande ökning av medelsanvisningen härför. Möjligheterna att i kostnadsbesparande syfte utsträcka anpassningsarbetet till en längre tidrymd bör enligt verket beaktas.

Statistiska centralbyrån, arbetsmarknadsstyrelsen och *SACO* understryker vikten av att ett akademikerregister kommer till stånd. *SACO* anför:

Inte minst i samband med arbetsmarknadsprognoser har det visat sig föreligga ett starkt behov av förteckningar över skilda utbildningsgrupper. Utan en noggrann kännedom om olika utbildningsgruppers storlek och sammansättning saknas möjlighet att utföra användbara prognoser. Varje arbetsmarknadsprognos måste därför föregås av en noggrann kartläggning av den utbildningsgrupp som prognosen avser. 1960 års folkräkning lämnar en enastående möjlighet att göra en sådan kartläggning för de grupper som har en särskilt lång utbildningstid. Med hjälp av statistiken över högre studier kan det sålunda upprättade registret successivt aktualiseras. Förutom att man härigenom sparar mycket arbete vid kommande prognosundersökningar kan genom registret undersökningar göras som det förutan ej vore praktiskt genomförbara.

Statistiska centralbyrån hemställer, att 25 000 kr. anvisas för färdigställande av programmering av den utvidgning av statistiken över högre studier, varom förslag framlagts av en kommitté inom universitetskanslersämbetet.

Beträffande statistikens inriktning och omfattning har ett flertal remissinstanser uttalat sig.

Svenska arbetsgivareföreningen, Sveriges industriförbund och *Industriens utredningsinstitut* påpekar det angelägna i att lager- och orderstati-

stik bygges ut liksom även att en förbättring av produktionsindex samt löne- och sysselsättningsstatistik kommer till stånd. Remissorganen framhåller därjämte att det är angeläget att alla möjligheter tillvaratages att lägga ned mindre väsentlig statistik med hänsyn främst till de kostnader som åsamkas uppgiftslämnande företag. Vidare anses det angeläget att det system för budgetering och löpande driftskontroll, som föreslagits av delegationen, snarast genomföres. Sistnämnda systems införande tillstyrkes även av *statskontoret*.

Kommerskollegium understryker angelägenheten av att såväl statsmyndigheternas som näringsföretagens och näringsorganisationernas intressen av att näringsstatistiken så snabbt som möjligt anpassas till utvecklingen inom näringslivet blir tillgodosedda, liksom också kraven på statistikens utformning efter nya ekonomiska och statistiska forskningsresultat.

I anslutning till de av delegationen framlagda förslagen beträffande överflyttningen av konsumentprisindex uttalar *socialstyrelsen* som sin åsikt att större resurser än för närvarande inte bör ägnas åt denna statistikgren.

Organiserandet av ett centralt och komplett företagsregister utgör enligt *Svenska arbetsgivareföreningen*, *Sveriges industriförbund* och *Industriens utredningsinstitut* en av statistiska centralbyråns viktigaste och mest brådskande uppgifter. Därjämte tillstyrker remissorganen att en total företagsräkning kommer till stånd. *Riksförsäkringsverket* har inte någon erinran mot att verkets arbetsgivaruppgifter i befintligt skick utnyttjas för uppläggandet av en stomme till ett företagsregister och för registrets framtida underhåll. Verket förutsätter då, att endast de uppgifter, som erfordras för avgiftsdebiteringen, efterfrågas på blanketterna samt att uppgifterna till företagsregistret får lämnas av verket på sådant sätt och vid sådan tid att debiteringsarbetet inte störes eller fördröjes. Verket erinrar om att i arbetsuppgifterna ingående tids- och löneuppgifter m. m. faller under bestämmelserna i lagen om inskränkningar i rätten att utbekomma allmänna handlingar, varför sekretessfrågan måste ägnas uppmärksamhet.

Vissa remissmyndigheter har framlagt synpunkter rörande publicerings- och informationsfrågor.

Sålunda anför *arbetsmarknadsstyrelsen*, att statistiken bör offentliggöras så snabbt som möjligt. Bearbetningsresultaten bör enligt styrelsen tillhandahållas konsumenterna så fort resultaten framkommer. Vidare bör fortlöpande sammanställningar av det slag som återfinnes exempelvis i Kommerciella meddelanden i vidgad omfattning publiceras av centralbyrån.

Statskontoret tillstyrker delegationens förslag rörande tidskrifterna och det statistiska trycket i övrigt, men uttrycker en förhoppning om att statistikens effektivisering framdeles också kommer att återspeglas i en bättre balans mellan kostnader för och intäkter av det statistiska trycket.

Kommerskollegium framhåller, att kollegium efter överföringen bör kunna räkna med att statistikverket beaktar önskemål om sådana specialsam-

manställningar m. m. som kollegium kan finna erforderliga för sin verksamhet. Kollegium uttalar i samband härmed att, om sådan service blir avgiftsbelagd, kollegium måste anvisas medel för ändamålet. Vidare framhålles, att kollegium överväger att hemställa om medel för tryckning av en tidskrift som efterföljare till de delar av Kommersiella meddelanden som inte är av statistisk karaktär.

Information om statistikens syfte och god service med uppgifter ur densamma finner *Svenska arbetsgivareföreningen*, *Sveriges industriförbund* och *Industriens utredningsinstitut* vara av väsentlig vikt för att god kvalitet hos primäruppgifterna skall erhållas och vara att föredraga framför uppgiftsskyldighet, som bör användas restriktivt. Liknande synpunkter framföres av *Konjunkturinstitutet*, som anför:

Enligt institutets uppfattning är en utbyggnad av konsumentupplysningen särskilt angelägen beträffande verksamheten vid maskincentralen. För institutets del kan man för framtiden förutse behov av att utnyttja maskinella metoder vid bearbetning och analys i betydligt större utsträckning än vad som hittills skett. Det är då viktigt att statistiska centralbyrån kan ställa lämplig personal till institutets — liksom andra institutioners och verks — förfogande för att lämna upplysningar om olika bearbetningsmetoders för- och nackdelar, ge hjälp vid planering m. m. Att maskincentralen skulle förfoga över tillräckliga personella resurser för att kunna lämna sådan service är bl. a. en förutsättning för att statliga organ skall kunna följa den i betänkandet givna uppmaningen att anlita den inom den statliga sektorn befintliga maskinparken.

Flera remissorgan betonar vikten av en nära kontakt mellan den statistikproducerande myndigheten, uppgiftslämnarna och konsumenterna. Sålunda förordar *LO*, *Svenska arbetsgivareföreningen*, *Sveriges industriförbund* och *Industriens utredningsinstitut* att fast organiserade former för ett sådant samarbete skapas. *SACO* förordar, att en undersökning av frågan snarast kommer till stånd. *Konjunkturinstitutet* anser, att huvudkonsumenterna av statistiken bör ges ett medinflytande när det gäller beslut rörande prioritering av olika statistikgrenar. Institutet fortsätter:

Denna verksamhet förutsätter att förslag utformas för en permanent form av registrering av konsumentönskemål. Institutet vill i detta sammanhang erinra om det förslag till kontaktform beträffande den ekonomiska statistikens utformning som framfördes i institutets remissyttrande över 1956 års statistikkommittés betänkande. I detta yttrande föreslogs att ett utskott för nationalräkenskaper och härmed sammanhängande statistikproduktion bildades med representanter från bl. a. statistiska centralbyrån, konjunkturinstitutet och finansdepartementets ekonomiska avdelning. Därest ett sådant utskott kunde ges en utformning som medgav att det fungerade smidigt och effektivt kunde det möjligen även utgöra ett organ dit frågor delegerades rörande den ekonomiska statistikens innehållsmässiga utformning och i samband därmed allokeringen av de resurser som ställs till förfogande för produktion av dylik statistik.

Socialstyrelsen och *kommerskollegium* har i sina yttranden behandlat vissa problem för de avlämnande verken i samband med statistikens överflyttning.

Socialstyrelsen fäster uppmärksamheten på, att styrelsens byrå för löne- och sysselsättningsstatistik under det sista år den kvarstannar inom styrelsen kan komma att försättas i en ohållbar personalsituation, då en stor del av den kvalificerade personalen väntas komma att söka sig till centralbyrån. Liknande synpunkter framföres även av *TCO*.

Socialstyrelsen anser vidare att delegationens förslag vad beträffar personalen för socialvårdsstatistiskt arbete innebär en alltför kraftig nedskärning. Styrelsen finner, att det bör finnas minst sex tjänstemän med akademisk utbildning för att avdelningen skall hinna med någonting utöver de rent löpande arbetsuppgifterna. En överflyttning även av socialvårdsstatistiken anser styrelsen inte heller vara någon tillfredsställande lösning. Denna bör i stället bibehållas som en självständig byrå inom socialstyrelsen. Såsom ett alternativ föreslår styrelsen därjämte att från styrelsens lagbyrå avskiljes en sektion för personal- och kameralärenden varvid socialvårdsstatistiken i stället kunde föras under denna byrå. Dock bör därvid för statistiken inrättas en särskild byrådirektörstjänst. Mot det sistnämnda alternativet har *byråchefen E. A. G. von Hofsten* reserverat sig.

Styrelsen har intet att erinra mot att styrelsens avlöningsanslag i enlighet med delegationens förslag minskas med 470 379 kr. Styrelsen ifrågasätter dock om någon arbetsminskning för administrationen kan ske under budgetåret 1962/63. Avlöningsanslaget bör enligt styrelsen kunna ytterligare minskas med endast 1 400 kr. till följd av att Statistisk information upphör vid 1962 års utgång. Vad omkostnadsanslaget beträffar motsätter sig styrelsen — med hänsyn till att styrelsen finner det nödvändigt att även i fortsättning- en få disponera de genom överflyttningen friställda lokalerna — den av delegationen föreslagna reduktionen med 3 700 kr. av delposten Bränsle, lyse och vatten samt att delposten Övriga expenser minskas med 6 900 kr. mer än styrelsen föreslagit. Mot den i övrigt föreslagna reduktionen har socialstyrelsen inte någon erinran.

Kommerskollegium framhåller, att betydande olägenheter föranletts av det förhållandet att förberedelsearbetena för överflyttningen av kollegii statistiska byrå kommit att förläggas till en tid då byrån belastats med extraordinärt arbete för omläggning av näringsstatistiken till nya varu- och branschnomenklaturer. Bl. a. har en stor eftersläpning uppkommit i arbetet. Kollegium anför vidare att byrån — med undantag av mindre lönegradshöjningar — praktiskt taget inte förstärkts sedan 1945 trots att dess verksamhet utvidgats. Kollegium finner det angeläget, att det belopp som kan erfordras för den på grund av statistikens utvidgning behövliga personalförstärkningen upptages under sådana anslagsposter att reguljära anställningsformer för denna personal kan användas. Kollegium anför även att det bör kunna förväntas, att centraliseringen skall medföra, att eftersläpningen skall kunna inhämtas utan uppskov samt att näringsstatistiken skall kunna offentliggöras väsentligt snabbare än som varit möjligt med de resurser som stått kollegium till buds.

Kommerskollegium finner det angeläget, att kollegium får tillgång till en

väl kvalificerad statistiker, vilken kan samråda med det centrala statistikverket rörande utformningen av för kollegium erforderlig statistik och andra hithörande frågor och som kan handha ledningen av inom kollegium förekommande särskilda statistiska undersökningar. Denne bör enligt verket erhålla en tjänst som byrådirektör i A 26.

Kostnaderna för den arbetsbelastning på kommerskollegii allmänna byrå som bortfaller genom överflyttningen av statistiska byrån finner kollegium vara betydligt mindre än vad delegationen beräknat. Det är enligt kollegium inte rimligt, att begränsa allmänna byråns personal utöver den minskning med två expeditionsvakter som kollegium föreslagit i sina petita. Kollegium vidhåller därför sitt förslag att kollegii avlöningsanslag minskas med 1 701 298 kr. Vad beträffar omkostnadsanslaget har delegationen helt avslutit sig till kollegii förslag.

Kollegium framhåller, att det är ytterst angeläget att de genom statistiska byråns överföring ledigblivna lokalerna i fastigheten Birger Jarls torg 5 i huvudsak får disponeras för tillgodoseende av kollegii lokalbehov. I fråga om överföringen av inventarier och maskiner m. m. förutsätter kollegium att de maskiner som anskaffats uteslutande för statistiska byrån överföres till statistikverket. De inventarier i övrigt som statistiska byrån disponerar anses böra överföras med undantag av en del äldre möbler o. d. som ingår i den värdefulla antika möbelsamling som kollegium handhar. Kollegium utgår från att statistiska byråns bibliotek får kvarbli hos kollegium. Byråns arkiv anses däremot böra överföras.

Kollegium berör i sitt yttrande även frågan om i vilken utsträckning kostnaderna för statistiska byråns verksamhet vid övergången skall utgå från kollegii anslag. Kollegium anser att i princip bör lönekostnaderna för personalen, omkostnaderna och kostnaderna för kollegii avdelning för hålkortsbearbetning bestridas från kollegii anslag i den mån de hänföra sig till tiden innan verksamheten överflyttas från kollegium. I fråga om fördelningen av tryckningskostnaderna för publikationerna anför kollegium följande.

Från den i kollegii omkostnadsanslag ingående anslagsposten till publikationstryck bestrides dels kostnaderna för de årspublikationer som utkommit från trycket före övergången eller som dessförinnan färdigställts så långt att endast häftning återstår samt dels beräknade kostnader för de sättnings- och tryckningsarbeten för andra årspublikationer som utförts före övergången. Tryckningskostnaderna för de statistiska månadspublikationerna samt för tidskriften Kommersiella Meddelanden bestrides från anslagsposten i den omfattning att beträffande var och en av dessa publikationer kostnaderna för tolv resp. vad Kommersiella Meddelanden och Ekonomisk Översikt beträffar elva häften komma att belasta anslagsposten för budgetåret 1961/62 och, därest överföringen av statistiska byrån till det centrala statistikverket skulle ske efter ingången av budgetåret 1962/63, kostnaderna för det antal häften som motsvarar det antal månader överflyttningen förskjutes in på sistnämnda budgetår gäldas från den för detta budgetår anvisade anslagsposten. Beträffande kvartalsstatistiken för handeln bör tryckningskostnaderna för fyra häften, såsom beräknats vid medelsanvisningen, bestridas från kollegii förutnämnda anslagspost för budgetåret 1961/62 och vid en

förskjutning av övergången bör en mot förskjutningen proportionell del av kostnaderna för tryckningen av de fyra kvartalshäftena gäldas från anslagsposten för budgetåret 1962/63. Det förutsattes härvid att medelsanvisningen till kollegium för sistnämnda budgetår, om statistiska byrån överföres till det centrala statistikverket vid en senare tidpunkt än budgetårets ingång, anpassas härefter.

Statskontoret och kommerskollegium tillstyrker delegationens förslag i fråga om tidpunkten för statistikens överföring.

Bland de övriga frågor som behandlats av remissorganen kan följande nämnas.

Konjunkturinstitutet har tagit upp »köproblemet» vid statistikproduktionen. Institutet anför:

Ur institutets synpunkt är det av fundamental betydelse att den för konjunkturanalysen behövliga statistiken kommer fram snabbt och på i förhand fixerade tidpunkter, vilket enligt institutets hittillsvarande erfarenhet i praktiken är svårt att uppnå. Institutet kan inte se att det genom den nu föreslagna centraliserade organisationen automatiskt skulle bli förbättringar i detta avseende. Snarare kan man befara att det i den nya större organisationen uppstår flaskhalsar som ökar svårigheterna i detta avseende. Institutet tar därför för givet att frågan om tidsbundna leveranser av statistik — speciellt av kortsiktig karaktär — beaktas i det fortsatta utredningsarbetet och att institutets intressen härvidlag tillgodoses. Institutet är av den uppfattningen att det problem som man här pekat på måste vara aktuellt för alla statistikkonsumenter, liksom även vid den interna planeringen inom statistiska centralbyrån.

Svenska arbetsgivareföreningen, Sveriges industriförbund och Industriens utredningsinstitut anser den av delegationen avsedda genomgången av gällande sekretessbestämmelser vara nödvändig, då dessa i vissa avsnitt inte är ändamålsenliga och därjämte ofta svårtolkade.

TCO, slutligen, anser att delegationen i sitt fortsatta arbete bör i fråga om den intermittenta verksamheten söka åstadkomma en jämnare sysselsättning för den med dessa arbetsuppgifter sysselsatta personalen.

IX. Departementschefen

Verksamheten på praktiskt taget alla områden inom det moderna samhället har behov av preciserade kvantitativa uppgifter om det aktuella läget, om inträffade förändringar och i många fall om planer och förväntningar. Sådana uppgifter erfordras som underlag dels för bedömning av ändamålsenligheten av tidigare vidtagna åtgärder, dels för prognoser av olika slag samt för nya beslut och åtgärder. Statistisk information är sålunda t. ex. av väsentlig betydelse för kommunerna i deras bebyggelseplanering, för statsmakterna vid utformningen av konjunkturpolitiken, vidareutvecklingen av socialpolitiken, avvägningen av skattesystemets utformning samt planeringen av utbildningsväsendet och sjukvården, för näringslivet i dess planering av investeringar och avsättning, för arbetsmarknadens parter etc.

Utan ett aktuellt, tillförlitligt och omfattande statistiskt underlag är en effektiv inriktning av verksamheten på ett flertal väsentliga områden svår eller omöjlig att uppnå.

I ett expanderande och av stark reformverksamhet präglat samhälle inträffar fortlöpande förändringar i behoven av statistiska uppgifter. Det är därför väsentligt att produktionen av statistik sker i sådana organisatoriska former att en snabb anpassning kan ske till de ständigt förändrade behoven. Statistik som inte följer med i utvecklingen utan stelnar i givna former kan leda till förlustbringande investeringar och även i övrigt mindre ändamålsenliga åtgärder.

Den statliga statistikproduktionen i Sverige är starkt decentraliserad, vilket sammanhänger med att den i stor utsträckning vuxit fram som en följd av att olika administrativa myndigheter haft behov av statistiska uppgifter för sin verksamhet. Sedan en fortlöpande statistikproduktion införts hos en myndighet har det legat nära till hands att dit förlägga även annan statistik med anknytning till den redan hos myndigheten befintliga. Härigenom har de administrativa och utredande verken och institutionerna kommit att handha huvuddelen av den existerande statistikproduktionen.

Det har vid olika tidpunkter ifrågasatts om den nuvarande organisationsformen är den mest ändamålsenliga. Ett antal utredningar har arbetat med denna fråga och anvisat olika vägar att få en förbättring till stånd. Den senaste utredningen, 1956 års statistikkommitté, föreslog en långtgående centralisering. Principbeslut om en sådan har också fattats av 1960 års riksdag (prop. 1960: 104; SU 84; rskr. 210). De huvudsakliga motiven för den beslutade centraliseringen är i korthet följande.

Centraliseringen underlättar organisatoriskt de för statistikens ändamålsenliga inriktning och utformning nödvändiga fasta kontakterna mellan producent, uppgiftslämnare och konsumenter samt en innehållsmässig samordning mellan olika statistikgrenar, vilken erfordras för att eliminera dubbelarbete och öka statistikens användbarhet för olika ändamål. Vidare medför centraliseringen självfallet, att det blir en bestämd myndighet som är ansvarig för statistiken. Härigenom undviks oklarhet om vem som bär huvudansvaret för ett visst statistikområde, något som vid en decentraliserad organisation kan verka hämmande på utvecklingen av statistiken och dess anpassning till nya behov och ändrade tekniska förutsättningar samt medföra en olycklig splittring av de för sådana arbeten erforderliga personella resurserna. Centraliseringen medför även stordriftens fördelar därigenom att till ett organ sammanföres arbetsuppgifter av sådan omfattning, att förutsättningar föreligger för ett effektivt utnyttjande av den specialiserade och kvalificerade personal — statistiker, systemmän etc. — som erfordras för utveckling och användning av moderna statistiska och andra metoder inom statistikproduktionen. Därtill kommer att en rationell användning av de moderna databehandlingsmaskinerna i den statistiska produktionsprocessen underlättas.

Jag vill i sammanhanget framhålla att statistikens sammanförande till en

myndighet inte omedelbart och i och för sig medför några nämnvärda rationaliseringsvinster. För att de potentiella möjligheterna till en effektivisering av verksamheten skall kunna förverkligas krävs särskilda insatser för rationalisering.

Förenämnda riksdagsbeslut innebär i huvudsak, att till statistiska centralbyrån skall överföras, under *budgetåret 1962/63* från kommerskollegium de arbetsuppgifter som nu åvilar dess statistiska byrå, från socialstyrelsen konsumentprisindex och arbetet med levnadskostnadsundersökningar samt från konjunkturinstitutet dess pris- och volymindex för utrikeshandeln, under *budgetåret 1963/64* de uppgifter som nu omhänderhas av socialstyrelsens byrå för löne- och sysselsättningsstatistik och arbetsmarknadsstyrelsens sysselsättningsstatistik samt under *budgetåren 1964/65 och 1965/66* den ytterligare statistiska verksamhet varom beslut senare kan komma att fattas. Vidare skall till centralbyrån förläggas framtida bostadsräkningar samt, i den mån de blir av mer permanent karaktär, sparundersökningar och konjunkturbarometrar. I sammanhanget må erinras om att den pågående försöksverksamheten med arbetskraftsundersökningar redan överförts till verket.

För att fördelarna med en centralisering skall kunna utnyttjas får inte koncentrationen av statistikproduktionen till statistiska centralbyrån bli för begränsad. Det erfordras, att statistiken i huvudsak förlägges till ett centralt statistikproducerande verk för att dessa fördelar skall kunna tillgodogöras fullt ut. Såsom jag framhöll i proposition 1960:104 bör därför till det centrala statistikverket överföras all statistik utom sådan, där ett mycket påtagligt samband mellan statistik och administrativ verksamhet motiverar, att förläggningen bibehålles. Denna förutsättning får vara vägledande för bedömningen av vilken statistik det kan bli fråga om att överföra budgetåren 1964/65 och 1965/66. Motsvarande gäller beträffande förläggningen av ny statistik. Vidare är det angeläget, att sådana statistiska data, som framkommer vid skilda administrativa rutiner, utformas och bearbetas ej endast med beaktande av de administrativa behoven utan även under hänsynstagande till de krav som den statistiska användningen ställer. En samordning i dessa avseenden är nödvändig för att kostnadskrävande dubbelarbete skall kunna undvikas såväl för de statliga myndigheterna som för uppgiftslämnarna.

I enlighet med riksdagens beslut inrättades delegationen för statistikfrågor den 1 juli 1960. Denna har till uppgift att i samverkan med berörda myndigheter planlägga den av riksdagen beslutade omläggningen av den statliga statistikproduktionen och att även i övrigt verka för en rationell sådan produktion samt att till Kungl. Maj:t inkomma med därav betingade förslag. Vid fullgörandet av sina uppgifter bör delegationen bland annat tillse, att statistikproduktionens inriktning och omfattning avväges med hänsyn till de aktuella behoven och att verksamheten inom den statliga statistikens olika grenar samordnas såväl inbördes som, i den utsträckning detta befinnes lämpligt, med den kommunala och enskilda statistikproduk-

tionen. Vidare har delegationen att främja den tekniska utvecklingen inom den statliga statistikproduktionen och utbildningen av personal för verksamheten samt att tillse att i övrigt möjligheterna till kostnadsänkande rationaliseringar tillvaratas. Bland delegationens arbetsuppgifter ingår även att ävägbringa en samordning av det statistiska trycket.

Delegationen har numera inkommit med förslag beträffande organisation och verksamhet vid statistiska centralbyrån budgetåret 1962/63. Förslaget omfattar en plan för den första etappen i den beslutade centraliseringen och därmed förknippade organisatoriska samt anslagsmässiga förändringar hos berörda verk under nästa budgetår.

Delegationen har inte nu tagit ställning till frågorna om de organisatoriska formerna för samordningen mellan statistiska centralbyrån och andra statistikproducerande myndigheter samt om utformningen av kontaktorgan för uppföljningen av förändringarna i konsumentbehoven på det statistiska området. I enlighet med vad jag anfört i proposition 104 till 1960 års riksdag har delegationen härvid utgått från att den själv tills vidare bör omhänderta dessa uppgifter. Den framtida utformningen av ifrågakvarande verksamhet får bli beroende av centraliseringens slutliga omfattning och de erfarenheter som vinnes under delegationens fortsatta arbete.

Delegationens organisationsplan för statistiska centralbyrån, vilken föreslås få bibehålla detta namn även i fortsättningen, omfattar förutom verkets nuvarande verksamhet även den statistikproduktion som enligt riksdagens beslut skall överföras till centralbyrån budgetåret 1962/63 från kommerskollegium, konjunkturinstitutet och socialstyrelsen. Ansvaret för den överförda statistiken föreslås övergå från avlämnande verk till centralbyrån från och med den 1 juli 1962.

Mot den föreslagna överföringstidpunkten har jag intet att erinra. Jag förutsätter emellertid i likhet med delegationen, att tidpunkten för flyttningen från avlämnande verk till det centrala statistikverket för varje berörd statistikgren avpassas så, att det löpande arbetet störes så litet som möjligt. Det bör ankomma på de berörda verken att i samråd med byggnadsstyrelsen planlägga flyttningarna.

Delegationens förslag till benämning på det centrala statistikverket har av flera remissinstanser ansetts mindre lämpligt, främst med hänsyn till att ett antal i verket ingående organisatoriska enheter föreslås i fortsättningen skola betecknas »byrå». Jag finner i likhet med delegationen, att detta förhållande inte utgör något hinder för att ämbetsverket bibehåller sitt nuvarande hävdvunna namn. Då härtill kommer, att detta väl motsvarar verkets framtida funktion och motsvarande benämning användes för de centrala statistikverken i ett flertal andra länder, tillstyrker jag, att ämbetsverket även i fortsättningen benämnes statistiska centralbyrån.

Den till statistiska centralbyrån samlade statistiska verksamheten föreslås av delegationen under nästa budgetår bli organiserad på sju ämnesbyråer, en maskincentral, ett utredningsinstitut och en dokumentationsbyrå, vilkas löpande verksamhet skall samordnas av en produktionschef, samt en administrativ byrå, motsvarande det nuvarande kansliet, jämte en

planerings- och samordningsavdelning med ställning som stabsorgan. Därjämte förutsattes folkbokföringsbyrån tills vidare komma att kvarligga inom verket.

Av de föreslagna sju ämnesbyråerna motsvarar fem i huvudsak centralbyråns nuvarande statistikproducerande avdelningar, och de övriga utgöres av en byrå för industristatistik och en för handels-, samfärdsel- och prisstatistik. Fördelningen har i huvudsak skett med utgångspunkt från den principen att statistik som grundar sig på data från en viss kategori uppgiftslämnare bör sammanföras inom en ämnesbyrå. Därutöver har i organisationsplanen preliminärt infogats en budgetåret 1963/64 tillkommande byrå för arbetsmarknadsstatistik till vilken skulle förläggas den statistik inom detta område som enligt riksdagens beslut då skall överföras till centralbyrån.

Delegationens förslag beträffande statistikproduktionens fördelning på ämnesbyråer har godtagits av remissinstanserna, ehuru i vissa fall med understrykande av att förslaget bör betraktas som ett provisorium. Tveksamhet har även uttryckts beträffande främst den planerade byrån för arbetsmarknadsstatistik.

Jag bedömer i likhet med delegationen som nödvändigt att centralbyrån har möjligheter att inom ramen för tilldelade resurser och tjänster anpassa organisationen av sin verksamhet efter ständigt ändrade förutsättningar i fråga om produktionsteknik och behov av statistisk information. Med hänvisning härtill och till vissa flexibilitetsfrämjande åtgärder, som jag i det följande föreslår, tillstyrker jag, att organisationsförslaget beträffande ämnesbyråerna under budgetåret 1962/63 genomföres. Till frågan om den organisatoriska formen för arbetsmarknadsstatistikens inlemmande i verket torde ställning få tagas då resultatet av delegationens pågående utredningsarbete på området föreligger.

I fråga om arbetsuppgifterna för de tre servicebyråerna — maskincentralen, utredningsinstitutet och dokumentationsbyrån — föreslår delegationen inga större förändringar. Utredningsinstitutets nuvarande arbetsuppgift som verkets expertorgan på stickprovsmetodikens område föreslås dock bli överförd till den nyinrättade planerings- och samordningsavdelningen, och ett på affärsmässig basis drivet offsettryckeri för verkets behov föreslås bli inrättat vid den administrativa byrån, varvid en mindre offsetanläggning vid maskincentralen kan slopas. En omfattande intern omorganisation föreslås däremot inom dokumentationsbyrån; detsamma gäller för övrigt även den administrativa byrån.

Delegationens förslag beträffande servicebyråernas organisation och funktioner har genomgående godtagits av remissinstanserna med undantag av statskontoret, som förordat att en sammanslagning av dokumentationsbyrån och den administrativa byrån till en byrå överväges. Jag finner de av statskontoret framförda synpunkterna vara värda beaktande och föreslår, att dokumentationsbyrån organisatoriskt inlemmas i den administrativa byrån som en särskild enhet. Förslaget om överförande från utredningsinsti-

tutet av uppgiften att vara verkets expertorgan på stickprovsmetodikens område kan jag tillstyrka. Jag finner vidare starka skäl tala för att enligt delegationens förslag maskincentralens offsetanläggning ersättes med ett för hela verkets behov avsett, på affärsmässig basis drivet offsettryckeri vid administrativa byrån. Jag tillstyrker sålunda, att det föreslagna offsettryckeriet inrättas. Härigenom uppnås en rationalisering av verkets publiceringsverksamhet och dessutom inte oväsentliga tidsvinster.

Planerings- och samordningsavdelningen utgör en fastare organiserad enhet för arbeten som tidigare bedrivits genom centralbyråns grupp för metod- och utvecklingsfrågor, av verkets systemmän samt med utnyttjande av bl. a. medel från anslaget för särskilda undersökningar. Arbetsuppgifterna består till stor del av rationaliseringsarbeten av olika slag. Verksamheten hänför sig till större och mer långsiktiga planeringsprojekt rörande omfattning och kvalitet hos olika grenar av centralbyråns statistiska verksamhet, till metodutveckling på såväl det rent statistiska området som i fråga om produktionstekniken samt till samordningen mellan de skilda statistikgrenar, som efter centraliseringen kommer att vara förlagda till verket.

Som jag inledningsvis framhållit är det av största vikt för att statistikproduktionen skall kunna uppfylla de berättigade krav som ställs på den i det moderna samhället, att tillräckliga resurser står till dess förfogande för planeringsverksamhet och utvecklingsarbeten. För att de rationaliseringar skall kunna komma till stånd, vilka varit ett väsentligt motiv för beslutet om centraliseringens genomförande, erfordras också investeringar i resurser av här ifrågakommande slag. I likhet med vad delegationen föreslagit med instämmande från remissinstanserna finner jag det därför nödvändigt, att verket ges permanenta resurser för planering och samordning samt rationalisering av sin verksamhet i andra avseenden. Jag tillstyrker sålunda delegationens förslag till inrättande av en planerings- och samordningsavdelning med av delegationen angivna arbetsuppgifter. Till frågan om personaluppsättningen vid avdelningen återkommer jag senare.

En tablå över den av mig förordade organisationen för statistiska centralbyrån under budgetåret 1962/63 torde såsom *bilaga* få fogas till detta protokoll.

Delegationens förslag till tjänste- och lönestruktur för verket har utformats i syfte att främja flexibiliteten i organisatoriskt hänseende. Beträffande ämnesbyråerna har sålunda i förslaget endast de ledande befattningarna, d. v. s. byråchef- och byrådirektörstjänster, knutits till bestämda byråer, medan för övriga tjänster endast det för samtliga dessa byråer sammanlagda antalet i varje lönegrad angivits. Detta medför, att verket får möjlighet att företaga de omflyttningar av tjänster och arbetsuppgifter mellan byråerna som i olika lägen bedömes vara motiverade ur effektivitetssynpunkt. I syfte att uppnå en smidig organisation har delegationen föreslagit, att högst-lönesystemet införes för större delen av den akademiska personalen.

Vissa remissinstanser har tillstyrkt och andra helt eller delvis avstyrkt delegationens förslag rörande principerna för tjänste- och lönestrukturen vid verket. Mot bakgrunden av vad jag tidigare anfört om den väsentliga betydelsen av organisatorisk smidighet i verkets uppbyggnad finner jag övervägande skäl tala för att endast cheftjänsterna skall vara fast knutna till respektive byrå eller avdelning samt för att ett högst-lönesystem införes.

I fråga om personalresurserna i den permanenta organisationen föreslår delegationen beträffande de arbetsuppgifter som från och med budgetåret 1962/63 kommer att vara förlagda till *ämnesbyråerna*, att anvisade medel för den del av arbetet med den objektiva skördeuppskattningen och skördeskadeskyddets administration, som utföres inom byrån för jordbruksstatistik, överföres från anslaget Kostnader i samband med permanent skördeskadeskydd till centralbyråns ordinarie anslag. Såsom förutsatts i årets statsverksproposition (IX ht., s. 88) torde den föreslagna överföringen böra genomföras. Jag tillstyrker sålunda detta förslag.

Med hänsyn till att den nuvarande elstatistiken och ekonomiska korttidsstatistiken inte motsvarar föreliggande behov föreslår delegationen en utvidgning av dessa statistikgrenar, som medför ett ökat personalbehov om åtta heltidstjänster och en halvtidstjänst. Utbyggnaden av den ekonomiska korttidsstatistiken planeras omfatta summarisk kvartalsstatistik över investeringar och lager i industrin och en första etapp avseende verkstadsindustrin i en mera omfattande och genomarbetad korttidsstatistik över produktion, order, lager m. m. I samband härmed bör enligt delegationen Industriens utredningsinstitutets beräkningar av produktionsvolymindex för industrin överlagas av centralbyrån och institutets orderstatistik för verkstadsindustrin blir överflödiga. Institutet avser därför att lägga ned dessa statistikgrenar under budgetåret 1962/63. I övrigt föreslår delegationen, att bilregisterarbetet tillföres en tjänst som förste aktuarie samt befolkningsregistret en halv kontorsbiträdestjänst. Å andra sidan inbesparas fem tjänster genom att permanenta personalresurser inte beräknats för arbetet med levnadskostnadsundersökningar och sju tjänster till följd av rationalisering av nuvarande verksamhet samt övergång till elektronisk databehandling. Sammantagna innebär delegationens förslag sålunda en personalminskning vid ämnesbyråerna på två heltidstjänster.

Delegationen föreslår vidare, att för vissa arbetsuppgifter, som nu åvilar akademiskt utbildad personal men som inte kräver denna kompetens, inrättas sammanlagt fyra och en halv kanslisttjänster i A 9—13 och att samtidigt härmed samma antal amanuensstjänster indrages. Delegationen framhåller, att det i vissa fall kan vara lämpligt att i dessa mellanlönegrader rekrytera personal med en viss speciell utbildning, exempelvis lantmästare för jordbruksstatistikens behov och handelstudenter för den ekonomiska statistikens.

Med hänsyn till den inriktning mot mer kvalificerade arbetsuppgifter för

såväl den akademiskt utbildade personalen som övrig personal, som enligt delegationens mening erfordras för att statistikproduktionen fortlöpande skall kunna anpassas till nya förutsättningar, samt med beaktande av marknadsmässiga förhållanden av olika slag föreslår delegationen tjänsteförändringar, vilka totalt medför en höjning av medelsbehovet för avlöningar till ämnesbyråernas personal på 80 000 kr.

Jag tillstyrker de av delegationen föreslagna riktlinjerna för ämnesbyråernas verksamhet budgetåret 1962/63. Vidare förordar jag i likhet med delegationen, att cheferna för byrån för jordbruksstatistik, byrån för industristatistik, byrån för handels-, samfärdsel- och prisstatistik, byrån för finansstatistik och byrån för befolkningsstatistik placeras som byråchefer i Bo 1. Vad beträffar byrån för rättsstatistik och byrån för undervisningsstatistik har delegationen föreslagit, att cheftjänsterna placeras i A 26 med en avlöningsförstärkning om 3 600 kr. per år. Jag föreslår, att även dessa tjänster placeras i B 1. Genom att viss oklarhet för närvarande råder om vilken omfattning den statistiska verksamheten vid dessa byråer kommer att få torde tjänsterna dock böra inrättas som extra.

Beträffande övriga tjänster i högre lönegrad vid ämnesbyråerna förordar jag inrättande av följande tjänster, nämligen tio tjänster som högst byrådirektör i Ae 26, sju som högst byrådirektör i Ae 24, 24 som högst förste aktuarie i Ae 23 och 13 amanuenslänster i reglerad befordringsgång. Beträffande högst byrådirektörstjänsterna i Ae 26 har jag därvid räknat med att av dessa placeras till en början tre på byrån för jordbruksstatistik, tre på byrån för industristatistik, två på byrån för handels-, samfärdsel- och prisstatistik, en på byrån för finansstatistik och en på byrån för befolkningsstatistik. Mitt förslag innebär bl. a., att samtliga av delegationen föreslagna förste aktuarietjänster i Ae 21 ersättes med högst-tjänster i Ae 23. Jag vill dock i detta sammanhang betona vikten av att den flexibilitet som ligger i högst-lönesystemet också utnyttjas genom att inte högst-lönegraden genomgående tillämpas. — I det följande återkommer jag till tjänsterna i nu ej berörda lönegrader.

Beträffande personalen vid *folkbokföringsbyrån* förordar jag i likhet med delegationen, att en tjänst som förste byråsekreterare i Ao 23 höjes till byrådirektörstjänst i Ao 24 och att en tjänst som förste byråsekreterare i Ag 21 extra-ordinariesättes. Därutöver förordar jag, att två kontoristtjänster i A 9 ändras till tjänster som kansliskrivare i A 10. Jag vill i detta sammanhang erinra om att Kungl. Maj:t i årets statsverksproposition (X ht., s. 252) föreslagit, att handläggningen av namnären den från och med budgetåret 1962/63 skall överföras till patent- och registreringsverket. Jag har därför avräknat kostnaderna för denna verksamhet i mitt staföförslag för statistiska centralbyrån för nämnda budgetår.

I fråga om *maskincentralen* och *utredningsinstitutet* innebär delegationens förslag, som jag förut angivit, inga större förändringar. Såsom delegationen föreslagit torde cheferna för dessa servicebyråer böra placeras som byrå-

chefer i Be 1, vilket innebär en uppflyttning av chefstjänsten vid institutet från Ae 26.

För den *administrativa byrån* förordar delegationen en kraftig upprustning. Byråns verksamhet föreslås bli organiserad på en sektion för inre tjänster och en ekonomisektion samt med två från sektionerna fristående förste byråsekreterartjänster i A 21, varav en för organisationsärenden och en för personalärenden. Upprustningen betingas främst av nuvarande underdimensionering och nytillkommande arbetsuppgifter för budgetering och driftkontroll. Därutöver ingår kostnaderna för en omläggning av driften av telefonväxeln i den fastighet i vilken verket är inrymt.

Beträffande dokumentationsenheten, som jag i det föregående förordat skola ingå i den administrativa byrån, innebär delegationens förslag, att den organiseras på fyra sektioner, nämligen bibliotek, arkiv, redaktion och informationssektion. Till den sistnämnda föreslås bli knuten en särskild statistikerservice, avsedd att mot ersättning tillhandahålla konsumenterna specialbearbetningar av bl. a. verkets statistik. I samband med omorganisationen föreslås en upprustning av enhetens personella resurser, huvudsakligen till följd av underdimensionering i nuläget. Totalt innebär delegationens förslag en utökning vid den administrativa byrån inklusive dokumentationsenheten med sex tjänster i högre lönegrad och 23 biträdestjänster. Härav betingas 15 1/2 tjänster av överflyttningar från avlämnande verk. Sålunda föreslås en nettoförstärkning med 13 1/2 tjänster. I detta sammanhang vill jag framhålla, att de båda avdelningar i statistiska centralbyråns nuvarande organisation som bildar den nya administrativa byrån varit underdimensionerade främst till följd av att personalförstärkningar inte medgivits under senare år i avvaktan på omorganisationen av statistikproduktionen.

Delegationen har föreslagit, att chefen för administrativa byrån provisoriskt placeras i Ag 26, emedan man ansett sig inte nu kunna överblicka, vilken betydelse budgeteringen och driftkontrollen kommer att få. Med hänsyn till den omfattning byråns verksamhet får genom omorganisationen, och inte minst genom att dokumentationsenheten enligt mitt förslag kommer att ingå i byrån, förordar jag att denna förestås av en byråchef i B 1. Tills vidare torde tjänsten böra inrättas som extra, främst med hänsyn till att budgeteringens och driftkontrollens framtida betydelse inte nu kan överblickas.

Jag kan tillstyrka den av delegationen föreslagna omorganisationen av såväl byråns administrativa verksamhet som av dokumentationsenheten. Härvid förutsätter jag, att statistikerservicen kommer att bedrivas så, att den framdeles ger åtminstone full kostnadsläckning för den därmed förknippade servicen till konsumenterna. Chefen för dokumentationsenheten bör vara högst byrådirektör i Ae 26, och beträffande övriga tjänster i högre lönegrad vid byrån förordar jag inrättande av följande tjänster, nämligen en tjänst som högst byrådirektör i Ae 24 och en i högst Ag 24, en som bibliotekarie i Ae 23, en som högst förste byråintendent i Ae 23, tre som högst förste byråsekreterare i Ae 23 och en i högst Ag 23, en som bibliotekarie i

Ae 21 och en och en halv amanuens tjänster i reglerad befordringsgång. Delegationen har därutöver föreslagit en arkivarie i Ae 23 och en förste byråsekreterare i Ae 21 för organisationsärenden. Dessa båda tjänster har jag sålunda inte tillstyrkt.

Beträffande biträdespersonalen vid denna byrå och ämnesbyråerna beräknar jag gemensamt en bokhållare i Ag 15, 15 kanslister i Af 9—Ae 13, en förste biblioteksassistent i Ao 13, en kontorsskrivare i Ae 13, sju förste kansliskrivare i A 12, till en början fördelade med en på varje ämnesbyrå, en arkivassistent i A 11, tio kansliskrivare i A 10, en materialförvaltare i A 10, en förste expeditionsvakt i A 9, en förste telefonist i A 9, 27 1/2 kontorister i A 9, 74 1/2 kanslibiträden i A 7, nio expeditionsvakter i A 7 i stället för tio enligt delegationens förslag, två telefonister i A 7 samt 100 1/2 kontorsbiträden i reglerad befordringsgång.

Jag övergår nu till att behandla frågan om personalresurser för *planerings- och samordningsavdelningen*. Delegationen föreslår vid avdelningen följande tjänster, nämligen en som planeringschef i Bp 4, två som högst byråchef i Be 1, tre som högst byrådirektör i Ae 26, nio som högst förste aktuarie i Ae 23, varav fyra systemmän och en för arbete på nationalräkenskapernas område, en som förste aktuarie i Ae 21, en amanuens tjänst samt medel för viss fast anställd biträdespersonal. Vidare föreslår delegationen, att under avlöningsanslaget inräknas ett belopp om 172 000 kr. för anställning av expertis vid avdelningen mot arvode och i extra tjänster. Denna kombination av extra ordinarie anställning och mer tillfälliga anställningsformer föreslås för att underlätta rekryteringen av erforderliga specialister.

Medel för anställning av extra personal har stått till förfogande under statistiska centralbyråns expertisanslag och anslag till särskilda undersökningar samt under anslagsposten till tillfällig personal i kommerskollegiets stat. Delegationen föreslår, att anslagsposten Ersättning till expertis, som budgetåret 1961/62 beräknats till 260 000 kr., utgår i samband med att planerings- och samordningsavdelningen inrättas och att från anslaget till särskilda undersökningar, till vilket enligt delegationens förslag skall överföras huvuddelen av kommerskollegiets anslag till tillfällig personal, avräknas 294 000 kr. Ett bifall till delegationens förslag kan under dessa omständigheter sägas innebära en måttlig kostnadsökning.

De remissinstanser som berört frågan om inrättandet av en planerings- och samordningsavdelning vid statistiska centralbyrån har understrukit behovet av att verket tilldelas resurser av här ifrågavarande slag och har i intet fall rest invändningar mot delegationens förslag till medelsanvisning. I det föregående har jag tillstyrkt, att en särskild planerings- och samordningsavdelning inrättas vid verket för att tillvarataga centraliseringens möjligheter till en mer effektiv och kostnadsbesparande statistikproduktion. Emellertid är jag inte beredd att tillstyrka införande av extra ordinarie tjänster i den utsträckning delegationen föreslagit. Jag förordar sålunda inrättande av en tjänst som avdelningsdirektör i Be 1, två som högst byrådirektör i Ae 26, åtta som högst förste aktuarie i Ae 23 (varav fyra systemmän för arbeten i samband med utnyttjandet av elektronisk databehand-

ling i statistikproduktionen och en för arbeten på nationalräkenskapernas område) och en amanuens. En särskild tjänst som planeringschef är jag inte beredd att tillstyrka och återkommer till motiven härför vid min behandling av delegationens förslag till verksledningens utformning. För expertpersonal i övrigt vid avdelningen samt för biträdespersonal beräknar jag under avlöningsanslaget 300 000 kr.

Beträffande *verksledningen* har delegationen inte nu lämnat något definitivt förslag. Som jag inledningsvis framhållit har delegationen härvid utgått från att den själv tills vidare bör bevaka samordningsfrågorna i stort. Framtida förslag till lösning av hithörande problem får bli beroende av centraliseringens slutliga omfattning och de erfarenheter som kan vinnas vid delegationens fortsatta arbete.

För närvarande utgöres statistiska centralbyråns verksledning av verkschefen jämte alla chefer för organisatoriskt fristående permanenta enheter. Denna verksledning, som för närvarande har elva ledamöter, skulle med bibehållande av nuvarande konstruktion budgetåret 1962/63 utökas till femton. Delegationen bedömer en sådan verksledning vara alltför tungrodd och förordar i stället som ett provisorium en verksledning bestående av verkschefen samt planeringschefen och den tidigare nämnde produktionschefen. Beträffande vissa frågor föreslås även chefen för folkbokföringsbyrån ingå i verksledningen. Verkschefen förutsättes liksom hittills bli ensam beslutande med i verksstadgans 23—26 §§ angivna undantag.

Frågan om verksledningens utformning sammanhänger nära med ställningstagandet till ett inrättande av de två nya chefstjänsterna. Mot den föreslagna befattningen som planeringschef har invändningar inte rests från remissinstansernas sida. Beträffande tjänsten som produktionschef har uppfattningarna däremot varit delade. Delegationen avser, att produktionschefen skall ha till uppgift att leda tids- och kostnadsplaneringen av den löpande driften samt medverka i planeringen av verksamheten under det närmast följande budgetåret. I anslutning härtill skall han vidare samordna de producerande enheternas löpande verksamhet och tillse att denna bedrivs rationellt på kort sikt. Vissa remissinstanser har ansett de angivna arbetsuppgifterna vara av sådan omfattning att det fordras mer än en tjänsteman för att handha dem och förordat att ämnes- och servicebyråerna sammanförs i grupper, var och en ledd av en avdelningschef med de funktioner inom sitt område som produktionschefen enligt delegationens förslag skulle ha för samtliga. Statskontoret anser däremot, att det i nuläget inte finns tillräcklig anledning att inrätta produktionschefstjänsten; de med denna förknippade arbetsuppgifterna föreslås bli fördelade mellan verkschefen samt planerings- och samordningsavdelningen.

Jag finner det nödvändigt, att verkschefen avlastas vissa av sina nuvarande arbetsuppgifter. Jag är därför beredd att tillstyrka delegationens förslag i så måtto, att jag förordar att en av de båda nya chefstjänsterna inrättas. Eftersom det under alla omständigheter måste bli en central arbetsuppgift för verkschefen att leda verkets långsiktiga planeringsarbete i olika av-

scenden, finner jag det lämpligt, att centralbyrån tillföres en tjänst för avlastning från verkschefen av vissa arbetsuppgifter i samband med den löpande verksamheten. Jag förordar därför, att en tjänst som produktionschef inrättas. Denna bör placeras i lönegrad Be 3. Beträffande maskincentralen vill jag framhålla, att dess slutliga placering inom statsförvaltningen blir beroende av de åtgärder statsmakterna kan komma att vidtaga med anledning av databehandlingskommitténs snart föreliggande förslag. Med hänsyn härtill bör maskincentralen inlemmas i statistiska centralbyråns organisation på samma sätt som folkbokföringsbyrån och sålunda direkt underställas verkschefen. Denne bör dock kunna till produktionschefen delegera samordningen mellan verksamheten vid maskincentralen och centralbyråns statistikproduktion i övrigt.

Remissinstanserna har i allmänhet lämnat delegationens förslag till den provisoriska verksledningens utformning utan erinran, bortsett från de modifieringar som följer av de berörda avvikande uppfattningarna beträffande produktionschefstjänsten. Statistiska centralbyrån anser dock, att samtliga chefer för byrå bör ingå i verksledningen vid behandlingen av viktigare frågor, socialstyrelsen föreslår, att verksledningen ges kollegial form, och Svenska arbetsgivareföreningen, Sveriges industriförbund samt Industriens utredningsinstitut förordar, att i verksledningen skall ingå även chefen för administrativa byrån.

Jag finner i likhet med delegationen, att frågan om verksledningen för centralbyrån för närvarande inte bör lösas definitivt. Jag kan tillstyrka en provisorisk konstruktion utformad i huvudsak enligt av delegationen föreslagna principer. Liksom flera remissinstanser finner jag, att i verksledningen bör ingå även chefen för den administrativa byrån. Jag förordar sålunda en verksledning omfattande, förutom verkschefen som ensam beslutande med i 23—26 §§ verksstadgan angivna undantag, produktionschefen och chefen för administrativa byrån. Beträffande frågor av gemensam betydelse för statistikproduktionen och folkbokföringen och i gemensamma frågor rörande verkets personal, administration och anslagsbehov förordar jag, att även chefen för folkbokföringsbyrån ingår i verksledningen. Med hänvisning till vad jag i det föregående anfört rörande maskincentralens ställning i organisationen förordar jag vidare, att chefen för denna skall ingå i verksledningen vid behandlingen av frågor av sistnämnda slag och frågor av gemensam betydelse för statistikproduktionen och maskincentralen. Jag förordar vidare, att produktionschefen skall vara verkschefens ställföreträdare och att till produktionschefens ställföreträdare skall utses en av ämnesbyråcheferna. Till verkschefens ställföreträdare bör liksom hittills utgå ett arvode om 1 800 kr. per år.

Mot den nu föreslagna lönegradsplaceringen av tjänsterna i statistiska centralbyrån har vederbörande personalorganisationer förklarat sig inte ha någon erinran.

Delegationen föreslår vidare, att under avlöningsanslaget beräknas ett belopp om 123 000 kr. för tillfälliga personalförstärkningar

m. m. för vissa regelbundet med längre tids mellanrum än ett år återkommande statistiska bearbetningar, för arvode till en medicinsk expert som erfordras vid bearbetningen av materialet för dödsorsaksstatistiken samt för vissa engångsarbeten huvudsakligen sammanhängande med centraliseringen budgetåret 1962/63. De intermittenta arbetsuppgifter det här är fråga om utgöres av en för var tredje tvåårsperiod återkommande utvidgad bearbetning av processtatistiken, forcerad bearbetning av fastighetsprisstatistiken som förberedelse till 1964 års allmänna fastighetstaxering samt en varl femte år utarbetad statistik beträffande samtliga personer som avlägger studentexamen eller motsvarande. Jag tillstyrker, att det äskade beloppet ställes till centralbyråns förfogande.

Jag övergår nu till att behandla delegationens förslag till omkostnadsanslag för den till statistiska centralbyrån förlagda verksamheten.

Delegationen beräknar en höjning av anslagsbeloppet med 870 000 kr. vara erforderlig för utgiftsstegringar av automatisk natur betingade huvudsakligen av ökade lokalutrymmen, tillväxt i det statistiska materialet i den löpande verksamheten, intermittent statistik som belastar anslaget för budgetåret 1962/63 bortsett från folk- och jordbruksräkningarna, övergång till bearbetningar med elektroniska datamaskiner samt för täckning av kostnaderna för från kommerskollegiets hålkortssektion överförda maskinbearbetningar. Jag kan godtaga delegationens förslag i denna del.

Delegationen föreslår vidare på grundval av en av dåvarande statens organisationsnämnd företagen utredning, att bearbetningen av utrikeshandelsstatistiken skall överföras från tullverket till statistiska centralbyråns maskincentral och att denna statistik skall bearbetas på elektroniska datamaskiner. Härmed är förknippat dels engångskostnader om 200 000 kr., dels löpande bearbetningskostnader om 225 000 kr. Vad beträffar engångskostnaderna avser dessa utgifter för system- och programmeringsarbete m. m. i samband med övergången till elektronisk databehandling. I detta sammanhang vill jag framhålla, att dylika kostnader är ofrånkomliga då sådan automation införes. Utöver de omedelbara vinsterna vid övergången i form av förbättrad kvalitet och tidsvinster vid bearbetningen kan den på sikt beräknas medföra vissa kostnadsbesparingar. De löpande kostnaderna kommer från och med budgetåret 1963/64 att motvägas av kostnadsminskningar hos tullverket. Innan en överföring till centralbyråns maskincentral helt genomförts kan det bli nödvändigt att placera vissa maskinbearbetningar hos utomstående serviceföretag beroende på att tullverkets maskinutrustning är starkt försliten. I årets statsverksproposition har jag därför tillstyrkt av generaltullstyrelsen i statskrivelsen för budgetåret 1962/63 framlagt förslag om ett belopp för detta ändamål om 40 000 kr. I konsekvens härmed tillstyrker jag delegationens förslag på denna punkt.

För förbättringar av befolkningsstatistiken, främst genom utökade regionala redovisningar, och av kriminalstatistiken samt för hälsokontroll föreslår delegationen anslagshöjningar på sammanlagt 196 000 kr., varav för

hälsokontrollen 21 000 kr. Vidare har statistiska centralbyrån i sitt remissyttrande över delegationens förslag hemställt om 25 000 kr. för programmering av utvidgad statistik över högre studier utformad enligt förslag av en kommitté inom universitetskanslersämbetet. Jag biträder inte förslaget om en hälsokontroll. De av delegationen föreslagna medlen för förbättringar av statistiken kan jag däremot tillstyrka. Den nyss berörda utvidgningen av statistiken över högre studier har ännu inte slutbehandlats inom berörda instanser, varför jag avstyrker verkets hemställan om medel för programmering av denna utvidgade statistik.

Utöver de förut nämnda engångskostnaderna för införande av elektronisk databehandling av utrikeshandelsstatistiken föreslår delegationen ett engångsbelopp på 418 000 kr. under omkostnadsanslaget. Av detta belopp utgör 233 000 kr. flyttningskostnader m. m. vid centraliseringen till statistiska centralbyrån. Beloppet i övrigt hänför sig huvudsakligen till kostnaderna för anskaffning av en ny telefonväxel till verket, 119 000 kr., samt utbyte av förslitna kontorsmaskiner och anskaffning av en bokföringsmaskin. Jag tillstyrker, att det begärda engångsbeloppet ställes till centralbyråns förfogande.

Mot bakgrunden av det anförda beräknar jag de i centralbyråns omkostnadsstat upptagna posterna till följande belopp, nämligen Sjukvård m. m. 33 200 kr., Reseersättningar 11 500 kr., Expenser 1 027 800 kr., därav Bränsle, lyse, vatten 66 000 kr. och Övriga expenser 961 800 kr., varav 346 500 kr. engångskostnader, Publikationstryck 930 300 kr. samt Övriga utgifter 2 637 300 kr., därav Bibliotekets underhåll 17 000 kr., Ersättning till maskincentralen för maskinbearbetningar 1 786 000 kr., Ersättning till utredningsinstitutet för intervjuundersökningar 715 000 kr. och Kostnader för ny telefonväxel 119 300 kr.

Delegationen föreslår, att under anslaget till särskilda undersökningar anvisas i runt tal 320 000 kr. för statistiska arbeten med omedelbar eller nära anknytning till befolkningsstatistikens område. Av detta belopp hänför sig 120 000 kr. till en komplettering av befolkningsregistret med uppgifter för tidigare år, varigenom utvecklingen beträffande i registret ingående demografiska och ekonomiska uppgifter kan belysas. Resterande 200 000 kr. avser arbeten som kan sägas utgöra ett fullföljande av 1960 års folkräkning med vissa specialbearbetningar. Jag tillstyrker ett belopp om 200 000 kr. för sistnämnda arbeten och förordar att den föreslagna kompletteringen av befolkningsregistret får anstå.

Delegationen föreslår vidare, att 400 000 kr. ställes till centralbyråns förfogande för arbeten med upprättandet av ett centralt register över företag med anställd arbetskraft och för förarbeten till att utsträcka detta register till att omfatta även företag utan anställd arbetskraft. I vårt land finns för närvarande inte något centralt och komplett register över alla företag. Detta förhållande har framtvingat kostnadskrävande dubbelarbete, och det har i mycket hög grad hämmat utvecklingen av den svenska näringsstatistiken. På många punkter motsvarar denna för närvarande inte väsentliga behov av statistisk information i ett modernt industrialiserat samhälle och är också

delvis föråldrad i statistiskt-tekniskt avseende. I likhet med de remissinstanser som berört denna fråga finner jag det därför nödvändigt, att ett centralt och komplett företagsregister inrättas snarast möjligt, och tillstyrker sålunda, att 400 000 kr. anvisas för arbeten på området under budgetåret 1962/63. Med hänsyn till registrets stora betydelse som hjälpmedel vid en förbättring och rationalisering av näringsstatistiken och till nödvändigheten av att det blir komplett för att effektivt kunna utnyttjas för dessa ändamål torde uppgiftsplikt böra stadgas för de uppgifter som kan komma att visa sig nödvändiga för registrets förande.

För utredningsarbete rörande en eventuell kommande företagsräkning föreslår delegationen ett belopp på 40 000 kr. I sitt remissyttrande har Svenska arbetsgivareföreningen, Sveriges industriförbund och Industriens utredningsinstitut uttalat sig för att en sådan räkning kommer till stånd. Emellertid kan frågan om en företagsräkning komma i ett nytt läge då ett fullständigt företagsregister upprättas. Det är då tveksamt om de konsumentbehov, som en företagsräkning skulle tillgodose, inte på andra vägar — åtminstone i huvudsak— skulle kunna tillfredsställas till lägre kostnad för såväl statsverket som företagen. Det torde få ankomma på delegationen för statistikfrågor och statistiska centralbyrån att gemensamt utreda dessa frågor med utnyttjande av de resurser som enligt mina tidigare förslag kommer att stå till deras förfogande budgetåret 1962/63. Jag beräknar sålunda inga särskilda medel för detta ändamål.

Delegationen har föreslagit, att under anslaget till särskilda undersökningar upptages ytterligare i runt tal 450 000 kr. för angelägna behov av statistisk information, vilka successivt blivit allt mer trängande och inte beräknats kunna tillgodoses inom ramen för de permanenta resurser delegationen föreslagit skola tilldelas statistiska centralbyrån. Här avses bl. a. arbeten i samband med en utbyggnad av den ekonomiska korttidsstatistiken med kvartalsvisa uppgifter om investeringar, order och lager etc. Det är dessutom fråga om införande av en statistik över byggnads- och anläggningsverksamhet, vilken blir allt angelägnare ju längre liberaliseringen av regleringarna på detta område fortskrider. Medlen är i övrigt bl. a. avsedda för inhämtning av de betydande arbetsbalanser på industristatistikens område som uppstått i samband med de nomenklaturömläggningar vilka blivit nödvändiga vid införandet av den nya internationella varunomenklaturen, modernisering av industriproduktionsvolymindex, som i vissa avseenden är starkt föråldrad samt slutligen en systematisk samordning av prisindexerna för olika led i produktionen, avsedd att underlätta analysen av prisförändringarna. Jag vill här framhålla, att stora delar av denna statistik är betydelsefull som underlag vid bedömningar på den ekonomiska politikens område. Jag tillstyrker därför, att de föreslagna arbetena kommer till stånd huvudsakligen i den omfattning som delegationen föreslagit och beräknar för ändamålen ett belopp om 400 000 kr.

Mot bakgrund av det anförda förordar jag, att anslaget till särskilda un-

dersökningar upptages till 1 000 000 kr. Det torde liksom tidigare böra ankomma på Kungl. Maj:t att sedermera efter förslag av centralbyrån fastställa dispositionsplan för anslaget.

Delegationen föreslår två nya anslag till statistiska centralbyrån, nämligen ett förslagsanslag till kostnader för offsettryck på 1 000 kr. och ett reservationsanslag till utrustning av offsettryckeri på 125 000 kr. Vid mitt ställningstagande till administrativa byråns organisation och verksamhet har jag tillstyrkt inrättandet av ett offsettryckeri vid verket. I anslutning härtill tillstyrker jag de båda föreslagna anslagen. Jag förutsätter därvid, att ytterligare medel till utrustning inte behöver anvisas efter budgetåret 1962/63. Kostnaderna för sådant tryck som framställes vid offsettryckeriet för centralbyråns räkning torde böra bestridas från verkets omkostnadsanslag.

Beträffande de avlämnande verken, kommerskollegium och socialstyrelsen, föreslår delegationen, att avlönings- och omkostnadsanslagen minskas med kostnaderna för till statistiska centralbyrån överförd statistisk verksamhet. I runda tal uppgår denna anslagsminskning för kommerskollegium till 2 240 000 kr. och för socialstyrelsen till 660 000 kr. Vidare har delegationen i sina kalkyler avräknat respektive verks administrationskostnader för den överförda verksamheten. Dessa har av delegationen uppskattats till 80 000 kr. för kommerskollegium och 20 000 kr. för socialstyrelsen. För den åtminstone tills vidare hos socialstyrelsen kvarliggande socialvårdsstatistiken har delegationen föreslagit indragning av en amanuensstjänst. Delegationen föreslår vidare som ett provisorium, att socialvårdsstatistiken bildar en fristående sektion inom styrelsen med en förste aktuarie i A 23 som chef.

Cheferna för social- och handelsdepartementen framlägger i andra sammanhang denna dag förslag rörande organisation och verksamhet för socialstyrelsen respektive kommerskollegium under budgetåret 1962/63. I förslagen upplagen medelsanvisning för de båda verken är beräknad med hänsynstagande till den reduktion av medelsbehovet för dessa som uppkommer vid statistikens centralisering. Härvid har delegationens beräkning godtagits.

Sammanfattningsvis medför ett bifall till vad jag nu föreslagit följande kostnadsmissiga konsekvenser. Statistiska centralbyråns avlönings- och omkostnadsanslag samt anslag för särskilda undersökningar jämte de nytillkommande anslagen Kostnader för offsettryck och Utrustning av offsettryckeri kommer att uppgå till sammanlagt 13 129 000 kr. Av den totala ökningen på 6 550 000 kr. motsvaras 3 273 000 kr. av besparingar hos avlämnande verk samt minskning av anslaget Kostnader i samband med permanent skördeskadeskydd. Den reella anslagsökningen för den berörda verksamheten kan således beräknas till 3 277 000 kr. Härav faller cirka 1 000 000 kr. på kostnadsförändringar av huvudsakligen automatisk natur. Det är här bl. a. fråga om pris- och kostnadsförändringar, inhämtande av vissa balanser samt om utgifter för regelbundet med mer än ett års mellanrum återkommande statistik, folk- och jordbruksräkningarna undantagna.

På tjänsteförändringar faller 268 000 kr., och vidare utgörs 526 000 kr. av medel för höjd kostnadstäckning för till centralbyrån överförda maskinbearbetningar samt övertagande av tullverkets bearbetningar av utrikeshandelsstatistiken inklusive vissa engångskostnader vid övergång till elektronisk databehandling för denna statistik. På förbättringar av statistiken, bl. a. genom arbeten på ett företagsregister och utbyggnad av den ekonomiska korttidsstatistiken, faller efter beaktande av erhållen rationaliseringsvinst 660 000 kr. I runt tal 360 000 kr. utgör engångskostnader i samband med centraliseringens genomförande såsom flyttningskostnader etc. Återstoden av anslagsökningen, omfattande engångskostnader på 460 000 kr., betingas väsentligen av arbeten i anslutning till 1960 års folkräkning och av anskaffning av utrustning för offsettryck samt av en ny telefonväxel till verket.

Som framgår av det anförda uppstår inte någon kostnadsbesparing i nuläget, då det här främst är fråga om en ren överflyttning av statistisk verksamhet från i första hand kommerskollegium och socialstyrelsen till statistiska centralbyrån samt viss utbyggnad av statistiken. Centraliseringen ger förutsättningar för en kostnadssänkande effektivisering av verksamheten. De vinster det här är fråga om är emellertid på det hela taget inte av den karaktären att de kan framkomma omedelbart. Genom den föreslagna förstärkningen av resurserna för rationaliseringsarbetet räknar jag med att de angivna fördelarna med centraliseringen skall uppnås på längre sikt.

Jag övergår nu till att behandla vissa särskilda frågor som aktualiseras genom den beslutade centraliseringen.

Inledningsvis vill jag då beröra vissa problem som uppkommer hos kommerskollegiets utrikes- och utredningsbyrå vid centraliseringens genomförande. I proposition 1960: 104 berörde jag behovet av att inom kollegium utföra vissa specialundersökningar, för vilka krävs insamlande av statistiskt primärmaterial. Jag förutsätter, att i fortsättningen samråd kommer att äga rum mellan byrån och statistiska centralbyrån vid uppläggnings- och sådana undersökningar bl. a. för undvikande av dubbelarbete. Vidare utgår jag från att så snart det blir fråga om något större antal uppgiftslämnare eller mer regelbundet återkommande undersökningar frågan om statistikens förläggning underställes Kunql. Maj:t för avgörande. Ett speciellt problem utgör i detta sammanhang den internationella rapporteringen, vilken för utrikes- och utredningsbyråns del är av betydande omfattning. Jag förutsätter, att delegationen i sitt fortsatta arbete närmare utreder denna fråga, som utom kollegium även berör ett flertal andra myndigheter.

Vidare förordar jag, att den för konsumentprisindexberäkningarna särskilt inrättade indexnämnden överföres från socialstyrelsen till statistiska centralbyrån. Härvid bör chefen för socialstyrelsen, som för närvarande är ledamot och ordförande i nämnden, ersättas med chefen för centralbyrån, medan nämnden i övrigt bör vara oförändrad.

Den av mig föreslagna omorganisationen av centralbyrån i samband med överföringen av statistik främst från kommerskollegium och socialstyrelsen innebär betydande förändringar i tjänstestrukturen för den berörda verk-

samheten. Dels är det fråga om inrättande av helt nya tjänster som saknar direkt motsvarighet inom nuvarande verksamhet, dels sker också en förskjutning av tyngdpunkten i arbetsuppgifterna för personal med högre utbildning i riktning mot planerings- och utvecklingsarbete, det sistnämnda delvis i samband med att vissa mer rutinbetonade arbetsuppgifter föreslås överförda till kanslister och annan mer kvalificerad biträdespersonal. Vidare införes ett system med högst-tjänster, något som tidigare inte har tillämpats inom någon av de av centraliseringen berörda enheterna.

Remissinstanserna har uttryckt olika meningar om i vilken utsträckning tjänsterna hos statistiska centralbyrån bör betraktas som nyinrättade och vilka tjänster som bör ledigförklaras. Sålunda anser TCO, att alla tjänster vid centralbyrån bör ledigförklaras. I fråga om tillsättningsförfarandet föreslår statistiska centralbyrån, TCO och SACO, att en särskild nämnd eller kommitté inrättas med uppdrag att handlägga tillsättningar och i tillämpliga fall avgivandet av förord. Därvid har förutsatts, att representanter för berörda verk på ett eller annat sätt skall ingå.

Såsom delegationen anfört bör det inte ske någon automatisk överföring av personal från gamla till nya tjänster i samband med omorganisationen. Jag förordar därför, att tjänster i lönegrad A 19 och högre på löneplan A, vilka är högst-tjänster eller uppflyttade i högre lönegrad, skall kungöras till ansökan. Vad beträffar övriga tjänster på löneplan A torde det böra ankomma på Kungl. Maj:t att avgöra huruvida ledigförklarande skall ske eller ej. Jag förordar, att det uppdrages åt chefen för statistiska centralbyrån att, i den mån han inte själv skall tillsätta tjänst, handha beredningen av tillsättningsärendena, och förutsätter att erforderligt biträde kommer att lämnas av de avlämnande verken. Beträffande tjänst i lägre lönegrad än B 1 bör tillsättning ske respektive förord lämnas efter samråd med vederbörande byråchef.

Det är av väsentlig vikt, att den sakkunskap som är företrädd inom de till centralbyrån sammanförda enheterna även i fortsättningen kommer verksamheten till godo, och det ligger i sakens natur, att den alldeles övervägande delen av personalen vid de sammanförda enheterna kommer att kunna beredas anställning vid statistiska centralbyrån. Särskilda övergångsåtgärder får vidtagas om inom den föreslagna personalramen för statistiska centralbyrån inte kan placeras all den personal vid de sammanförda enheterna, vilken genom ordinarie anställning har rätt till eller på grund av anställningstidens längd har berättigade anspråk på att beredas sysselsättning inom statsverket. Bl. a. kan det bli fråga om att innehavare av ordinarie tjänst, vilka ej erhåller dylik tjänst i motsvarande lönegrad hos centralbyrån, får placeras på övergångsstat. Vidare kan, på grund av olikheterna i tillämpade anställningsformer mellan centralbyråns maskincentral och kommerskollegium, speciella arrangemang eventuellt behöva vidtagas vid överföringen av kollegiets hålkortspersonal. Slutligen erfordras på grund av centraliseringen vissa formella justeringar i lydelsen hos de författningar som utfärdats rörande den överförda statistiken. Jag förordar därför, att Kungl. Maj:t i lik-

het med vad som tidigare skett vid större organisatoriska omläggningar inhämtar riksdagens bemyndigande att vidtaga sådana övergångsåtgärder som kan bli erforderliga i samband med centraliseringen budgetåret 1962/63.

I min tidigare framställning har jag förordat, att centralbyrån ges bemyndigande att överföra medel för bekostande av offsettryck från omkostnadsanslaget till anslaget Kostnader för offsettryck. I samband med övergång till maskinell bearbetning uppkommer behov av medel under anslagsposten till maskinbearbetningar för sådan statistik som tidigare bekostats från andra anslagsposter inom omkostnadsanslaget och från avlöningsanslaget. Då det är angeläget, att med dylika omläggningar förknippade effektivitetsvinster snarast tillgodogöres bör Kungl. Maj:t kunna medge överskridande av maskinbearbetningsposten i samband med övergång till maskinell bearbetning. Som en förutsättning bör därvid gälla att någon kostnadsökning för statsverket inte uppkommer.

Med hänsyn till svårigheterna att exakt beräkna lönegradsplaceringen för nyanställd personal m. m. förordar jag vidare att den i statistiska centralbyråns avlöningsstat uppförda anslagsposten Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal för budgetåret 1962/63 upptages förslagsbetecknad.

X. Departementschefens hemställan

Under återopande av vad jag sålunda anfört hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

- a) godkänna de av mig i det föregående tillstyrkta riktlinjerna för den statliga statistikens organisation under budgetåret 1962/63;
- b) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga erforderliga åtgärder för förslagets genomförande;
- c) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i personalförteckningen för statistiska centralbyrån som för-anledes av vad jag föreslagit i det föregående;
- d) godkänna följande avlöningsstat för statistiska centralbyrån, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1962/63:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	1 891 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	5 000
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	3 684 000

Kungl. Maj:ts proposition nr 113 år 1962

4. Rörligt tillägg, förslagsvis	1 672 000
5. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, förslagsvis	111 000
	Summa kr. 7 363 000

e) till *Statistiska centralbyrån: Avlöningar till personal för verksamheten i allmänhet* för budgetåret 1962/63 under sjunde huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 7 363 000 kr.;

f) till *Statistiska centralbyrån: Omkostnader för verksamheten i allmänhet* för budgetåret 1962/63 under sjunde huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 4 640 000 kr.;

g) till *Statistiska centralbyrån: Särskilda undersökningar* för budgetåret 1962/63 under sjunde huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 1 000 000 kr.;

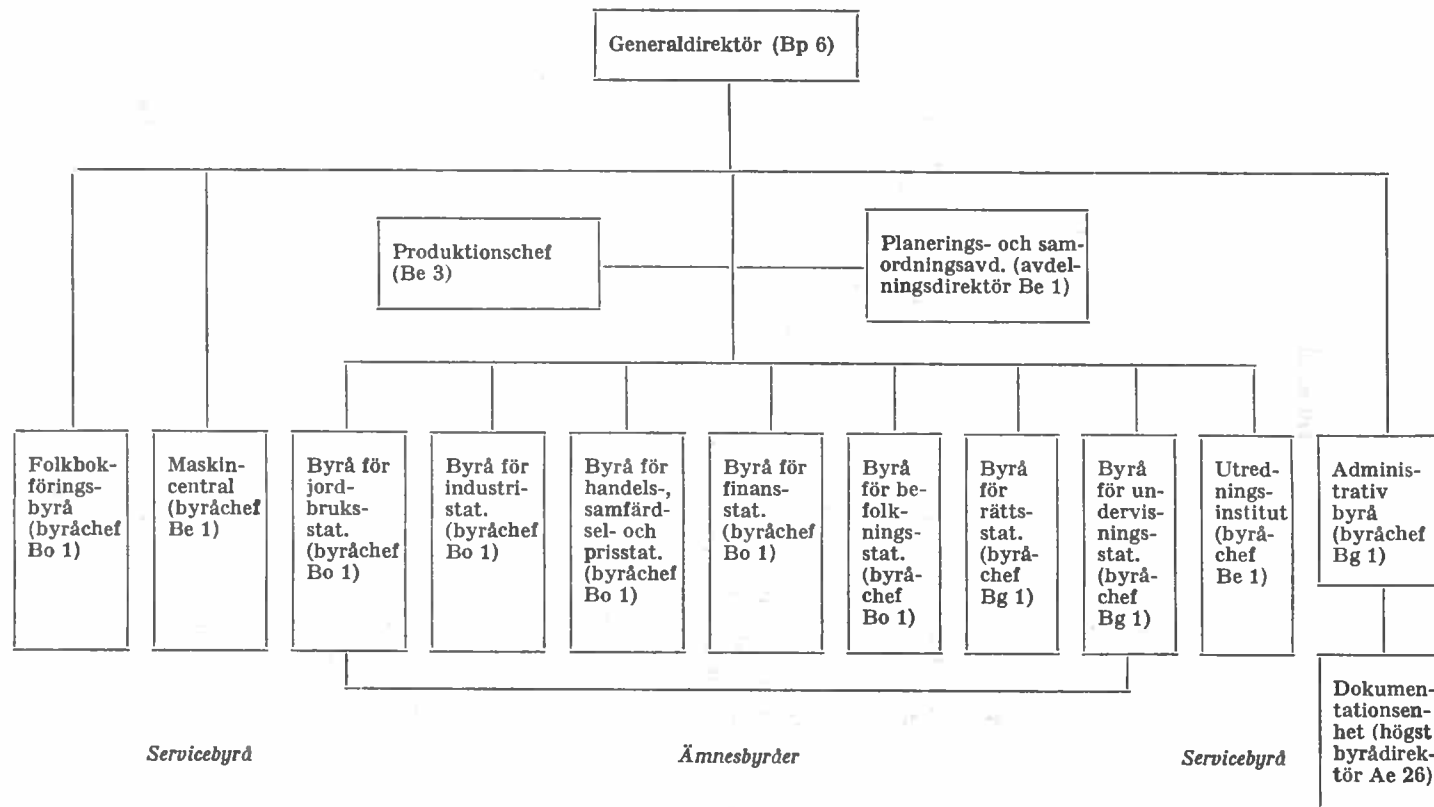
h) till *Statistiska centralbyrån: Kostnader för offsettryck* för budgetåret 1962/63 under sjunde huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 1 000 kr.;

i) till *Statistiska centralbyrån: Utrustning av offsettryckeri* för budgetåret 1962/63 under sjunde huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 125 000 kr.

Med bifall till vad föredraganden sålunda med instämmande av statsrådets övriga ledamöter hemställt förordnar Hans Maj:t Konungen att till riksdagen skall avlåtas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:
Olof Norén

Tablå över statistiska centralbyråns organisation budgetåret 1962/63

Anm. Därutöver ingår en tillfälligt organiserad folkräkningsbyrå.

Innehåll

<i>I. Inledning</i>	3
<i>II. Nuvarande organisation och verksamhet m. m.</i>	4
1. Statistiska centralbyrån	5
2. Kommerskollegii statistiska byrå	14
3. Socialstyrelsens statistikproducerande byråer	18
4. Konjunkturinstitutet	20
5. Arbetsmarknadsstyrelsens berörda verksamhet	21
6. Maskincentralerna	21
7. De statistiska publikationerna	22
<i>III. Statistikproduktionen och statistiska centralbyråns arbetsuppgifter</i>	24
1. Delegationens principiella syn på samordningen	24
2. Synpunkter på statistiska centralbyråns organisation och arbetsuppgifter	25
3. Planerings- och samordningsfunktionerna	27
4. Rekryterings- och utbildningsfrågor	28
<i>IV. Delegationens förslag till statistiska centralbyråns organisation och verksamhet</i>	29
1. Förslagets inriktning	29
2. Organisationsplanen i stort	30
3. Verksamheten inom de olika byråerna	31
Byrån för jordbruksstatistik	31
Byrån för industristatistik	32
Byrån för handels-, samfärdsel- och prisstatistik	32
Byrån för finansstatistik	33
Byrån för befolkningsstatistik	34
Byrån för rättsstatistik	34
Byrån för undervisningsstatistik	34
Byrån för arbetsmarknadsstatistik	35
Maskincentralen	35
Utredningsinstitutet	35
Dokumentationsbyrån	35
Administrativa byrån	36
4. Stabsfunktioner	37
5. Verksledning	39
6. Förslag till tjänster för statistiska centralbyrån	40
7. Behovet av resurser för intermittent verksamhet, särskilda undersökningar m. m.	41
Statistiska centralbyråns förslag	41
Övriga projekt	44
8. Förslag till medelsanvisning för intermittent verksamhet m. m.	49
<i>V. Konsekvenser för de avlämnande verken</i>	49
1. Kommerskollegium	49
Verkets behov av statistik och statistisk expertis	49

Kommersiella meddelanden och redaktionssektionen..	51
Minskning av arbetsbelastningen på den allmänna byrån	51
Delegationens förslag till personal- och anslagsförändringar vad beträffar kommerskollegium	52
2. Socialstyrelsen	52
Delningen av byrån för pris- och socialvårdsstatistik, m. m.	52
Sociala meddelanden: Statistisk information och handläggning av de redaktionella uppgifterna	55
Minskning av arbetsbelastningen på lagbyrån	55
Delegationens förslag till personal- och anslagsförändringar vad beträffar socialstyrelsen	55
3. Konjunkturinstitutet	56
VI. Överflyttningsproblem m. m.	56
1. Personalfrågor	56
2. Lokalfrågor	57
3. Överföringstidpunkten	58
4. Överföring av inventarier, maskiner, arkiv och bibliotek	58
5. Övriga frågor	59
VII. Delegationens kostnadsberäkningar och förslag till anslagsäskanden för statistiska centralbyrån	59
Delegationens förslag till anslagsäskanden för statistiska centralbyråns verksamhet 1962/63	62
A. Statistiska centralbyrån: Avlöningar till personal för verksamheten i allmänhet	62
B. Statistiska centralbyrån: Omkostnader för verksamheten i allmänhet	64
C. Statistiska centralbyrån: Utrustning av offsettryckeri ..	75
D. Statistiska centralbyrån: Kostnader för offsettryck	76
E. Statistiska centralbyrån: Särskilda undersökningar	76
VIII. Yttranden	77
IX. Departementschefen	93
X. Departementschefens hemställan	111
Bilaga. Tablå över statistiska centralbyråns organisation budgetåret 1962/63	113